

Mikä Menettelytapa?

Työväenliikkeen taktiikasta.

Kirjoitti

Eedvard Ualpas.

HELSINKI, TYÖVÄEN KIRJAPAINO, 1904.

Syyskuun 26—28 päivinä täällä pidetyssä puoluekokouksessa satuin sanomaan eräitä mielipiteitä menettelytavasta. Lausuntoni olivat tarkotetut ainoastaan kokouksen jäsenten harkittaviksi. Senjälkeen olisivat joutaneet aivan unhoon. Toiset kuitenkin penkoivat niitä. Turussa oleva työväenlehti halventi ilkeällä ivalla. Siellä täällä näkyi vääristelyjä. Tuon lisäksi on hyökätty edustajakokouksen enemmistöä moittimaan. Sen päätöstä on sanottu perusteettomaksi, keinotekoiseksi y. m., jopa järjettömäksi. Koska myös helsinkiläiset puoluetoverit kannattivat päätöksen suuntaa, on näitä erikoisesti koetettu halventaa. Lukuisat esitetyt sotkut tekivät selvittelyjen julkaisemisen välttämättömäksi. Näillä on tarkoitus osoittaa, että asiallisia syitä on otettu huomioon. Koska väittelyjen aihe todella oli työväen ja porvarillisten välisen rajan vaiheilla, on näissä lausunnoissa pysytelty yksipuolisesti ja etupäässä niissä rajasuhteissa. Osoittaakseni vääräksi syytöksen, että helsinkiläinen suunta olisi tosiseikkoihin perustumaton, olen verrattain paljon esittänyt päätöksen tueksi kelpaavia helsinkiläisiä tapahtumia. Esityksellä on noista syistä vain tilapäinen arvo. Se on kaikessa kiireessä sukaistu. Monista puutteellisuuksista huolimatta on sitä painettu ihan näin kirjan muodossa. Tietysti vain pieni määrä. Kelvannevathan tässä mainitut tapahtumat vastaisissa menettelykiistoissa huomioonotettaviksi. Eihän meillä ole noista seikoista juuri mitään kotimaisten tapahtumain ja suhteitten perusteella kööttua. Pieni alkua lienee luvalista. Toivon tästä hätikkötyöstä edes hiukan hyötyä.

Helsingissä lokakuulla 1904.

Eedvard Walpas

Alkusoitto.

Työväenliikkeen menettelytavasta keskustelemisen olisi suonut tapahtuvan arvokkaasti historiallisten opetusten ja taloudellisten suhteiden pohjalla. Täytyy valittaa, että ei voi yksinomaisesti näin olla. Tekevähän alkuvallamistelut tuon mahdottomaksi. »Kansan Lehdessä» ja »Länsis. Työmieheissä» on hyökätty tavalla, jota voi verrata likavaahtoilemiseen, ja se kohottaa välttämättä rumaa asiallisen ja hyvän sekaan. »Arbetaren» huomautti aivan oikein, että mielipiteet tulevat tämän asian johdosta törmähtämään kiihkeästi vastakkain. Tuon puolustukseksi voisi tuoda esiin, että sitenhän on käynyt muuallakin. Ranskan kuumaverisen kansan työväenliikkeen keskuudesta ovat sanomalehdet kertoneet vimmaisten väittelyjen viestejä. Italian hehkuvan köyhälistön joukoissa on ollut leimahtelevia kiistakokouksia. Eivätkä vakavat järjestömuodot ole muuallakaan tehneet asiata olemattomaksi. Lujien ammattiyhdistysten luvatussa maassa, Englannissa, järkyttää mieliä taistelu sosialidemokraattisen

ja lähimain yksipuolisen ammatillisen menettelytavan välillä. Yhdysvalloissa samoin. Pohjoismainen kylmäverisyys ei riitä estämään menettelykiistan syntyä. Tanskassa on taistelun katkottu vuosikymmenien kuluessa porvarillisiin yhtyessä kehittyneitä siteitä. Norja on kokenut samallaisia kolahduksia. Ruotsissa käydään paraikaa pinta- ja pohjakerroksia liikkuttavaa kiistaa, siitä onko äänioikeusasiata ajettava luokkataistelun laineita korkeiksi kohottavilla suurlakoilla vai muilla tyynemmällä tavoilla. Vakavaan mietiskelyyn taipuisan ja periaatteista pitävän Saksan työväenpuolueen keskuudessa eivät suuret periaatteetkaan ole voineet yksimielistyttää, niin ettei tätä kiistaa veljien ja veljien välillä olisi, vaan itse periaatteet, joita on erilaisia, ovat siellä antaneet syvämielisiä aiheita tähän. Kukapa ei muistaisi, kuinka tarmokkaasti, syvällisesti ja monipuolisesti, koko poliittillisen maailman huomiota puoleensa vetävästi menettelysuhteita päiväkausia kestäneissä väittelyissä Hannoverissa ja Dresdenissä pidetyissä edustajakokouksissa pohdittiin.

Kaikkien noiden suuremmoisten ilmiöiden on luultu vaikuttaneen meikäläisiin. Tamperelaisten ja turkulaisten puoluetoverien taholta on varsin uskoteltu, että menettelytavasta väittelemisen edustajakokouksen asiaksi tekeminen on meillä ihan keinotekoista. Ulkomailta tuotua, — niin on vihjattu! Saanee luvan huomauttaa erästä yhdenmukaisuutta: porvarilliset ovat väittäneet, että koko itsenäinen suomalai-

nen työväenliike on keinotekoista, kotimaisia edellytyksiä vailla olevaa ja ulkomailta tuotua. Samaan tapaan kuin saksalaiset rupsupelit! Ennen ovat sekä turkulaiset että tamperelaiset työväenmiehet kumonnettu tuota porvarillista valhetta, väitteillä, että Suomessa on ainakin samallaisia, joskin vähemmässä määrässä, työväenliikettä synnyttäviä epäkohtia ja teknillisiä edellytyksiä kuin ulkomailla. Nyt on noiden puoluetoverien tarkoituksille edullista epäsuorasti osoittaa, että samallaiset pohjasyyt eivät synnyttäisi Suomessa samallaisia ilmiöitä kuin ne synnyttävät monissa muissa maissa. Ei näin, hyvät ystävät, vaan meidän on kaikkien ensiksi ja kaikkia poroporvarillisia väitteitä vastaan tunnustettava, että meillä on kotimaiset menettelykeinojen etsimisen syyt yhtä hyvin kuin yleensä työväenliikkeen syyt.

Tämän voisi todistaa taloudellisilla suhteilla. Vallitseehan näissä äärimmäisiä erilaisuuksia synnyttävä rikkinäisyys. Köyhyyden pimekoissa huomaamme huolien alaisen kansalaisosan. Tämä saa synkät elämäkäsitänsä kurjuuden usein varsin kovista kouristuksista. Siinä onnettomassa ryhmässä on runsaasti ainoastaan sille ominaisia tunteita ja ajatuksia. Siten on siellä »eri mielipiteitä», taloudellisten seikkain siihen ryhmään synnyttämiä. Siirtyisimmepä sieltä »pohjalta» varallisuusasteita ylöspäin. Saattaisimme kerätä todisteita, miten kukin varallisuusaste luo eläjiinsä ominaisia ajatuksia. Ihan ylhäällä, äärimmäisten rikkauksien omistajien keskuudessa, voimme ta-

vata puhtaana sen aseman synnyttämänä mielenä kukkoilevaa pöyhkeilemistä.

Mutta kaiken tuon omasta taloudellisesta asemasta saadun vaikutuksen ohella on olemassa ristivaikutuksia, siten että toisella varallisuusasteella oleviin syntyneet ajatukset, jopa eri aikakausina alkaneet, vaikuttavat toisiin. Tällä tavalla tapahtuu tuntematon paljous ajatusten ja tunteidenkin risteytymisiä, jotka taas puolestaan aiheuttavat uusia tunteita ja mielipiteitä. Ihminen on siten erilaisten vaikutusten keskellä. Elinkeskuudessa kehittyy yhteiskunnallinen vakaumus.

Työväenliikkeen uteliaina maailman menoa urkkivat kansalaiset saavat runsaasti ärsytyksiä monilta eri tahoilta. Suuri osa saa niitä yläluokan keskuudesta. Eläähän työväenliikkeen n. s. kermakerros taiteellisessa ja sivistyksellisessä yhteydessä herrasluokan kanssa. Sitä tietä tulee sitte sieltäpäin yhteiskunnallisia mielipiteitäkin. Toisiin enemmän, toisiin vähemmän. Toiset taas ovat etupäässä köyhälistön varsinaisen tilan vaikuttamina. Näissä täytyy, aivan tuollaisista luonnollisista syistä, olla eri tunteita ja ajatuksia kuin edellisissä, enemmän yläluokkain vaikutuksen alaisissa.

Erimielisyydet ovat siten varmain syiden välttämättä synnyttämiä. Siis todellisesti olevia. Eivät »keinotekoisia».

Yhteiskunnalliset eri käsitykset voidaan kapitalististen järjestelmän vallitessa taloudelliseen pohjaansa nähden eristellä suurin piirtein pariin pääryhmään: anastaja-aseman syn-

nyttämiin ja anastuksista kärsimisen synnyttä-
miin. Edelliset ovat luoneet nykyaikaisia val-
tavia ja paikoin varsin jättiläismäisiä yhteys-
muotoja, monellaisia liittoja ja valtioita. Jäl-
kimäisillä on myös yhtäläisyyksiä, ainakin tunne
ja ajatus että he kärsivät anastuksista. Nämä
myös pyrkivät yhteyteen. Suomessa on tästä
jo perin huomattavana todisteena työväenliik-
keen nimellä merkitty osittainen yhteys. Tä-
mä on jo niin melkoinen, että sanotaan yhteyttä
työväenpuolueeksi.

Tässä on pääkysymyksenä, joko noin mer-
kitty yhteys, sellaisena kuin se nykyisin on,
on riittävä ja köyhälistön nykyaikaista yhteys-
pyrkimystä vastaava. Nimi »puolue» antaa
kyllä hyvän kaiun. Jospa meillä olisikin sillä
sanalla merkitty kokonaisuus? Tarkastakaamme.
Mikä oikeastaan on puolue? Kansan Lehdessä
oli oletus, että jos kaikki hyväksyisivät meidän
äänioikeusvaatimuksen, kaikki silloin olisivat
— sosialdemokraatteja! Tuo väite on yhtä
huvittava kuin 5:ssä edustajakokouksessamme
esitetty, että pappi olisi heti sosialisti kun olisi
liittynyt johonkin osuuskuntaan. Eihän de-
mokraatti ole vielä sosialdemokraatti. Porva-
rillisen demokraatian ja sosialdemokraatian vä-
lillä on hirveän suuri juova: sosialdemokraatit
tahtovat tuotantovälineitä, joita käytetään työn
tuotteiden yhä edelleen tekijöiltä anastamiseksi,
kansan omiksi ja yleisellä ja yhtäläisellä äänes-
tystavalla valitun kansan eduskunnan määräys-
ten mukaan käytettäväksi. Porvarilliset demok-
raatit kivenkovaan vastustavat tuota. Nuo ryh-

I

Harha
käsitys

2

Porv
demok

sosia
demok

mät eivät ole siis vain eri puolueina, vaan vieläpä toisiaan vastaan taistelevina puolueina, joskin hyväksyvät molemmat taistelukeinoksi rauhallisimman tavan, mikä nykyaikaisissa yhteiskunnallisissa oloissa olisi mahdollista, nimittäin äänestämällä ja äänestämiseen valistamisella taistelemisen. Saattaisi luetella pitkät sarjat esimerkkiä, osoittavia, että jotkin yhteiset päämäärät eivät riitä luomaan yhteistä puoluetta. Tanskan vapaamielisillä ja sosialdemokraateilla, Norjan vasemmistolla ja sosialdemokraateilla on ollut yhteisiä päämääriä. Silti eri puolueita! Ranskan guesdisteillä ja jaurès'ilaisille, molemmat sosialistisia työväen ryhmiä, on aivan läheisesti yhteisiä päämääriä. Kuitenkaan eivät nekään yhtenä puolueena. Heidätkin erottavat menettelytavat.

puolueen muodot
Nuo todistelut riittävät osoittamaan, että puolueen muodostavat vasta yksilöt tai yksilöryhmät, joilla on samoja päämääriä ja ainakin pääasiallisesti sama menettelytapa.

No meillä! Työväen edustajakouksissa, ensimäisestä alkain ja sitäkin ennen, on kehitetty työväenyhdistyksille yhtäläisiä pyrinnoita. Kolmannessa niistä, v. 1899, merkittiin joukko haluttavaa puoluepäämääriksi. Varsinkin viidennessä, v. 1903, lisättiin niitä suuresti. 92 työväenyhdistyksen noin 15,000 jäsenestä hyväksyvät niitä nykyisin, v. 1904, ainakin enemmistöt. Siten on puolueen muodostumisen toista edellytystä, päämääräin luomista, suurin piirtein ja osaksi yksityiskohtaisesti täytetty.

Toinen puolueena olemisen edellytys, yhteinen menettelytapa, on vielä osaksi aivan luomatta. Kyllä sitä sentään on osaksi. Päämääräin selittämistä harjoitetaan, eräitä poikkeuksia lukuunottamatta, samansuuntaisesti. Samaan tapaan maksetaan puoluevaroja. Yhteinen on puoluetoimikuntakin, vaikka vielä väärällä nimellä »hallinto» kuin ainakin porvarillisilla. Sen toimittama »työväen puhuja» on yhteinen. Sen eri yhdistyksille lähettämät kiertokirjeet ovat ylipäänsä samaa sisältävää, vieläpä lähimain samannäköisiä. Tutkimuksia ja löytöretkiä tekemällä saattaisi yhäkin löytää lisää yhtäläisyyksiä. Näin jopa muutamissa paperilla olevissa menettelytapaa koskevista päätöksistä.

Mutta kuinka on porvarillisiin sekaantuvan toiminnan yhtenäisyys? Nykyinen tila antaa rikkiäisen kuvan. Esim. Mikkelissä oleva puolueen osa ehdotti, että olisi oltava vaalitoimissa suomettarelaisten kanssa. Tuota heti paheksuttiin Helsingin ruotsal. työväen osastossa. Täällä taas haluttiin yhtyä joihinkin puolueemme ulkopuolella oleviin »framstegsmanneihin», joista jumala ties mitä lienevät. Mutta tuota yhtymistä paheksuttaisiin varmaankin Mikkelin suomettarelaisiin rakastuneen puolueemme osan keskuudessa. — Tulee kysyä: mikä noissa tapauksissa on puoluetointamme? Sekö että molemmissa tahdotaan kopioida osa köyhälistöä herrain vaalihommiin? Tuossa sitte »työväenpuolueen» taktiikkaa! Mutta sekin pyyhästään pois. Tulevathan hämeenlinnalaiset

Mikk.
työl.

ja sanovat: ei mitään koplimista rahavaltaisten
vaalihommiin, vaan jyrkästi heistä erottava
vaalilakko. Siis ei edes koplimisessa puolue-
tointa!

Johdonmukaisen ajattelemistavan luvalla
teemme väitelmän: Suomessa ei ole tärkeissä
asioissa yhdessä toimivaa työväenpuoluetta,
vaan ainoastaan erikoisia ja keskenään erimie-
lisiä paikallisryhmiä. Vieläpä nekin eri köyttä
vetäviä.

Tämä räikein esimerkein todistettavissa oleva
hajanaisuustila on vielä eräs kehittymättömyys-
aste. Ei suinkaan siihen pysähdytä. Histo-
riallisilla esimerkeillä on todistettavissa, että
ulkomailla, jossa kehitys on pitemmällä, on
päästy tuosta voimattomuusasteesta. Saman-
laatuisten syiden, anastuksista kärsiviä yhä lu-
jempaan yhteyteen pakottavain, on arveltu voi-
van luoda täällä tosiasiallisesti toimivan
työväenpuolueen. Onnistuihan yhteisten pää-
määräinkin luominen. Se suoritettiin ylen
runsaasti selkkauksia synnyttäen, repimisiä
sinne tänne aiheuttaen, mutta kuitenkin. Me-
nettelytavan luominen käy epäilemättä ylen
lukuisen häiriöiden lomitse, mutta se on on-
nistuva.

Sen kehittävät olevat olot aikaa myöten,
joko yhdeksi tai useammaksi toimintahaaraksi,
mutta kuitenkin nykyistä enemmän puoleen
tai toiseen kokoavaksi.

Kaikessa kehityksessä olisi käytettävä sopi-
via tilaisuuksia eduksi. On odotettu sellaista,
joka tarjoaisi yhtäläisiä vaikuttimia yhteisme-

nettelyn luomiseen. Ajattelin ensin kaupunkien kunnallisvaltuustojen valitsemisaikoja. Nehän sattuvat samana kuukautena kaikissa kaupungeissamme. Tuo on jotain yhdistävää. Samoin seikat, että monissa kaupungeissa rikkaiden äänillä voidaan lähimain yhtä varmasti estää työväen itsensä valitsemasta edusmiehiä. Mutta noiden ohella löytyy joukko eri kaupunkien työläisten ajatuksia eristäviä syitä. Pahin niistä se, että kussakin kaupungissa jännittyy huomio oman kaupungin valtuustoon ja vaalitoimiin, siis yhteensä eri keskusteluihin. Tuo tunnelmallinen tila on omiansa, jos sitä käytetään köyhälistön luokkatunteen mukaisesti, luomaan saman paikkakunnan eri työläisryhmäin välisen yhteistöiminnan. Tällaisen alkeellisesta onnistumisesta on sieltä täältä esimerkkejä.

Mutta koko Suomen järjestyneen työväen yhteismenettelyn luomiseen tarvitaan epäilemättä enemmän yhtenäistytävä tunne- ja ajatuskeskus. Sellaiseksi voi ottaa valtiopäivälaitoksen. Vaaliäikoina ja istuntoaikoina vetää se koko poliitisesti ajattelevan työväen huomion itseensä. Perustuslait sulkevat yhtä puhtaasti, elleivät maistraatit niitä riko, sekä maaseutujen että kaupunkien köyhät ääni-oikeutta vaille. Suuremmoinen luokkatunne syntyy: me olemme ulossuljettuja, ne rikkauksien ja varallisuuden etuoikeuttamina siellä. Siis ero jyrkkä kuin seinä. Mahtavampaa yhtenäisen luokkatunteen aiheuttajaa voinee tuskin olla. Kautta syvien rivien sitoo se ääni-

vallasta osattomat köyhät pyhästi yhteen ja jännittää mielet etuoikeutettuja vastaan. Tällaiset tunnelmalliset veljeyslaineet sykkivät osattomien sydämiä yhteenpäin. Tällainen tila, jos mikään, on sovelias yhtenäisen menettelytavan synnyttämiseen.

Kerran kun kotimaisen hallituksen äänenkannattajassa, Suomettaressa, oli vakuutettu, että valtiopäivät tulisivat v. 1904, arvelin, että kai silloin sopii antaa puolueosain todella luisua yhteen, luokkatunteen aaltojen valtavasti työntäminä. Tehtiin ehdotus Työmieheissä. Arveltiin, että sehan tilaisuuden eduksi käyttäminen saisi suosiollisen kannatuksen. Mutta ihme ja hämmästyks! Tamperelaisten taholta alettiin vastustamaan. Ei eri osia yhteistoimeen, vaan kullekin osalle »vapaus» olla erillään. Rikkinäisyys säilytettävä, vaikka pidettiin puolueen nimeä.

Tuo hämmennys olisi tarvinnut vakavan vastauksen. Siitä esti eräs kurja menettelytapa. »Kansan Lehdessä» paljastettiin kuin urkkijatoimen avulla Työmieheen ehdotuksen tehnyt, oletettiin tyhmyyksiä tämän ajatuksiksi, asioita joita tämä ei ollut edes ajatellut, ja noiden avulla koetettiin solvaista. Huomasi tarkotuksen. Vastustaakseen suurta yhtenäistytämisaatetta sotkettiin se persoonallisen riidan alkamiseen, saadakseen huomion kiintymään siihen, sen etunenään ja sen luonteeltaan paheksuttavan yhteydessä koko hyvä asia paheksuttavaksi. Hyvän asian edes siedettävänä säilyttäminen pakotti lakkaamaan

siitä kirjoittamisen. Tämä tehtiin Työmieheissä, yleisön osastossa, toki huomauttamalla että olisi luotava edes sen verran yhtenäisyyttä, että kieltäydyttäisiin auttamasta porvarillisia vaalitoimissa, jolleivät he suostuisi myöntämään porvaris- ja talonpoikaissäädyn valitsemisessa yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta.

Asia jäi niin lepäämään. Pitkänäköinen puoluehallinto ei silloin välittänyt siitä eikä ehdotuksesta, että edustajakokous kutsuttaisiin toimitapaa luomaan. Mutta sitte kun valtiopäiväkutsumus todella oli tullut, heräsi yhtenäistymistarve uuteen vauhtiin. Puoluehallinto päätti kiireen kaupalla kutsua edustajakokouksen. Olisi luullut voitavan tyytyä tähän. Hanke herätti kuitenkin yhtenäistymisen vastustajissa levottomuutta, Tuo ilmeni arveluttavasti Tampereella. »Kansan Lehdessä» (A. K.) koetettiin tehdä aije mahdollisimman epäiltäväksi. Syytettiin, että se olisi johtunut nurkkapolitiikasta ja »salakähmäisyydestä». Tämä tarkoitti, että yhtenäistytämisen hommaat toimisivat jotenkin toisilta puoluelaisilta salaa, siis epärehellisesti ja petturimaisesti. Aikeen halventamisyrityksessä mentiin kerrassaan hämmästyttävän pitkälle. Edustajakokousta, jonka piti sitä edistää, halvennettiin työläislukijain edessä. Verrattiin kansanvaltaisesti, siten että yhdistysten jäsenet äänestävät edustajia kukin yhdellä äänellä, kokoonpantavaa laitosta — paraatiksi, siis juhlapukuisten sotilaiden kokoelmaksi. Muka tarkoitus vain esiintymisellä vaikuttaa ehkä tölläile-

viin ihmisiin! Siten poljettiin puolueemme arvokkaimpia periaatteita. Ne tehtiin ivaver-
tailun esineiksi. Eikä siinä kaikki! Kansan
Lehdessä ehdotettiin lakkoa puoluetta vastaan,
siten että yhdistykset eivät olisi valinneet edus-
tajia. Tuo näytti varsin kummalta. Vielä
kummemmalta siitä aikeesta luopumisen syy:
taholta, missä ehdotus oli voitu työväen leh-
dessä julaista, lähdettiin sentään edustajako-
koukseen suojelemaan porvarillisia ryhmiä
toisten työläisten heitä vastaan uhkaamalta vaali-
lakolta. Tuosta on lupa vetää ajatelma: löytyi
puoluetovereita, jotka olisivat halunneet omaa
puoluettaan vastaan sen pahan mistä he tah-
toivat varjella porvarillisia ryhmiä. Herras-
kunta oli sellaisille rakkaampi kuin suuri osa
köyhälistöä!

h/ Tuo ilmiö on varsin huomioon otettava.
Se siirtää käsiteltävän aiheen köyhälistöstä
poispäin. Enemmän syrjälle niistä piireistä,
niiden luonteenmukaisesta menettelystä, joiden
keskuudessa kurjuuden säälistävät ja usein
rumat kuvat kohtaavat meitä. Ollaan niin
herrasmielisiä, että vältetään niistä ajattele-
mista. Työväenliikkeen kermakerroksella, näh-
kääs, tulee olla esteettisiä, kauneushaluisia,
tunteita ja näiden aiheuttamaa vetovoimaa.
Sellaista sivistystä! Se vetää entisiä suuta-
reita, muurareita ja kirvesmiehiä pois ajatte-
lemasta kärsivää ja autettavaa köyhälistöä. Se
johtaa ajattelemaan kauniimpaa herrasympä-
ristöä: upeita asunnoita, kokoussaleja, puhtaita
kauluksia, valkosia liivejä ja kantasormuksia.

Pyrkimykseksi tulee päästä lähenemään niihin päin. Koittamaan vaikkapa kauppaneuvoksen kämmettä!

Miten päästään herraspiiriin?

Miten entiset ja nykyiset suutarit, muurarit ja kirvesmiehet tai muut työläiset saavat vapauden, luvan ja kunnian läheta tohtoreita, professoreita, kauppaneuvoksia ja valtioneuvoksiakin? Miten »työväenmiehiä» on voinut kohota herrain valitsemiksi valtuusherroiksi, valtiopäivämieheksi, jopa kansan, kuten Sveitsissä, tai kruunupään, kuten Englannissa, asetamiksi ministereiksi? Työväenmiesten eriköisen neronko tähden? Tuskin. Ei ainakaan pääasiallisesti sentähden. Eihän nerokkuus yksinään ole aina auttanut. Tuosta on historiallisia todisteita. Karl Marx ei kuollut ministerinä. Helsingin valtuustoon ei ennen kelvannut työväenyhdistyksen tarjoilemana siihen aikaan ja sen ajan luonteisissa yhdistysasioissa perin nerokas mies, tehtailija Wright. Turhaan yritettiin häntä useina vuosina. Paljon saattaisi luetella muita esimerkkejä, osoittavia nerokkuuden tehottomaksi. Ehkä voisi

löytää vielä sellaisia, että juuri nerokkuus työväen asiain ajamisessa on ollut sellainen haitta, ettei työväenmiestä ole otettu herrasäänillä herraslaitokseen.

No mitkä ovat sitte täältä alaalta sinne ylempiin potkivia vaikuttimia? Kaikki lentolistiset eivät sallisi ilmaistavan näitä suurille köyhälistöjoukoille. Sentähden että tehoisimmat vaikuttimet ovat ihan siinä köyhälistössä. Siihen synnyttää sen taloudellinen tila poistumattoman parempaan asamaan pääsemiskiihkon. Kurjuus pitää kiihkoa elävänä useimmissa niissä, jotka kurjuudesta kärsivät. Hiukan paremmassa asemassa olevilla on pelkoa, että he heistä riippumattoman pakollisen työttömyyden, sairauden tai muiden syiden takia joutuisivat kurjuuteen, ja sentähden on heillä halua koettaa luoda itselleen turvaa. He keksivät opettamattakin yhteistoiminnan. Kasataan yksityisiä voimia yhteen. Yhteisesti tiedetään voitavan paremmin avustaa omassa keskuudessa yksityisiä ja myös paremmin taivuttaa työnantajia ynnä muita omistavia avustamaan. Kokemus osoittaa, että tällaisella pakottavasti vaikuttavalla toiminnalla saadaan hyödyttäviä tuloksia. Tulee kiihkoksi sen toiminnan yhä laajemmaksi ja valtavammaksi kehittäminen. Suunnitellaan pitkälle meneviä köyhälistön tilan parantamishdotuksia. Esitetään niitä vaatimuksina. Taistellaan kiihkeästi keinoista, kuten äänioikeudesta, joilla luullaan voitavan saada ehdotukset käytäntöön. Ihan hämmästyttävän monilla ja perin järjestelmällisillä ta-

voilla koetetaan saada köyhälistön oloihin jopa varsin perinpohjaisia korjauksia.

Nämä ovat suureksi osaksi sellaisia, että vähentäisivät omistavain luokkain erikoisoikeuksia ja -etuja. Varsinkin rajoittaisivat työn tuotteiden anastamista. Anastavat luokat, kuten esim. vanhoillisruotsikot, eivät tahtoisi sietää mitään tuollaisia supistuksia. Koettavat estää niitä. Siinä tarkoituksessa taistelevat he työväenliikettä vastaan. Vastustaessa käytettävät keinot saattaa jakaa kahteen pääryhmään: toiset tarkoittavat oman leirin lujittamista, toiset vastustettavan heikontamista.

Leirinsä lujittamiseksi ovat anastajaryhmät Suomessakin vähentäneet keskinäisten eripuraisuuksien syitä. Siten tehtiin suostumalla tasottamaan valtiollista ääniasteikkoa, siten että yhdellä saa olla paikoin korkeintaan 25, paikoin 10 ääntä. Yhä pyritään enempiin tasotuksiin, mutta samalla tahtovat vanhoillisruotsikot visusti vielä tänäänkin säilyttää määrävän valtiopäivävallan varakkaille. Niiden leirin muita vahvistamiskeinoja voisi luetella pitkältä, kuten työnantajain liitot, varsinkin trustit, jotka jo nykyisellä amerikalaisella kehitysteeltä voivat vaikuttaa miljoonain ihmisten ja jopa mahtavain kansain kohtaloihin, aina vaan varakkaiden, etenkin jättiläispääomia omistavain, eduksi ja etupäässä miljoonain vähävaraisten vahingoksi. Hämmästyttävän mahtavina ja monipuolisina töröttävät jo nykyisin anastajaluokkain omaksi tuekseen luomat asemat.

Vastustettavansa, köyhälistön, luokkataistelun heikontaminen on erittäin älykästä ja ovelata. Heikontamistapoja löytääkseen ovat anastajaryhmät elättäneet kuka tieskään kuinka paljon keksintöjen tekijöitä, kuten sanomalehtimiehiä, tohtoreita ja professoreita. Kyläpä he ovat käyttäneet tuohon tarkotukseen tieteitä, taiteita, uskontoja ynnä muuta, yhteensä lukemattoman määrän ihmisneron tuotteita. Niitä esittävät kirjatuotteetkin historian aamuhämärän ajoilta aina nykyaikaan asti. Entisiä keksintöjä lyövät oppineet nykyisin eteen, yhä uusia kartuttaa ahkerasti siittävä ihmisajatus.

Voisimme muodostella ryhmiä ja järjestelmiä noista eriaikaisten vapautusliikkeiden heikontamistavoista. Se jättiläispaljous ajatuksen keksintöjä vetäisi huomiota ylen etäälle. Tuon välttämiseksi jätämme sen. Mutta silti otamme mukaan erään lain: heikontaakseen jotakin vastustettavaa liikettä täytyy heikontavan joko pakottaa heikontumaan tai hyvittelemällä vetää heikonnettavasta osia puoleensa.

Tätä viimeksi mainittua tapaa käytettäessä täytyy heikontajain läheta heikonnettavaa. Kun toisaalta tahdotaan läheta, saavat toisaalla olevat ainekset luvan, kunnian ja tilaisuuden läheta. Siis sellaisen työväenliikkeen, jota anastavat tahtovat lähenemisellä heikontaa, olemassaolo on ensimmäinen ja vaikuttavin ehto, joka tekee »työväenmiesten» herroihin pääsemisen mahdolliseksi. Sanoisimmeko vielä syvällisemmin: läheneminen sallitaan itsenäisen

työväenliikkeen heikontamisen tarkoituksessa, tuon liikkeen synnyttävät työväen verrattaisesti huonot olot, nuo ovat kapitalistisen talousjärjestelmän synnyttämiä, siis tuo järjestelmä on lähenemisen perimmäisin aihe.

Suomalaisen työväenliikkeen heikontamisyrityksiä voisimme käsitellä joko seuraten historiallisia aikajaksoja tai yhdistellen eri heikontamistavat järjestelmällisiksi kuvauksiksi. Teemme vain hipasevia katsauksia oleellisimpiin heikontamissuuntiin.

Vanhoilliset lähestyjinä.

Porvarillisten oppineiden tuntosarvet ovat herkkiä. Aikaisin on heillä ollut käsitystä ulkomaalaisesta työväenliikkeestä. He tajusivat teknillisen kehityksen olevan sen edellytysten luojana. Sentähden he erikoisella huolella seurasivat edellytyksien muodostumista Suomeen. Niitä ilmeni välttämättömästi. Mennyt vuosisata jätti tosin pienet mutta lupaa-
vat alkeet. Suurteollisuus oli lyönyt itselleen portit auki. Vuoteen 1850 oli synnytetty 143 tehdas- ja manufaktuurilaitosta. Näihin marsitettiin jo silloin 3064 palkkaorjaa. Nämä tulivat lähimain samallaisia epäkohtia koke-

viksi. Nämä kärsivät köyhyyttä ja tiesivät valtavasti tuottavain työneuvojen, koneiden, avulla luovansa rikkauksia. Siinä työväenliikkeen ristisyys. Työpaikat yhdistivät heitä ainakin ryhmiksi: silloin jo oli noin 22 työläistä keskim. kutakin noista paikoista kohti. Siis myös eri yksilöiden yhteistoimen mahdollisuus. Käsityöläisten sarjaan merkittiin samoihin aikoihin 17,957. Sittemmin kasvoivat edellytykset melkoisella vauhdilla. Väestöä lisääntyi teollisuus- ja kauppakeskuksissa. Kaupungeissa oli v. 1880 173,401 henkeä, 8,41 % väestöstä. Tehtaissa ja käsityölaitoksissa v. 1884 jo 27,921 henkeä. Siten oli kyllä aineksia, jotka välttämättömästi loivat kurjan tilansa parannussuunnitelmia. Sen väestön ensi kehityskaudelle on omituista, että parannuspyrkimykset suuntautuvat hyvin paljon työläisyksilöiden keskinäiseen kilpailuun, siten että paraat koettavat voittaa huonompia saadakseen edes kipenen verrannollisesti parempaa. Mutta sen ohella ja sitä syrjäyttävästi elpyy pyrintö: yhdessä taivuttamaan työnantajia myöntämään parannuksia.

Tuon pyrinnön alkeelliset ilmentymiset pakottivat yläluokan vanhoillisten jo tuona aikakautena, joka edellä merkittiin, miettimään olosuhteista johtuvan työväenliikkeen hillitsemistä. Yhtä hyvin kuin noiden vanhoillisten etevimmät tunsivat suuntia, joita omaa uraansa kulkeva työväenliike varsinkin Saksassa oli luonut, yhtä hyvin tunsivat he ulkomaalaisia hillitsemistapoja. He ryhtyivät näyttelemään

työväen ystävinä. He tahtoivat ladata työläiset omilla arvoisilla mielipiteillään, »sivistyksellään», niin täyteen, että näiden vaikutus olisi hälventävä ja mahdollisesti pyyhkivä pois työläisten kurjan olotilan synnyttämiä parannussuunnitelmain alkeita. Kuinka houkuttelevia onnistumisen esimerkkejä näyttikään Saksan Fortschrittspartei (edistyspuolue)! Kansallisyhdistyksen viikkolehdessä arvosteli eräs tehtailija tulosta: työläiset olivat niin oppineita, etteivät pelkän oppinsa tähden tunteneet isiään; heidän muistinsa tupattiin niin täyteen, että he tulivat yhä tyhmemmiksi, eivät osanneet puhua tavallisista asioista tai puhuivat pelkkää järjettömyyttä. Tuo on toki liiottelua. Mutta kuvaa se herrasuskoa, miten paksuilla sivistysvirtauksilla, konsertteineen ja muine viehekeinoineen, luultiin voitavan syrjäyttää työväen sosialipoliittinen ajattelevinen.

Työväenyhdistykset perustettiin tuota työnantajille mieluista »edistystä» varten. Tarkotus tuli ihan julkisesti tiedoksi Helsingissä. Tänne v. 1884 perustetun yhdistyksen tehtäväksi määriteltiin: velvollisuus on koroittaa ja vahvistaa työväenluokkaa, kaikin tavoin edistämällä säästäväisyyttä, säännöllisyyttä, sopua ja hyvää oloa, koulunkäyntiä, sanomalehtien lukemista, esitelmien kuulemista ja tietojen etsimistä kirjoista ja keskusteluista. »Valistaminen» oli siten menettelytapana. Sitä täytettiin pitämällä yhdistyksessä vanhoillishenkisiä luentoja, luettamalla etupäässä saman leirin lehtiä ja kirjallisuutta.

Tuon menettelytavan loistavia häikäisykeinoja löytäisi monellaisia. Näin taloudellisia, kunnallisia sekä valtiollisia suhteita koskevia.

Epäkohtain sanoilla himmennysyritys johdtaa meidät mainiosti tuolle petosten uralle. Eräs esimerkki sellaisesta: Helsingissä oli työväen tilassa suurtakin tukaluutta ja kurjuutta. Työväenyhdistyksen oman tilaston mukaan, vuodelta 1886, oli lyhinnä 11-tuntisia, enimmäkseen sitä pitempiä, kuten 12-, 13- jopa suutareilla 14—16-tuntisia työaikoja. Korkeampaa palkkaa, noin 40 penniä tunnilta, saivat ainoastaan kirjaltajat, mutta muilla oli 30 p:ä paremmin palkatuissa ammattiteissa ja sitte alempia, kuten muurareilla ja kirvesmiehillä noin 17 p:ä ja ompelijattarilla 12,5 p:ä tuntia kohti. Elintarpeiden hintaa kuvaa, että »pienenpuoleisen huoneen vuokra» oli niinä vuosina 23—20 mk. kuukaudelta, joten esim. kirvesmiehelle ja muurarille jäi, silloinkin kun voi olla säännöllisesti töissä, yli vuokran vain 27—30 mk. kuukaudessa. Eihän se riittänyt ensinkään perheellisille. Puidenkin hinta oli jo silloin 11—17 mk syli. Silakoita toki sai 1: 64 leiviskältä ja piimää 21 pennillä kannun. Kai arveli Wright, että silakoilla ja piimällä voidaan peittää epäkohdat, koska hän vakuutti: Niitä epäkohtia, jotka muissa maissa ovat luoneet juovan työväen ja työnteettäjain välille, onneksi ei ole meillä liian jyrkästi ilmennyt. Lohduttavilla sanoilla tarkotettiin-kin vaan saada köyhälistöä käsitykseen, että niitä epäkohtia, joita oli, ei ole niinkään pidettävä

epäkohtina. Siis himmennysliike oli väärän uskon synnyttämistä. Sen valossa ajateltiin lisää, Wrightin sanain mukaan: »Työnteettäjät ja työväki Suomessa vielä ymmärtävät toisiansa paremmin kuin monessa muussa maassa, ja molempien velvollisuus on yhteisesti harrastaa tämän hyvän välin säilyttämistä».

Se oli säilytettävänä pääasiallisesti siten, että työväen oli muka tyydyttävä kurjaan tilaansa. Hyvää sopua oli näennäisesti. Niin paljon, että työväenyhdistyksen sanomalehti, $\frac{4}{9}$ 1886 ilmestyä alkanut »Työmies», pistettiin Suomettaren nurkkaliepeeksi ja ruotsalainen »Arbetaren» vanhoillisen »Folkvännenin». Menettelytapa kohosi siten ihan huvittavaisuuspisteeseen asti. Toimitustapa oli tuon »lähestymisen» arvoinen. Toimituskunta joutui olevien suhteitten takia tosin hieman epäsointujen keskipisteeksi. Siinä ollessaan näyttää se ihmetelleen, että »työmiehet ovat jostain syystä nurisseet ja valittaneet». Oi toki! Toimittajat onnistuivat sentään »kahden herran palvelemisessa» ainakin ylempäin mieliksi. Siten he itse luulivat. He olivat saattaneet noita ikäviä nurinoita yleisön tietoon. Kainosti pyysivät he anteeksi tuota rohkeutta. Sillä he selittivät, ehkä säikähtyneiden lohdutukseksi: he julkaisivat niitä, sentähden »että valitukset tulevat julkisen tarkastuksen alaisiksi». Tuo oli arveltu paremmaksi »kuin että ne, muiden yhteiskuntaluokkain arvostelematta miehestä mieheen kuiskailaan». — Mikä suloinen taktiikka! Nuo itsenäisen työväen-

liikkeen, kaikesta huolimatta syvissä riveissä aaltoilevan, ilmaisut esitettiin herraslehtien alaliepeissä »muiden yhteiskuntaluokkien» arvosteltaviksi, ja siten saatiin sen liepeen höykällä arvostelut, ilman päteviä vasta-arvosteluja, syötetyksi työväelle. Vaikutuksen toivottiin olevan ja kai olikin »muille yhteiskuntaluokille» edullinen.

Noin ei ainoastaan työnantajille, vaan yleensä ylemmille. Valtiopäivälaitosta koetettiin tehdä erittäin työväelle mieluiseksi. Silitettiin kokouksissa etupäässä sellaista, joka saisi pitämään laitoksesta. Muutamat lakihommat kelpasivat tarkotuksen välineiksi. Ruotsinmielistä hallitusta koetettiin sulkea suosioon. Todisteiksi valtiollisesta menettelysuunnasta kelvatkoon, välttääksemme pitempiä, silloisen sanomalehtitoimikannan lausunnot: »Toivomuksiamme esiintuodessamme olemme koettaneet välttää, ettemme pyytäisi mitään muuta kuin minkä toteuttamisesta olisi hyötyä koko maalle, sillä juuri sitä — toivomme — tarkoittivat aina säätyjen ja hallituksen päätökset». »Toimittajakunta on lähtenyt siitä säätyjen ja hallituksen toimien tarkan vaarinpidon kautta vakaantuneesta mielipiteestä, että hyvä tahto on säätyjä ja hallitusta elähyttänyt heidän järjestäessään työväen olojamme».

— Siten summakaupalla hyvää vaan. Se v. 1887. Loistavaa tulosta tuli kylvöstä: v. 1890 marssi työväenyhdistykseläisiä lähetysretkelle ruotsinmielisen ~~sen~~ silloisen senaattorin luo, joka on allekirjoittanut uuden elinkeinolaki-

ehdotuksen tunnetun »kuristuspykälän», ja kunniotti herraa. Siinä sattui huvittavasti. Hra silloinen senaattori määräsi: »Lainkuuliaisina ja vaatimattomina tulee maamme työväenyhdistysten pyrkiä ja toimia». Työväki huusi: eläköön! — Siis eläköön työväen vaatimattomuus.

Oltaessa siten ystävyydessä säätyjen, hallituksen ja koko herrasmaailman kanssa ei äänioikeusasiasia ollut ensinkään etusijalla. Mitäpä sillä, kun työväenyhdistys uskoi ylemmän hyvään tahtoon! Yhdistys käsitteli äänioikeusreformia kuin joitain leluja. V. 1884 oli tosin ihan johtokunnassa ehdotus, »että myös kaupunkien työväelle myönnettäisiin äänivalta porvariston edustajan vaalissa». »Valtiopäiväjärjestyksen 12 § muutettaisiin niin, että myös työnjohtajat ja työmiehet, jotka maksavat kunnallisveroja veroäyriin mukaan (ei muut!) saisivat oikeuden ottaa osaa porvarissäädyn valtiopäivämiehen vaaliin.» — Tuo oli kiltti ehdotus. Sen osaksi tullut menettely vielä huvittavampi. Ilmeni, että oli kierrellyt uutinen, miten hallitus laittaisi säädylle asiasta esityksen. Kun luotettiin »hyvään tahtoon työväen asiain järjestämisessä», ei tarvinnut olla ahkera ja ryhtyä mihinkään toimenpiteisiin. V. 1887 tuli Oulusta ja Tampereelta Helsinkiin sysäyksiä, että, no, yhtykääpäs yhteismenettelyyn. Tamperelaisia suosittiin silloin Helsingissä. Heidän ehdotuksensa se osa, »joka sisältää vaatimuksen työntekijäin alaikäisyyden kumoamisesta», hyväksyttiin ihan

»ehdottomasti». Mutta oululaisten kanta oli kauhea. Sitä harkittiin vakavasti Helsingin t.-y:ssä. Siitä päätettiin, »ettei Oulun työväenseuran ehdotus valtiollisen ja kunnallisen vaalioikeuden muuttamiseksi, siihen suuntaan että kullakin äänestäjällä olisi ainoastaan yksi ääni, nykyään anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen, koska vaatimus näyttää liian jyrkältä.» — Täten vastusti Wrightin valtiotaidon opastama työväki omaa etuaan. Se saatiin vielä vastustavaan lähetystoimeenkin. Viisi henkilöä, työläisiä, marssi, kuten asiakirjat kertovat, saattamaan päätöksen Helsingin kaupungin ihan »ensimäisen edustajan valtiopäivillä, kauppias K. H. Renlundin tiedoksi, siinä tarkoituksessa, että hra Renlund voisi huomauttaa niistä mielipiteistä, jotka ovat päässeet vallalle niissä työväenluokissa, joita työväenyhdistys edustaa.» Siten käytettiin, ei ainoastaan työväenyhdistystä, vaan työväenluokkain nimeä, ääniasteikon poistamisen vastustamiseksi. Työväkeä vedettiin nenästä hävettävällä tavalla. Vielä v. 1890 voitiin jatkaa narripeliä. Työväenyhdistyksen puolesta pyydettiin viikinkien leiristä kaksi, ja suomenmielisten leiristä kaksi, toinen Suomettaren päätoimittaja, arvostelemaan, oliko työväenyhdistyksen ääniasteikon alentamiseksi hapuilema ehdotus mahdollinen ja sopiva. Ruotsalais herrat lienevät arvelleet, että tuo olisi liian julkeata köyhäin pettämistä, eivätkä suostuneet arvostelijoiksi. Suomettarelaiset olisivat taipuneet. Heidän mielipiteensä hyväksyttiin yh-

distyksessä vielä v. 1894. Kymmenen äänen asteikko! — tahtoi työväenyhdistys silloin. Useissa muissa työväenyhdistyksissä haluttiin samaten. Useat lähettivät vielä v. 1896 olleeseen yhdistysten edustajakokoukseen äänioikeusasian jarruttajia. Siellä oli sentään vanhoillisten nenästä vetäjän asema horjuva. Viipurista ja muualta oli kokoukseen tullut vapaampia aineksia. Jo alustuksissa ilmeni niiden pelkäämistä. Vanhoillisten tekemät olivat ehkä sentähden perin kaksimielisiä. Meurmanin talonpoikaissäädyn vaalioikeutta koskeva oli epävarma kuin viekkaan naisen silmäys. Työläisiä imartelevia fraaseja. »Työmiehen karkean takin alla saattaa löytyä enemmän todellista sivistystä ja harrastusta kuin hienoimman puvun alla». Ja sitte isänmaallisesti.

»Mutta me suljemme pois osallisuudesta tähän perustuslailliseen elämään lukuisia kansalaisia tahi annamme heille ainoastaan mittättömän vaikutuksen siihen. Kuinka voisi-kaan tämä harrastus siten pysyä vireillä! Ja kuinka pysyy itse tämä perustuslaillinen elämäkään hengissä, jos sitä kannattaa ainoastaan kourallinen sivistyneitä ja varakkaita. Ainoastaan koko kansan itsetajuisella myötävaikutuksella on se turvattu». Tri Grotenfelt, joka alusti porvarissäädyn äänioikeutta, muisti käyttää yhtä korutekoista puhetta. »Vaikka kuinkakin ihailee varallisuuden kasvattavaa voimaa», sanoi hän, »niin on järjetöntä, jos väittää että 4,000 mkn tulojen omistajalla on kymmenen kertaa enemmän valtiollista älyä

kuin 800 mkn miehellä. Mutta jos se on väärin, niin on se pikimmiten poistettava, sillä vääryydeksi tunnustettujen epäkohtain säilyttäminen valtiollisessa elämässä on vaarallisin turmio jokaiselle kansalle, saati kansalle niissä oloissa joissa meidän kansa on».

Pahalla arvellaan voivan olla monia muotoja: kauniita ja rumia. Niin noissa alustuksissa. Kansalle turmiota uhkaavaa vääryyttä vastaan esiintyminen tehtiin arvatenkin siinä toivossa, että kansa ja työväen edustajat nielisivät komeiden lauseiden loisteen hiiikäiseminä alustusten pahat tarkotukset. Vääryyttä muka vastustavat kohdistivat esityksensä vääryyksien todella puoltamiseksi. Tri Grotenfelt selitti heti, että äänestyslupan erottaminen veroäyristä veisi keskustelun liian laajalle. — Pitäähän kai siitä syystä, että keskustelu menisi liian laajalle, olla tahtomatta verottamattomille äänivaltaa! Miksei siitä syystä! Ainakin on se laiskureita tyydyttävä peruste. Sitä paitsi oli tohtorilla toinen, että nimittäin »parempi on joskus hyvän vihollinen». Hyvänsä esitti tohtori: »Veroäyri älyn mittajana ei ole aivan ilman merkitystä: jos omaisuus on omistajan itsensä kokoama, silloin se osoittaa hänellä olevan jotakin tointa ja taitoa; jos se on perittyä, silloin voi kuitenkin nykyisissä oloissamme katsoa, että omistaja on saanut tavallista paremman tietopuolisen opetuksen. Ei ole myöskään mitään hyljättävää siinä, vaan päinvastoin, että se, joka uutteruudella ja toimeliaisuudella parantaa taloudellisen

asemansa, myöskin saavuttaa suurempaa sananvaltaa yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa asioissa». »Puhe tuommoisesta periaatteesta: yksi mies, yksi ääni, ei siis pidä paikkaansa vallitsevissa oloissa». Tohtori uskalsi vielä toivoa, että työläiset näyttäisivät, vastustamalla yhtä ääntä, olevansa valtiollisesti kypsyneitä! Keskusteluissa pelkäsi kuitenkin maisteri M. Helenius, ettei tuollainen terve järki saisi vaikuttaa ratkaisevasti. Suomenmielisten päälensä pukeman työläisystävällisyysnaamarin siirsi vihdoin ihan arveluttavasti syrjään Joensuuun muka työväen edustaja, lehtori Ronimus. Hän puhui ratsusta, »joka potkii ja piehtaroi ja jota ei ole niinkään helppo saada talliin takasin, jos se sieltä on kerran ulos tuotu», ja sanoi, että se ratsu on »hurja kansanvalta». — Ei epäilemistä! Suomenmieliset pitivät vielä Tampereen työväenkokouksessa ei ainoastaan työväestöä vaan tätä ja muuta-kin kansanvaltaa edukseen käyttää voivaa ihmiskunnan osaa ikäänkuin tallissa suljettavana pidettävän karjan arvoisena. Sentähden kansalle oikeuksien myöntämistä vastaan!

Suomenmielisten senaikainen jesuiittamaisuus paljasti siten itsensä, siinä määrin että vain joku työläinen tuossa edustajakokouksessa enää heitä kannatti. Heillä oli vain alun toistakymmentä edustajaa mukanaan. Vuoteen 1896 loppui enimmäkseen se menetelytapa, että työväenyhdistysten avulla vastustettiin ääniasteikon kokonaan poistamista. Ääniasteikon kiivaat puolustajat, Matti Hele-

nus ja V. v. Wright, kieltäytyivät rupeamasta niin »radikalisen» edustajakokouksen valitsemaan työväen valtuuskuntaan.

Rutivanhoillisuuden siten suistuttua yhdistysten kokousvallasta, seurasi samallaista, kuin sittemmin usein on yhdistysten toiminnassa saatu kokea: useat yhdistykset hylkäsivät käytännössä edustajakokouksen päätöksen ja elivät suomenmielisten äänioikeushomeessa. Sitä on sattunut meidän päiviimme asti. Matkalla vuodesta 1896 tänne on tietysti havaittu se virtaus, että suomenmielisten jarrutus on heikennyt aste asteella ja häipynyt tuossa vanhassa muodossaan ihan mitättömiin. Heidän uuden jarrutuspainoksensa, joka kätki vanhoillisvallan pönkittämisen ikärajan ja naimarajan suojaan ynnä raha-asteikon sivistysasteikon viehättävän nimen verhoihin, ei ole onnistunut sanottavasti saada yhdistykseläisiä mukaansa. Siellä täällä heikkoja aaltoja tuon magneetin puoleen päin. Ne ovat laskeutuneet taas siitä eristyneiksi. Eikä enää yleensä uskota, että asteikkojärjestelmillä ensinkään voitaisiin vetää työväkeä taistelemaan työväen äänioikeutta vastaan.

Vapaamieliset jarruttajina.

Vanhoillisten eroaminen ei suinkaan merkinnyt, että olisi luovuttu heikontamasta työväenliikettä. Eihän porvaristo toki ole niin

neuvoton. Ainoastaan sen yksi osa vitkaalleen vetääntyi pois. Sen perääntymisen kestäessä solutti toinen osa kuin huomaamatta ja vähitellen itseään sijalle. Suoritettiin ainoastaan toimimiesten vaihdos. Toimena pysyi yhä yhdistysliikkeen hillitseminen. Koska entiset hillintätavat eivät olleet enää pitemmältä vedelleet, niin täytyihän löytää uusia. Suomenmiehet olivat saaneet työväen luottamusta suuntaamalla luontaista vastustushalua ruotsikoita vastaan. Vapaamieliset hankkivat samalla tavalla työväen luottamusta, mutta suuntaamalla vastustushalua yleensä vanhoillisia, siis suomenmielisiäkin vastaan. Sehän vastustus kelpasi työväen ja vapaamielisten yhdyssiteeksi. Yhteys johti sellaiseen myötätuntoisuuteen, että vapaamielisiä suvaittiin yhdistysliikkeen etuasemilla.

Vanhoillissuomenmielisten haaksirikkokouksessa Tampereella hankkivat he työväen suosiota jo huomautuksellaan, että v. 1893 pidetyn ensim. työväen edustajakokouksen äänioikeusvaatimus, sisältävä vain yleismääritelmän (»työväelle on oikeus valtiollisissa vaaleissa myönnettävä ja äänimäärä supistettava»), ei enää riitä, vaan on koetettava määritellä tarkemmin kanta. Määrittelyä, jonka vapaamieliset silloin jo tiesivät täytyvän mennä yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden suuntaan, perustellessa hankittiin lisää suosiota. Arvosteltiinhan osaksi todenmukaisesti olevaa järjestelmää. 10-äänen asteikkoa kohdeltiin lempeästi hyljäten, kuten tri Ståhlberg, joka arveli, että sekin olisi »jo

melkoinen edistysaskel äänioikeuden tasaamiseen päin». Olisihan, näette, Helsingin yhden äänen miehille tullut kokonaista 7 pros. äänistä, sensijaan kuin 25 äänen vallitessa vain 4,7 pros. Siis todellakin »melkoinen edistysaskel». Tosin oli hra tohtorin myönnettävä, että 1,063 10 äänen miehellä tulisi olemaan 60,2 pros. äänistä, siis koko Helsingin valtiollinen valta jos olisivat yksimielisiä, ja siihen vedoten tehtävä johtopäätös, että korkeimman äänimäärän alentaminen kymmeneen jättäisi kuitenkin entiset epäkohdat pysymään, jos kohta vähennettyinä. Selvää oli, että tuolla, muka epäkohtain vähennyksellä, eivät vapaamieliset voisi potkia työväen suosion onkimisessa pitemmälle kuin suomenmieliset. Sillä itse asiassa oli työväelle joksikin sama, josko 60 prosentilla äänistä tai 90 prosentilla äänistä valta pysytettiin vain rikkailla. Senhän työväki jo hyvin tajusi. Sen suosion voittamiseksi tuli toki astua pitempi askel. Vapaamielisillä oli siinä »muttia». Tri Lyly arveli vielä 1896, että »ei haittaisi vaikka aluksi pysähdyttäisiin esim. viiteen ääneen». Useat vapaamieliset lienevät tunteneet, että eihän sekään pitkältä sulje köyhäin suosioon. Huomattavalla haikeudella erosivat he asteikosta, mutta pois se jäi kuitenkin, kuten tri Ståhlberg oli alustuksessa ehdottanut.

Tuolla yhdellä loppuun asti johdetulla hyvällä arveltiin olevan lähimain kyliksi miellytysvoimaa. Sillä jo äänioikeusasian toisessa osassa, kansalaisille ulottamisessa, väheni vapaamielisyys. Sotaväessä — isänmaan puolus-

tuksessa — oleminen oli sellainen rikos, että ei äänivaltaa. Ehkä arveltiin, että kun se on valmis taistelussa uhraamaan henkensä »isänmaan puolesta» — siihen aikaan oli sotaväki vapaamielisten mielestä vielä isänmaan puolesta, — niin on se niin tyhmä, ettei sovi antaa kansalaisoikeuksia.

»Palveluksessa isännän ruuassa» olemista pidettiin, sentähden kun siihen kuului häpeällisen palvelussäännön noudattaminen, niin alentavana tekona, että ei sopinut antaa äänivaltaa. Suurin köyhyys oli samoin saasta, johon pakotetut olivat kelvottomia äänioikeutta käyttämään. Tri Lyly sanoi:

»Hra Filander on tosin ehdottanut, että jokainen hyvämaineinen kansalainen saisi äänioikeuden, mutta jos näin pitkälle mennään, on se liian pikaista; ensin olisi jonkinlainen sensus määrättävä». »Jos siis valtiopäiväjärjestykseen tehdään muutoksia, on ensimmäisenä oleva se, että pannaan tulon verotus äänioikeuden perustaksi».

Vapaamielisen kurssin tulos oli työväen 2:ssa edustajakokouksessa,

että tahdottiin kiellettäväksi porvarissäätyyn valitsemisvalta ja vaalikelpoisuus köyhiltä kansalaisilta, jotka eivät maksaneet veroa vähintään 400 mkn vuosituloista ja talonpoikaissäätyyn kansalaisilta, jotka eivät maksaneet vähintään 200 mkn vuosituloista veroja sekä lisäksi vielä sotamiehiltä

maalla ja kaupungeissa ja palvelusväeltä isännän ruuassa maalla.

Rajotus on näennäisesti alhainen, mutta Suomessa on veronmaksukyvyttömyys niin suuri, suuren köyhyyden tähden, että varsin lukuisat joukot olisivat »työväen kokouksen» päätöksen mukaisesti ja kaikkein vapaamielisimmästi suljettavat epämääräisiksi ajoiksi kansalaisoikeuksien käyttämisen ulkopuolelle. »Työväki» tahtoi työväen kerroksen köyhimpiä äänioikeutetuiksi!

Vapaamielisillä oli epäilemättä syytä pitää maljapuheita vaikutusvoimastaan. Olivathan sittekin vetäneet työväkeä nenästä. Heidän petoskaudellaan oli sentään hävyttömän lyhyt kestäväisyys. Tampereen kokouksessa oli tri Ursin jo syöttänyt työmiehille Millin lausuntoa: »Ei tule löytymään mitään hylkiöitä täysi-ikäisessä ja sivistyneessä kansassa; ei mitään henkilöitä, jotka eivät kelpaisi äänestämään, paitsi omasta syystään».

Köyhät hyvin tunsivat, etteivät he ylipäänsä ole köyhiä omasta syystään. Edustajakokouksen rajoituksista välittämättä jatkui yhdistyksissä työväen mielipiteiden kehitys, suuntaan että pois nuo vapaamielisetkin varallisuusjätteet aitaamasta toisia köyhiä tahdotun valtiojärjestelmän sisä- ja toisia ulkopuolelle. Yhdessä ja toisessa yhdistyksessä pääsi tämä mielipide valtaan. Samalla murtui vähitellen koruhuuto, jota säilyttääkseen vapaamieliset näyt-

tivät olevan mukana. Tri Ståhlberg, kuten monet muutkin, oli selittänyt:

Vuoden 1879 jälkeen ei porvarissäätyimme enää olekaan minkään erityisen säätyluokan, vaan yleensä kaupunkien asukasten valittava; ja sikäli on kaupunkilaisten äänioikeus saatettu vastaamaan valtiopäiväjärjestyksen säätämää perusajatusta, että valtiosäädyt edustavat koko Suomen kansaa».

Porvarissääty on yleensä kaupunkien asukasten valittava — vaikka perustuslaki kieltää työmiehet y. m. äänestämästä. Se vapaamielisten väite oli äänioikeutettomain työläisten mielestä julkea ja loukkaava valhe. Siitä kiskailtiin ainakin Helsingissä vuosien kuluessa. Kuta enemmän sitä syötettiin, sitä enemmän näytti se kiihottavan työväkeä totuuden puolesta vastapurkauksiin. Ulkopuolella yhdistystä ja osaksi yhdistyksessä oli säikkymätöntä tunnetta, joka ivalla ja mahdottomana työnsi syötiin luotaan. Yhdistyksessä läheni totuuden tunteen törmäyshetki päivä päivältä. Myrskyisiä olivat yhteentörmäykset. Ne vaikuttivat vapaamielisistä irtaantumiseen.

Niihin voidaan kosketella kuvatessa työväen

itsenäistä toimintaa.

Täytyi jo edellä viitata itsenäiseu toiminnan syihin ja syntyyn. Sanoimme syiksi taloudelliset vaikuttimet. Pitemmälle kehittymistä seurattessa olisi selvitettävä myös noiden työväkeä itsenäiseen yhteistoimeen pakottavien aiheiden

lisääntymistä. Siten avautuisi eteemme muutokset maanviljelyksen, liikenteen, kaupan ja varsinkin yleensä teollisuuden, sekä käsi- että suurteollisuuden, laajoilla aloilla. Nehän ovat vanhojen elinkeino- ja omistusmuotojen kumoutumisia ja uusien elpymisiä, jotka vaikuttavat myös entisten ihmisryhtymisten ja -suhteitten hävittämistä ynnä uusien kehittymistä.

Nuo valtavat mullistukset jäävät toki tässä selvittämättä. Alussa mainitun jatkoksi huomautettakoon sentään, että vuosien vierieessä yhä on karttunut, lukuunottamatta eräitä horjahduksia, väkijoukkojen kaupunkeihin ja teollisuuskeskuksiin lisääntymistä, palkkaorjuuden lisääntymistä ja orjuutettujen läheiseen yhteyteen kasaamista. Itse teollisuustyöpaikoissa tapahtui kasaantumista, joskin hitaasti nousten. Viitat näyttävät: työpaikkaa kohti oli keskimäärin v. 1886 noin 7 työläistä, 1890 jo 9 ja 1900 jo 12. Sitäpaitsi oli lisääntynyt teollisuustyöpaikkoja, siten että kun v. 1885 oli ainoastaan 4,333 oli v. 1901 jo 8,218, ja niitä perusteltu myös toistensa lähetyville, joten yhteenliittymisen mahdollisuudet yhä lisääntyivät. Itse teollisuusväestön määräkin karttui juuri tuona itsenäistymiskautena huimaavasti. Esim. v. 1889 oli sen luku 54,089, mutta 1899 jo 101,978, siis 10 vuod. lisäys lähes kaksinkertaiseksi. Huomioon ottaen muun keskuspaikoihin, varsinkin kaupunkeihin, sulloutuneen työläisväen paljouden, näyttäytyy todeksi, että satoihin tuhansiin nouseva väestö oli yhteen-

liittymiseen ja luokkataisteluun pakottavien taloudellisten edellytysten vaikutettavana.

Historiallisesti välttämättömän itsenäisen liikkeen alulliset kehitysvaiheet ovat ammattiyhdistysten historiaa. Sitä seurattessa huomaisimme me: kuinka kiihkeänä yhteenliittymisen tarve esiintyy yksilöissä ja vihdoin joukoissa; kuinka ututterasti illoin ja öin kokouksissa ja päivisinkin työn lomissa sen tyydyttämiseksi puuhataan; kuinka suunnitellaan olojen parantamisvaatimuksia; kuinka niitä ensin koetetaan voittaa sovinnollisilla neuvotteluilla työnantajain kanssa; kuinka mahtavasti työnantajat työntävät halveksimansa neuvottelijat luotaan; ja vihdoin kuinka luokkataistelun kuohut esiintyvät työnantajain vastustamis- ja pakolla taivuttamiskokeissa, kuinka näillä saadaan tuloksia ja opitaan kokemuksen kovissa kourissa periaate, että työväen on autettava tälläkin alalla itseään etupäässä omin voiminsa. Valtiolliset harrastukset kehittyvät yhtä elimellisesti. Epäkohdat johtavat toivomaan ja vihdoin tahtomaan lainsäädännöllistä apua. Kun ei sitä tule, kun varakkaat lakien säätäjät eivät ota köyhäin toiveita täyttääkseen, tuleeehan pakko vaatia työväen osallisuutta lakien laadinnassa. Työväen kokouksissa ja yhdistyksissä on kullakin »yksi ääni», työväen elämässä on kehittynyt oikeudentunteeksi »mies miestä vastaan». Eihän voi muuten olla kuin samaten vaalipainiskeluissa. Mikään muu ei vastaa syvien rivien puhdasta tunnetta. Mi-

kään muu ei voi kehittyä työväen puhtaan mielen mukaiseksi vaatimukseksi.

Tuo tuli yhä selvemmin esiin niissä työläispiireissä, jotka olivat herrain sokasijain kei-notekoisesta vaikutuksesta enemmän erillään ja kuitenkin kohosivat valtiollisen ajattelemisen asteella. Helsingissä sattui luonnollisesti, mutta ehkä useita hyvin ihmetyttävästi. Työväenyhdistyksen ulkopuolella pääsi äänioikeusvaatimus puhtaampana valtaan kuin yhdistyksen kokouksissa. Ulkopuolella pidetty kokous määräsi v. 1895, että työväen on tahdottava ääntä mieheen, — yhdistyksen vielä virallisesti eläessä 10-äänisen asteikon houreessa. Siten itse syvät rivit luokka-asemastaan saamine mielipiteineen järkyttivät pois jarrutuksia. Runsaat ja perin vaiherikkaat sysäykset kehittyivät vihdoin lokakuussa 1898 Helsingissä siihen huippuun, että työväestö julistautui yleisessä kokouksessaan paikalliseksi työväenpuolueeksi. Kauvan jo todella ollut virtaus tahtoi siten tehdä itsensä itsenäisenä tunnetuksi, koska itsenäinen oli. Luotiin muoto sisältöä vastaava. Kuinka se askel raivostutti porvarillisia! Kokous oli myös vaatinut työväenyhdistyksen nimeä kantavan laitoksen puolueensa ytimeksi. Sielläkös jarruttajat panivat viimeiset valttinsa ja valtiotaitonsa muka tuhon estämiseksi. Myös persoonat ja niiden työväenasian harrastukset lyötiin vaakakuppiin. Ei heidän eronuhka auttanut. Marrask. 20 pnä suostui H. t. y. paikallisen työväenpuolueen keskustaksi. Päättöstä seurasi siivoutuminen. V. v. Wright

antoi kirjallisen julistuksen, jossa suoraan ilmasi, että yhdistys on luopunut niistä periaatteista, joita aikaisemmin on ylläpitänyt. Kun Wrightin pyhä, hänen mielestään »kumoamattomiin syihin perustuva», kielto, että ei saisi perustaa työväenpuoluetta, oli ollut tehoton, erosi Wright yhdistyksen johtokunnan jäsenyydestä ja »kaikista muista toimista», joita yhdistys oli uskonut. Samaten tekivät useat muut herraskaiset, niissä myös vapaamielisiä. Yksin johtokunta menetti 4. Kyllähän tuo »henkisten voimain» menetys oli tappiota, mutta sijaan voitettiin toimivapautta. Eetu Salin sanoi: »Meillä on täysi syy olla tyytyväiset tuloksiin ja me rohkenemme toivoa, että »aamu tuo sen jällehen minkä ilta vei». Pyrimme järjestymään puolueeksi, joka varmaan, joskaan ei varhain, tuottaa onnellisia, yhteiskunnallis-taloudellisia tuloksia».

»Tämä oli epäilemättä», sanottiin perustamisesta yhdistyksen vuosikertomuksessa, »tärkein tapaus viime vuoden ja ehkä koko viidentoista vuoden toiminnassa. Yhdistys alistui, valtiollisissa ja kunnallisissa koko kaupungin työväkeä koskevissa asioissa yksityisestä päätösvallastaan luopuen, hyväksymään yhteistoimintaa yhdistyksen ulkopuolella olevan järjestyneen työväen kanssa. Sen kautta työväen yhteistunne saa laajempaa alaa ja kaupungin järjestynyt työväki keskitystä poliittiseen yhteistoimintaan. Itsenäisesti vaikuttava mahtava virta on pääsevä liikkeelle, ja yhdistyksen ollessa siinä osana on sen yhtä painava kuin

kunniakas velvollisuus vaikuttaa sen johtamiseen työväelle ja isänmaalle edulliseen suuntaan».

Paikallispuolueeksi ryhmittynyt helsinkiläinen työväki teki väliaikaisten valtiopäiväin puuhissa 1899 ensimmäisiä taktillisia valtiopäiväkokeita. Asevelvollisuusasiassa, jonka tähden valtiopäivät kutsuttiin, määräsi se, »ettei sotarasitusta köyhälle maallemme lisättäisi muutoin kuin vihollisen hyökätessä». Tuon mielipiteen toteuttamisen jätti työväki valtaluoille. Jättäminen perusteltiin Työmieheessä, sillä että työväki oli jo vapautunut holhuunalaisuudesta, mutta vapautuneena oli sillä oikeus käyttää entisiä holhoojiansa valtamiehinä — »sellaisissa tapauksissa, joissa työväestöllä ei ole pienintäkään aihetta varoa valtamiestensä väärinkäytävän tätä heille uskottua luottamusta». Suuri työväenkokous jätti asian »yksityiskohdat valtiosäätyjemme isänmaalliseen huolenpitoon». Matti Kurikka kirjoitti valtiopäiväin avajaispäivänä: »Meillä on täysi syy luottaa siihen, että tänään alkavat valtiopäivät tulevat olemaan sinä ristituulien hajottajana, joka taasen panee maamme purjeet täyttymään luonnollisen kehityksen myötätuulella». Arvatenkin työväki yhtyi noihin mielipiteisiin.

Lapsenkengissä juuri astuvalla työväenpuolueella oli vielä noin lapsellinen hyväusko, että rahavaltaiset täyttäisivät edes asevelvollisuusasiassa työväen toiveet. Muistetaan, että niin ei käynyt, sillä säädyt myönsivät suuria sota-

rasitusten lisäyksiä, siis tekivät ihan vastoin kuin työläiset olivat tahtoneet.

Väliaikaisten valtiopäiväin yhteydessä sattuneet valtavat tapahtumat läikyttivät mieliä sinne tänne. Ne pakottivat ajatuksien pyörimään koko kansamme kohtalojen ympärillä. Menettelyala ikäänkuin laajeni. Tunnelmain vallassa, joita valtiopäiväin päätösvaltaa syrjäyttävä helmikuun manifesti synnytti, kirjoitti ihanteellinen Kurikka perin optimistisesti. Vertauskuvallisesti osoitti hän, että koettelemusten päivinä tulee ei ainoastaan kansa itseänsä tarkastaneeksi vaan siitä varisee pois epäkelpoa, mutta pystyssä pysyvät ne, »joilla on juuret syvällä maassa, runko terve ja mah-lajainen, latva notkuva, mutta ei liian ruikelo». Kestäväisyyden saamiseksi neuvoi hän: »Jos kansamme tahtoo vahvistua läheneviä myrskyjä vastaanottamaan, niin on yläluokan tehtävä ukrauksia luokkaeduistaan, jotta (muka!) tyytyväisyys ja keskinäinen luottamus pääsisi vallitsemaan ylä- ja alaluokan välillä». — Vaikka tuollaisiin sanoihin ei oltu ennen vastattu uhrauksilla, niin arveli Kurikka helmikuun manifestin heitä opettaneen, sillä hän vakuutti, että »nyt on yläluokalle tullut selville, että hyvä olisi kaikkien kansakerrosten keskinäinen luottamus», ja huudahti: »Hyvä! Näytäköön yläluokka halunsa uhraavaisuuteen, niin tämä luottamus syntyy, tuleepa lujaksikin». — »Jospa hyvä Jumala», rukoilikin tuo hellämie-linen, »antaisi kansalaisilleni voimaa tähän suureen ponnistukseen, niin syytä olisi meidän

kaikkien vuodattaa surussammekin viljalta riemun kyyneleitä».

Menettelytapa, että noin vaan odotetaan yläluokalta »uhrauksia», on utopistinen, syystä kun odotettua ei tule. Se saatiin hyvin nähdä. Olivathan herraskaiset jo paikallisen työväenpuolueen perustettua sanoneet itsensä irti työväestä, että työväki oli menettänyt viimeisetkin suosijansa parempien ihmisten parissa ja sai kulkea omin apuinsa pimeätä tulevaisuuttaan kohti. Herraspiireissä tuo irtisanominen sentään rikottiin, sittekun tarvittiin nimiä n. s. isoon kansalaisadressiin. Mutta rikottiin niin omituisesti! Joku keskustelu joidenkin työläisten kanssa — sitte nimiä papereihin, kirjoittajain usein tietämättä mitä oli allekirjoitettava. Herrat arvelivat vieläkin voitavan käyttää joukkoja noin vaan sokeasti. Siitä havaitsi Kurikka lisätodisteen, miten alhaisessa arvossa herraskunta työväkeä pitää. »Ei se vieläkään etsi itsenäisiä, valtiolliseen sananvaltaan kypsyneitä työmiehiä». Siispä piti Kurikka heidän menettelytapaansa nuorta työväenpuoluetta alentavana ja sanoi:

»Visusti erillään!» Vielä sanoi hän: »Suomen työväestö on viimeisten aikain tapauksista paljon oppinut. Se näkee, että ainoa tie kansallisen persoonallisuutemme säilyttämiseen käy työväen järjestyneitten rivien kautta». »Kaikki mikä on paperilla, kaikki mikä koskee ulkonaisia yhteiskunnallisia laitoksia, voidaan muuttaa; mutta se mihin mitkään mahtikeinot eivät ylety, on kokonainen, ajatteleva ja kult-

tuuritehtävästään selvillä oleva kansa. Se ei häviä perustuslakien kanssa, sen luottamus Jumalaan ei järky, vaikka ulkonainen kirkko kukistuisi, sen oikeudentunto ei mene kumoon lakien kanssa, aivan niinkuin sen työvoimakaan ei lopu vaikka koko maailman kapitaalit häviäisivät».

Noissa valtavissa sanoissa oli ilmaistu se suuri periaatteellinen totuus, että työväellä on paljon varmempi ja vakavampi kansallisen olumuksen säilytyskeino kuin herrain perustuslaki ja että työväki saattoi turvata omaan keinoonsa ennenkuin alistua häpeällisellä tavalla herrain kanssa yhteistoimiin.

Tuon periaatteen mukaisesti koetettiin menettelytapa suuntauttaa köyhälistöä sisäisesti kohottavaksi. Siitä esitti Valpas Työmieheissä maaliskuulla:

»Häilyköön vaahto ja aallon ruiskut minne hyvänsä. Meri on vankka merenä. Kansan pohjakerrosten laatuun on huomio kiinnitettävä. Työväenliikkeeseen yhtyneet työskentelevät juuri näiden kansan elinvoimana olevien ihmisten päästämiseksi häilyvien ja enempi muista kuin kansan ytimeistä riippuvien kasvannaisten alta oloihin, joissa kansan yksilöiden, työtä tekevän ihmisten, voimat pääsevät itsetietoisina yhtymään mahtavaksi kansallisvoimaksi. — Työväenliikkeeseen yhtyneiden keskuudessa saa olla juuri nykyään kysymyksenä ainoastaan koko maan työväestön hyväksi tehtävistä uhrauksista. Järjestyneeltä työväeltä, joka on semmoisessa asemassa, että kykenee hiukankin

toimimaan lähimmäistensä sorrettujen hyväksi, täytyy juuri nykyään vaatia paljon. Kunkin ammattikunnan on liitettävä itseensä, ammattiliittoihin, kaikki ammatilaisensa Suomessa. Lujien liittojen vakavien palkkaliikkeiden avulla pysyttäköön kukin työnsä arvosta entistä runsaamman osan itsellään, pois rahavaltailta, voidakseen täyttää velvollisuuttaan muuta työväestöä kohtaan, auttaa niitä irtaantumaan rahavaltailtaisten uuvuttamasta tilasta ja itsenäistymään kansallisyhteyttä lujittaviksi kansalaisiksi. Tähän tarkotukseen uhrataan voimat, kyvyt ja varat».

Menettelynä tuli siten olla työväen puoluevoiman kasvattaminen ja käyttäminen yläluokkaa myönnetyksiin pakottavasti.

Tällä politiikalla oli heti saatu loistava voitto: herrain täytyi jättää ison adressinsa työväen puoluekokouksen keskusteltavaksi. Sentähden arveli sama kokous, jossa myös arvosteltiin Työmiehen kantaa adressijupakassa, että Työmies on hyödyttänyt työväkeä, »koska on pakottanut vallassa olevaa kansanluokkaa edes vähä toimimaan tasa-arvoisuuden ja veljeyden vaatimusten mukaan, jonka johdosta voi toivoa, että työväki vastaisuudessa saa osallisuutta ja vaikutusvaltaa koko maatamme koskevilla tärkeillä asioilla».

Arvaahan, miten tällainen ensi kertoja poliittisessa tarkotuksessa käytännöllisesti osoitettu tapa sapetti yläluokkalaisia. Alkoi ankara taistelu työväen itsenäisen ja suhteessa tai toisessa herroista riippuvaisen menettelyta-

van välillä. Viipurin työväenyhdistyksessä oli silloin vielä vapaamielisten vaikutusta. Mikä ei Helsingin puoluekokouksessa Karvosen tarmolla esittämänäkään onnistunut, sen sai Lyly 24 toverinsa kanssa Viipurissa läpi. Itsenäisestä ja pakottavasta toiminnasta oli vapauduttava erottamalla sen periaatteen esittäjä, Kurikka, Työmiehen toimituksesta. Niin vaati Viipurin työväenyhdistys. Se oli melkein samaa kuin ennen Helsingin t. y:n teko sen lähettäessä valtiopäiville saatavaksi pyynnön, että puolustettaisiin ääniasteikkoa! Helsinkiläiset työläiset julkaisivat viipurilaisille vakavan varoituksen, ettei pitäisi antaa vetää itseään nänstä ja että herrat tahtoisivat tehdä työläisistä vain nöyriä, vastaanmukisemattomia palvelijoita, saadakseen ratsastaa rauhassa työväen kumaroilla hartioilla.

Luokkataistelu oli nyt ihan raivoisana. Kun herraskunta oli havainnut, että viimeinkin olivat sen työväkeä taluttavat narut aluksi katkenneet, alkoi se pakollisesti ja mitä häpeällisemmillä keinoilla tukahuttaa työväenpuoluetta. Se parjasi ja valehteli. Kansan hyvän rehelliisiä edistäjiä solvasi se isänmaankavaltajiksi. Viikinkien lehdissä annettiin vihjauksia, joita jossain käsitettiin osotuksiksi, että joitain voisi nitistää pois päiviltä. Kaduilla sylekseltiin puoluemiehiämme. Teatterissa ja käytävillä tehtiin ruumiillista väkivaltaa, isänmaallisen poliisiheran komennossa olevain sanottavasti estämättä. Kuristuskokeiden kukkuraksi tuli köyhälistölle suurta taloudellista ja henkistä vahinkoa uh-

kaavaksi aijottu »Työmies»-lehden tappamishomma. Tuohon sivistyshistoriassa epäilemättä varsin harvinaiseen murhayritykseen ehti porvaristo käyttää lyhyellä ajalla useita keinoja. Työmiehen toimisto metsästettiin pois herrain Espiksen varrelta. Itse kaupunginvouti oli kantamassa pöytää pihalle. Työväen valmistamaa painopaperia ei saatu koko Suomesta syviä riviä valistavan lehden valmistamiseen, ei muuten kuin myöjiä pettämällä. Ihan omien lakiensa mukaisia sopimuksia söivät herrat hävittämismassaan. Sähköä, jota tarvittiin painokoneen käyttämiseen, ei annettu yhdestäkään Helsingin tehtaasta. Pääkaupungin vapaamielinen ja ruotsalainen porvaristo oli siten pahempi köyhälistön hengen surmaaaja kuin mustinkaan virallinen sensuuri. Sillä ylipäänsä tapahtuivat nuo kuristukset sivistyneen nimeä kantavan suomalaisen yläluokan myönnytyksellä ja sen hyvin usein yksilöiden, jopa (varsinkin työväen puolueen hajotustoimet) niihin lähenneiden työväenmiesten avulla. Monet kiittivät silloin jumalaansa, että sillä luokalla ei silloin ollut sensuuri-, poliisi- eikä sotilasvalta täydellisesti määrättävissään. — Häminki oli sitä suurempi, kun yläluokkalaisten onnistui, vaikka he menettelivät epäkunniallisesti ja rikksellisesti, saada eteväinkin työväenliikkeen miesten avustusta. Nämä pitivät yhteisiä neuvotteluja herrain kanssa, yhdessä vapaamielisten kanssa koettivat he saada pannatuomiota työväen itsetietoisien luokkataistelun etunenässä olevaa vastaan.

»Kurikka-vaino» oli monessa suhteessa katalinta menettelyä, mitä työväen historiamme tuntee. Mutta se vaino oli samalla sysäystä työväen luokkatunnetta vastaan, ja sentähden kimmosi seuraus takasin ja tavallaan kostavasti myös niihin työväen miehiin, jotka olivat herraspuolelle eksyneet. Jotkut heistä tulivat niin ahtaalle, että erosivat luottamustoimista, ja useat olivat kauvan epäiltävinä.

Seurauksena selkkauksista oli paljon häiriöitä. Mutta yläluokan kataluus, mikä ilmeni kosketelluissa lukuisissa vainotöissä, herätti, paremmin kuin mikään muu yllytyskeino olisi voinut, laajoja kerroksia heitä vastaan. Eräs kansalainen joka ei kuulunut työväenpuolueeseen, kirjoitti:

Se apu, mitä yläluokat työväelle antavat, on kuitenkin ja kaikitenkin vähäpätöistä, useimpa melkein petollista. »Ja'a ja hallitse» on jesiittain vanha tunnuslause, jolla meidänkin maassa on enempi kannattajia kuin luulisikaan. Mikä siis on kekseliäämpi keino pitää kurissa koko työväenliikettä kuin tunkeutumalla sen keskuuteen ja kylvämällä eripuraisuutta sen johtavien miesten välille. Sillä laillahan puolue saadaan jaetuksi, ja kun on kerran päästy niin pitkälle, niin usutetaan nämä kaksi riitapuolta toistensa niskaan, että he toisensa tuhoaisivat ja tuosta liikkeestä lopun tekisivät.

Tähän suuntaan on nähtävästi herrain piirissä tuumittu. Tuuma pantiin toimeen, ansa saatiin viritetyksi, kokouksia ja vastakokouksia on pidetty, toruttu ja riidelty on, ja valmiita

ollaan toisensa kappaleiksi repimään. Vastustajat tietysti nauravat työvälle selän takana: olipahan se niin typerää kuin me otaksuimme sen olevan. Ja heti ovat sitte rahamiehet ja heidän kätyrinsä valmiit sekaantumaan riitaan: toiset katkovat sähkökaapelit, toiset kieltäytyvät sovitusta paperileveranssista. Missäs harakat jos ei haaskiolla!

Siten riidan syytä, tarkotusta ja seurausta kuvannut neuvoi riiteleviä hyväntahtoisesti: Oppikoot he kaikki, että ainoastaan yksimieliisyys vie voittoon ja torjukoot luotaan kaikki kyykäärmeet, jotka apua tarjoten ja ystävälliseksi tekeytyen tahtovat syrjästä sekaantua heidän asioihinsa ja työmiesten yksimielisyyttä rikkoa. Herätköön työväki ajoissa huomamaan, että sen on omille jaloillensa noustava ja kerrassaan omiin voimiinsa turvauduttava, jos se tahtoo menestyksellä mahtavaa yläluokkaa ja rahavaltaa vastaan taistella.

Ympäri maata pohdittiinkin vilkkaasti asiata. Herrat ja työmiehet törmäsivät sanoilla vastakkain. Porissa y. m. muualla katkottiin johtokableita. Tanakammin liitettiin yhteen ja varustuksia parannettiin. »Työmies» pelastettiin heikolta pohjalta »riippumattomaksi kaikesta muusta kuin itsenäisen työvään kannatuksesta». Niin Mäkelä arvosteli, sillä painosmäärä oli kohonnut helmi—huhtikuun aikajaksona 1,200 kappaleella. Tuon voiton ohella oli suuremmasta arvosta köyhälistön yhteenpään sysäytyminen. Se ilmeni yhä selvemmin paikallisten puolueiden perustamisharrastuksena. Murret-

tiinpa laajempaa latua. Puhuttiin koko Suomen työväenpuolueesta. Helsingissä harrastettiin sitä niin suuresti, että lähetettiin mahdollisimman paljon jäseniä Turkuun edustajakoukseen äänestämään perustamisen puolesta. Siellä menettivät vainoon osaaottaneet viimeisiä jarrutusperiaatteitaan. Äänioikeusvaatimuksesta karsittiin sensukset ja muut vapaamielisten rajoituskoristeet. Puolueen perustamishommaa vastustivat he viekkaasti. Tri Lyly pyyteli asian päättämistä tuonnemmaksiksi ja Hamström selitti aikaa sopimattomaksi. Ei auttanut. Puolue perustettiin. Eivät vapaamieliset voineet pelastaa edes työväenvaltuuskuntaa, vaikka olisivat halunneet, pysyttääkseen sen avulla edes joitain yhdistyksiä puolueeseen liittymästä. Sitten tuli heille, osaksi heidän harjoittamansa vainon jouduttamana, epämieluinainen ja heitä persoonallisesti työväenliikkeestä etäännyttävä tulos.

Kokouksessa esiintyneestä jarrutuksesta arvosteli toveri Vuolukka vapaamielisiä: Tri Lyly »oli työväenpuolueen perustamisen puolustaja, milloin ei, kuitenkin ehdolla että lykätään sen perustaminen puoli vuotta eteenpäin ja taas toisella kerralla osoitti hän halua lykätä sen kokonaan epämääräiseen aikaan, ohi myrskyjen ja tukalien aikojen. Hänen suuren, laajan vaikutuksensa seuraus on ollut ei ainoastaan Viipurin vaan koko Itä-Suomen työväestön takajoukkona pysyminen, nykyjään aivan taantuvaisuutta osoittava asema, siihen määrään että

on pelättävä työväen hajaantumista kahteen miltei vastakkaiseen leiriin».

Heti kokouksen jälkeen alkoivatkin vapaa-mieliset hajotuspolitiikan. Santeri Ingmanin luultiin useamman työväenyhdistyksen taholta saaneen kehotuksia ryhtyä puuhaamaan työväen puoluehallinnon rinnalle uutta työväenvaltuuskuntaa yhdyssiteeksi yhdistyksille, jotka eivät tahtoisi liittyä työväenpuolueeseen. »Päivälehti» etsi syitä niiden yhdistysten pelastamiseksi. Niitä oli: 1) »Riippumattomain yhdistysten täytyy puolustaa itsenäisyyttään ja toimintavapauttaan» — työväenpuoluetta vastaan! 2) »Työväen puoluehallinto tulee varmaankin tekemään päätöksensä Suomen järjestyneen työväen nimessä, jpten riippumattomilla on hyvin vaikea riittävällä ponnella tuoda esiin eroavan mielipiteensä». 3) »Turussa päätettiin työväen asiata vastedes ajaa valtiollisena puolueasiana. Riippumattomat eivät sitä tahdo eivätkä sentähden alistu puoluehallintoon».

Tuo viimeinen kohta on vapaamielisten tahtoa varsin valaiseva: työväenasia ei saa olla valtiollisena puolueasiana!

Sekä vanhoillisissa että vapaamielisissä porvarillisissa oli tosiaan niin suuresti halpamaisuutta, että he vielä, vaikka työväen edustajakokous oli toisin päättänyt, koettivat pidättää yhdistyksiä yhtymästä puolueeseen. Tätä estämistä harjoitettiin esim. Viipurissa ihmeteltävän taitavasti. Paikoin käytettiin taloudellista mahtia estämiskeinona: kun yhdistys oli velassa, uskoteltiin että menee talo jos liittyy!

Porissa kehittyi vastustus niin hävyttömäksi, että työväenyhdistyksen nimeä upeasti pitävä laitos koetti estää puoluehengen elähyttämäin työmiesten jäseniksi pääsemistä. Mutta nuo ja epälukuiset muut keinot olivat riittämättömiä valtavan itsenäistymisvirtauksen tukkeiksi. Erä erältä murrettiin sulkua. Osa toisensa jälkeen liittyi puolueeseen. Tämän rivit lisääntyivät ja vahvistuivat, joskaan eivät ihan ryöpyävän vauhdikkaasti mutta kuitenkin toivoa ja luottamusta synnyttävän varmasti.

Uusia hellyyksiä.

Olemme lyhyin piirtein sivuuttaneet melkoisen pitkiä ja erittäin asiarikkaita kehityskausia. Huomasimme, että vanhoilliset menettivät hämmästyttävän kauvan kestäneen johtotasemansa yhdistyksissä, vapaamieliset persoonat siirtyivät verrattain pikemmin syrjälle, vielä lyhemmän ajan kesti raivokautta, jona yhdistyneet kotimaiset valtapuolueet väkikeinoilla koettivat tukahduttaa puoluealkumme. Eihän mikään noista hillityssuunnista auttanut ratkaisevasti. Eikä ole oleva mitään voimaa, mikä olevista syistä elimistyvän ilmiön kukis-

taa, ilman että syyt poistetaan. Mutta ei myöskään tulle aikaa, jona ei sitä vastustavat yhä vaan yrittäisi sen paisumista heikontaa. Eri aikoina kokeillaan vaan erilaisia heikontamistapoja, ellei toisesta ajasta säily toiseen yhä paraina pidettäviä. Samaten kuin ystävällisen hillitsemistavan tehottomuus johti koettamaan väkivaltaista, samaten johti tämän tehottomuus ja varsinkin työväkeä suurempaan luokkataisteluun kiihottava vaikutus takaisin ystävälliseen hillintötapaan. Tätä oli luonnollisesti harjoitettava toisissa muodoissa kuin parin edellisen jakson ystävyysmenettelyä. Sen sijaan kuin ennen hrat yläluokkalaiset persoonallisesti vaikuttivat johtohenkilöinä yhdistyksissä, koettivat he vetää työväen leirin omia henkilöitä, etupäässä työväen luottamusta nauttivia, yhdistysten ulkopuolelle vaikutuspiiriinsä. Havaittiin sellaisia ihmeitä, että meikäläisiä »räyhäjiä» kelpasi herraslehtien avustajiksi, jopa toimituspöydän ääreen. Tuli ja vesi tekivät sihisemättä avioliittoa! Eikä suinkaan ole työväenpuolueen kermaksi kohonneissa kovinkaan haluttomuutta moisiin yhtymisiin. Monissa päinvastoin: kiihkeätä himoa päästä seuraan. Tuo näyttää tulleen usean pääpyrkimykseksi. Tuo näkyy loistavammin kunnallisvaalitaktikassa. Arvo »valtuusmies» lie monilla meikäläisillä ehkä yhtä halukkaasti tavoiteltavana kuin ruotsikoilla ennen senatyörin hattu. Vainvaavathan meikäläiset politikoitsijat itseään, ensiksi saavuttaakseen joukkojen luottamusta, toiseksi, saatuaan tätä luottamusta, vaikuttaak-

seen joukkoihin, että ne hyväksyisivät herroihin lähenemisen ja auttaisivat sinne yläälle pyrkiviä. Kuinka suurella osalla meikäläisistä onkaan jo intohimona etsiä tilaisuutta päästä tekemisiin ennemmin hienon maailman kuin ryysypukuisen köyhälistön jäsenen kanssa. Kuinka moni puhuukaan »luona käynneiltä» palattuaan, että se ja se hra tohtori, hra professori, hra kauppaneuvos sanoi niin ja niin, mutta katsoo oudostellen, jos tuohon arvokkuuteen, mihin mieli on kiintynyt, sekottaa kuvan nälkäisestä. Näillä tovereilla, joiden käytös ohjaantuu toisten piirien suosiota saavuttaakseen, on tietysti vielä työväenliikkeiden ihanteita. Saattaahan niitä olla joinain kauniina kuvina sulostuttamassa porvarillisen tohtorinkin ajatuselämää! Mutta ne ihanteet pidetään kuin koruina, jaloutta osoittavina, kelvatakseen herraspiiriin, vaikkapa yhtä vaarattomina kuin siveellisennetty painos Heinen runoja herrasryökynän hyllyllä. Imiessä sen piirin ilmaa ollaan ainakin osalla mieltä ja sydäntä siellä kiinni, osalla työväenliikkeen herroille siedettävimmissä osissa, ja täten on meillä taas uusi painos puolueemme ja porvarillisten välisiä yhdyssiteitä.

Porvarilliset käyttävät tietysti työväen puoluelaisten heihin pyrkimistä edukseen. Hullujahan olisivat, elleivät käyttäisi. Useain heidän huone ja kahvipannun nokkakkin kuuluu avautuneen usealle työväenpuoluelaiselle. Kohdellaasti on suotu istuimia valtuusmiessaleissa. Mitäpä vaaraa tuosta, joskin joku siedettävästi

käyttäytyvä istuu joukossa ja omia sen sijaan on joku vähempi. Saattaahan alkeellisillakin laskutavoilla — vaikka sormia ja varpaita laskuvälineinä käyttämällä — määritellä neuvoskamareihin laskettavain työväenpuoluelaisten luvun niin vähäiseksi, että herraskaiset, silloin kun niiden yhdistetyt edut vaativat, voivat moninkertaisesti äänestää nuo kumoon. Sitäpaitsi on kokemuksesta saattanut havaita, että herrain valtuustoihin valitsemat työväen edustajat saadaan siellä melkoisesti kesyyntymään. Tuo on varsin inhimillistä. Ensinnäkin tulee olla kiitollisia armosta, että on tullut valituksi. Tuskin muu, joka kerran haluaa valtuustoon mennä, kuin perin paatunut lurjus voisi olla kunniapaikan antamisesta tuntematta kiitollisuutta. Tämä inhimillinen tunne näyttää vaikuttavan työläisvaltuusmiehiin hillitsevästi. He etsivät syitä suojellakseen itsensä sanomasta porvarillisille perin epämieluisia. Ei liene monikaan heistä esittänyt herroja vastaan sellaista kuin työväenkokouksissa on tavallista. Ei ole kuulunut valtuustoista innostuksella suoritettuja väittelyjä. Kukapa niille, jotka valitsemalla ovat hyvää tehneet, voisi niin perin paha olla, edes silloinkaan kun köyhiä kärsii sadottain, tuhansittain riittävän avustuksen puutteessa! Herrain valitsemat työläisedustajat saattavat silloinkin hymyillä porvarillisille. Aina vaan kiitollisesti! Paljon totta on A. B. Mäkelän tekemässä huomautuksessa, että herrain valittaviksi valtuustoon sopii antaa korkeintaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat jo niin meistä

pilaantuneita, ettei niiden lieventämisestä ja menettämisestä ole puolueelle suurta vahinkoa.

Tuon tavan saattaisi hyväksyä, ellei siitä olisi muuta hämminkiä. Voisimmehan sallia, että puolueen keskuudessa ennen toimineet tulisivat siten palkituiksi, että luottamusmiehimme pääsisivät herrain suosioon, sen avulla työnjohtajiksi, kokonaisen liikkeen isänniksi, tai ihan tirehtööriksi. Sallimmehan noin paljon hyvää, ellei siitä olisi meille vahinkoa.

Mutta me tiedämme, että porvarilliset, jotka ovat hyviä ahväärimiehiä, eivät tee juuri mitään elleivät luule saavansa korkojen kanssa takaisin.

Valtuusmieshumpuukillamme he saanevat hyvinkin. Jotain merkitsee jo se, että he keskeyttävät yksilöitä. Vielä enemmän se, että synnytetään tosin valheellinen mutta sittekin työväen puoluetointa hillitsevä tunnelmavaikutus. Saatetaanhan suuret joukot työläisiä tuntemaan, että heillä muka on edustajia valtuustoissa. Tätä seuraa tuntemus, että se valtuusto sentään on työväelle jotain, ja aletaan siltä sen nykyisessä muodossa odottaa työväkeä auttavaa ja työväen onneksi asioita järjestävää. Kuinka hyvää uskovasti kuulekaan jonkun rakentelevan valheellisia mielikuvituksia: että kun jo on se ja se määrä, kun saadan lisää se ja se, niin silloin ne »meidän miehet» hyvällä puhetaidollaan vaikuttavat, että valtuustot päättävät meidän eduksi. Tuota uskoa pitävät mielellään hengissä ne valtuusherratyömiehet, jotka odottavat tulevansa uudelleen

valituiksi tai jotain muuta itselleen mieluista. Itse porvarilliset tietävät sen hyväksi. Hepä silloin tällöin heittävät jotain, esim. luentokurssien avustusta, jotta saataisiin näyttämään ikäänkuin työläis-valtuusherroista olisi köyhälistölle etua. Voihan hiukan maksaa, antaa kapitaalın kiertää, kunhan kokonaistulos on varakkaille eduksi. Niin lie. Huomataanhan tuloksia. Työväen ja porvarislaitoksen välillä todella oleva raja himmenee synnytettyjen yhteistunnelmain tähden. Eroa ei tunneta niin selvästi kuin se järjen avulla tarkastellessa on. Tuosta kai on johtunut se seuraus, mitä kai nytkin hämmästyksellä kuunnellaan: kunnallista äänioikeusasiaa ei ole juuri ensinkään, ei ainakaan riittävästi, ajettu, ellei oteta »hajaannusta» synnyttävää Työmiestä lukuun, ei ajettu sinä aikana, jona on harrastettu pelkkää henkilöjen lähettämistä. Edustamispyrintö on siten tukahuttanut porvarillisen laitoksen kansanvaltaistuttamispyrintöä. Tämä voi olla paljon suurempi vahinko kuin työmiesedustajain nököttämisestä porvarislaitoksessa on hyötyä.

Eikä se ole ainoa tappiopuoli. Suurin on siinä hajottavassa vaikutuksessa, jota tuon tapainen herraskurttiisi työväen riveissä synnyttää, yhtä hyvin, ehkä enemmän, kuin entiset hajotustavat. Olemmehan menneet ylen pitkälle. Voimme yhtyä minkä maamme puolueen kanssa hyvänsä. Voimme vaihtaa yhtymislempemme esinettä ehkä yhtä usein kuin kunnon saksa jalkavaimoa. Vieläpä moninai-

semmin. Sillä emmehän edes vaihda koko puolue kerralla, vaan eri osat vaihtavat miten sattuu ja huvittaa. Kukapa ei muistaisi, että Tampereella on yhdytty suomenmielisiin, ja tällöin tietysti työväki on ollut velvollinen olemaan myötätuntoinen näille, ainakin senverran että on voinut äänestää, ja samalla on täydytty puskua vihaa ja vastustushalua ruotsinmielisiä vastaan. No annas olla! Työväen diplomaattit ovat nähneet viisaaksi vaihdattaa osia. Työväki on luottanut heihin ja taipunut. Ja toisella kertaa on oltu velvollisia olemaan myötätuntoisia entisille pahimmille vastustajille ja puhkumaan vihaa suomenmielisiä vastaan. Kukaan ei voi kieltää, että tuollaiset yhdyttämiset ovat joukkojen luokkatunteilla kamalasti leikkimistä. Köyhälistöjoukot, jotka tuntevat ehjästi ja kokonaisesti, eikä diplomaattisesti, voinevat tuskin olla loukkaantumatta tuollaisesta pelistä. Tuskin ne voivat niin vain vaihtaa tunteittensa vihaa kuin poliitilliset keinottelijat kumarrustensa esineitä. Voi luulla, että köyhälistön suuret joukot vierovasti seuraavat moista menettelyä ja saavat sellaisen vastenmielisyyden, että eivät liity puolueeseen. Eräs esimerkki. V. 1902 oli Tampereella puolueen jäseniä 629, sitte ehkä tuon keinottelutavan tähden v. 1903 ainoastaan 495. Siis puoluejäsenten vähennys yhtenä ainoana vuotena 21 pros.! Tuo osoittaa, että menettelytavalla on synnytetty köyhälistölle vahingollista eripuraisuutta, sikäläisten köyhälistöosain välille. Tulos siis porvaristolle erittäin edullinen, meille

korvaamaton tappio. Eikä tuossa kaikki. Sama menettely aiheuttaa jotain eri paikkain työläisryhmäin välille. Helsingissä paheksuvat asioita seuraavat työmiehet usein tamperelaista erikoistapaa. Ryhmäin tunteet ovat toisiaan vastaan. Veljeystunteita estyy syntymästä tai häviää. Kehittyä useasti varsin vihamielisyyttä. Säröisyys ja rikkinäisyys järjestyneiden eri ryhmäin välillä, joiden pitäisi olla veljellisesti muka puolueena, on juuri nykyisin, erilaisten menettelytapojen vaikuttamana, ihan epätoivoon saattavia ilmeitä näyttävä. Vaikuttavasta yhteisesiintymisestä ei tule mitään. Vielä enemmän toistensa vieromista, kuin järjestyneiden eri osain välille, näyttää menettely synnyttävän järjestyneiden ja herrain vaikutuksesta erillään olevain järjestymättömäin välille. Tiedetäänhän, minkälaiset tunteet perimmäisissä köyhälistöjoukoissa vallitsevat. Ne elävät puutteissa ja kärsimyksissä. Ne näkevät ympärillään loiston ja hyvinvoinnin kukkuloilla olevia ja kokevat niiltä usein äärimmäisiin asti suututtavaa. Parempiosaisia kadehtitaan ja vihataan. Siinä, lyhyesti sanoen, siellä lainehdittava tunnelma. Tuo on ehjä ja kokonainen. Kukapa työväen seassa eläjä ei olisi sitä havainnut. Elleivät meikäläiset tunne sitä työväen keskuudesta — useat seikat näyttävät ettei sitä tunneta — niin tuntekaa, arvoisat hienostuneet, se taiteesta. Olette lukeneet tai nähneet Minnamme »Kovanonnen lapsia», Björnsonin »Ylivoimain II», ehkä Hauptmannin »Kutojat«. Silloin on teillä muistissa köyhä-

listön sisunpurkauksia, realistisen alastomia, ja syitä, mistä ne johtuvat, ja selvillä niiden laatu. Kai herraskaisiin lähenemiseen pyrkivät? Hui hai. Kirouksia rikkaita »yläkaupunkilaisia» vastaan. Ne kohdistuvat jokapäiväisessä elämässä myös puolivillaisia vastaan, jotka tavalla tai toisella ovat kurjalistosta kohonneet ja lähene-mään päässeet. Kuka voisikaan kyllin räikeästi kuvata katkeran ivan, mitä kurjaliston kourissa karaistut — puolivillaisista laskevat. Se kaikki on kurjuuden synnyttämän luokkatunteiden ilmaisua. Se tuntemus ei saivartelee eikä erottele tarkkaan lampaita susista, vaan laskee hyökkyaaltojaan koko herrasleiriä kohti, olkoonpa siinä sitte vaikka sen valitsemia valtuusherratyömiehiä.

Yhtymisellä rahavaltaisiin, niihin joita suuret köyhälistöjoukot luontaisesti vihaavat, menetetään sitä yhteistunnetta, mikä pitäisi olla köyhälistöä ja työväen asiata ajavain välillä. Pitäisi olla puhtaimpana, häiritsemättömimpänä juuri työväenpuolue toiminnan ensi kehitysas-teilla ollessa, niinkuin meillä nykyisin, jolloin olisi pääpaino pantava köyhälistön yhdyttämiseen puolueeseen. Jos köyhälistöä ja työväen asiata ajavia yhdistävän tunteen annetaan her-roihin yhtymisellä särkyä, niin paljon enempi on epäluuloja meistä sen väestön keskuudessa, joka taloudellisesti huonon asemansa tähden olisi meidän puolueeseen kuuluva, paljon enemmän luodaan erottavia tunnelmaisia vallejameidän ja liitostamme vielä poissa olevan köyhälistöosan välille. Täten me itse luomme es-

teitä sille valistamis- ja yhteenliittämistyölle, jota me köyhälistön kokoomiseksi harjotamme. Meidän valistajat saavat paljon enemmän vaikeuksia, kun putkain ja pappien lisäksi itse laitetaan vierottavia pelottimia. Ja kuitenkin lienee meille jokaiselle selvillä, että yksi Vatanen, joka valistaa väestöä ja perustaa työväenyhdistyksiä, tekee sivistykselle ja puolueellemme vuodessa suuremman hyödyn kuin yhteensä kaikki työmiesvaltuusherramme valtuustoissa.

Yhtymispeli on siten varsin epäilyttävä puoluekeinoksi. Se saattaa olla joskus kerrassaan häpeätäkkin työväelle uhkaava. Mainitsen sellaisesta esimerkin. Helsingin viimeisissä kunnallisvaaleissa tahtoivat sellaiset herrasmiehet työväenpuoluelaiset, jotka ovat nykyajan modernia, työväen äänestämään herrain kokoomislistaa. Sittekin vaikka sen puuhaajissa oli esim. kirjaltajain lakon aikainen työnantajain toimenpiteiden etumies. Niiden toimestahan, varsinkin vapaamielisten avulla, leimattiin kirjaltajain lakkohanke mahdollisimman epäisänmaalliseksi. Tietysti köyhälistön palkkain ylenys on valtiopäiväin aikana epäisänmaallista! Ja isänmaallisuuden nimessä komennettiin ylioppilaita lakonrikkokiksi. Kun kokoamislistaa puuhattiin m. m. sellaisten isänmaallisten taholta, niin, arvelivat toverimme, olisi työväen toki pitänyt sokeasti luottaa kokoajiin, rohkenematta vaatia tiedoksi, mitä asioita he valtuustossa tahtoivat ajaa. Kun me sitte emme uskoneet, vaan vaadimme herrain ohjel-

maa esille ennenkuin yhtyisimme, ja sitte, kun ei sitä näytetty, vastustimme heitä m. m. äänestämällä omaa listaa, niin saimme me, herrain edustajilta työväen leirissä, epäisänmaallisen arvon ja paljon suututtavia vihjauksia. Mutta sitte perästä valaisi selkkausta eräs tapaus meidän solvattujen eduksi. Tuli raitiotieläisten lakko. Herrat kielsivät viiden markan kuukausipalkan ylennyksen nälässä pitämiltään työmiehiltä. Nälällä masensivat he onnettomia häviölle. Orjuuttivat entistä kovemmin. Köyhäin henki pantiin kahleisiin, siten että he eivät saaneet yhtyä raitiotyöläisten järjestöön. Ja tuota tointa määräävissä oli — kokoomislistalaisia, niissä niiden »paras», jota parasta työväen olisi tullut äänestää. Jos se olisi tehty, niin ehkä rehelliset työmiehet häpeäisivät, niin että eivät pitkiin aikoihin astuisi jalkaansa yhdistykseen, jos yhdistys olisi johtanut heitä sellaiseen äänestykseen. Siellä »pohjalla» on epäilemättä terveempää mieltä kuin useissa lähenneissä.

Työväen ja rahavaltaiten asioita sekasin ajaviin näyttää todellakin piintyvän

luonteen turmeltuminen.

Tuohon on luonnollisia syitä. Onhan väliasema perin tukala. Tahtoo seurata uskollisesti puhdasta työväenliikettä ja edistää sitä, eihän silloin, jos rehellisesti ja julkisesti toimii, saata olla vastustajain mieliksi. Jos pyrkii heitä miellyttämään, kyllä on oltava lie-

venmällä kannalla kuin luokkataistelun luonteeseen sopisi. Eikä ainoastaan itse oltava, vaan koetetaan koko liikettä saada hyssytetyksi lievemmäksi tai ainakin esitetyksi se siedettävänä niille, joita tahdotaan miellyttää. Karvasta pippuria peitetään karamellipaperilla. Ne taas, joiden tehtävänä on jonkin rahavaltaisen ryhmän suositteluinen työväelle, esittävät sitä lievempänä vastustajana kuin se todella on. Tempu muistuttavat eräitä kauppalalla. Omistajan tavarain yleisölle välittäjä, kauppapalvelija, kehasee huonoakin hyväksi, siis pettää saadakseen tavaran menemään; onpa usea myödessään erikoisesti harrastavinaan ostajan etua, vaikka päätarkotus on saada etuja tavarain omistajalle. Samaten monet rahavaltaiten asioita työväen leirissä ajavat ovat harrastavinaan köyhälistön etuja, mutta koettavat kääntää asiat rahavaltaiten eduksi. Tuo menettely näyttäytyy hyvinkin, silloin kun rahavaltaiset valitsevat työväenpuoluelaisia vähemmistöksi johonkin laitokseensa. Sellaiseen menemään suostuneilla on tavallisesti halu pysytelläkin siinä. Sen ehtona on, että olisi jotakuinkin sekä työläisten että näiden vastustajain mieliksi. Suosion säilyttämiseksi täytyy tehdä palveluksia kahtaalle. Sitenhän kävi ranskalaisessa ministeristössä, jossa oli jäsenenä sosialisti Millerand. Hänen olemistaan puolustettiin hyvillä valteilla. Niistä eräs oikein vaikuttava pataässä. Sanottiin: säilyttääkseen Ranskassa tasavaltaa sen järkyttäjiä vastaan on sosialistin ministeristössä oleminen välttämä

mat, joiden nimiä tunnetaan, ovat niin mah-
tavan suuremmoista synnyttäneet. Muodoste-
taan yksilöistä suuruuskäsitteitä, ihanteellisia
kuvia, joiden mielipiteeksi sanottua uskotaan
kuin korkeimpana totuutena. Tuon mielialan
tuntien höystetään omaa esitettyä, uskottelulla,
että se on sen ja sen jumaloidun ulkomaalai-
sen ajatuksen mukainen. Tuosta eräs esimerkki.
»Kansan Lehdessä» oli seuraava mahtipontinen
esitys, sen menettelytavan puolteiksi että olisi
saatava vastustajain valittaviksi työväenpuolue-
laisia valtiopäiville: »Olemme koettaneet sy-
ventyä tähän kysymykseen tutustumalla useain,
kautta maailman tunnustettujen sosialistien
menettely- ja ajatustapaan, mutta — lieneekö
syy puutteellisissa pohjatiedoissa — emme ole
onnistuneet mistään löytämään pätevää perus-
tukea sille opille, jota sanomalehti »Työmies»
ja sen vaikutuksesta muutamat työväenyhdis-
tykset edustavat. Mitä esim. sellaisiin sosia-
listeihin kuin August Bebel ja Vilhelm Lieb-
knecht, joiden puhtaalle opille ja terävälle har-
kitsemiskyvylle on jo pitkät ajat annettu jaka-
maton tunnustus, niin ovat he jyrkimmilläänkin
ollessa tunnustaneet valtiopäiväsälin parhaaksi
agitationipaikaksi, sentähden, kun siellä on
voitu vallanpitäjille puhua suoraa kieltä. Ja
sentähden, että tämä tehoisa agitationi kävisi
mahdolliseksi, ei Saksan sos. dem. puolue ole
aikoinaan kammoksunut yhteistoimintaa por-
varillisten puolueitten kanssa.»

Tuolla esityksellä tahdotaan saada 1:si luot-
tamaan noiden henkilöiden mielipiteisiin. Sen-

tekivät sosialistiset kansanvaltaiset (Ledru-Rollin, Louis Blanc y. m.) sen erehdyksen, että suostuivat sellaisten toimien täyttämiseen. Hallituksen vähemmistönä olivat he vapaaehtoisesti osaltaan vastuussa kaikista niistä ilkeyksistä ja petoksista, joita tasavaltainen enemmistö työväelle teki. Heidän hallituksessa olemisajallaan lamautui täydellisesti työväenluokan muuntava toiminta, jota he luultavasti pettivät.

Suomessa tapaa myös vastustajain kanssa enemmän yhtyneissä sen aseman synnyttämää mieltä. Luonne horjuu puoleen ja toiseen. V. 1903 puoluekokouksessa luokkalakeja hylkäävä ja maan taloudellisen aseman tukemisesta itsensä vapauttava »minä» tavataan v. 1904 pyrkimässä juuri luokkalakien avulla valtiopäiville, joiden velvollisuutena on maan aseman tukeminen. Siis sama Yrjö Mäkelin toisena hetkenä itseänsä vastaan! Siten näyttäytyy väliaseman vaikutus ihmispsykologiassa. Kehittää oikeita kautsukkiluonteita. Kun niillä on tehtävänä nälkäisten lähentäminen yhteistoimiin yhtäkylläisten jonkin osan kanssa, eivätkä voi tuota luonnotonta ajan pitkään oikeilla keinoilla suorittaa, tulee käytettäväksi huonoja. Niistä näytteiksi muutamia. Suomessa on esitetty yhtä toista eurooppalaisen työväenliikkeen toimihenkilöistä. Tunnetaan useiden nimet ja valokuvat. Tekoja mainitaan perin individualistisen värityksen mukaan. Kun esim. saksalaisen liikkeen suuruus on täällä tunnettu, niin oletetaan, että ne muuta-

maailman kaitutettiin niitä. Kun todella tehty ei riittänyt syötiksi, esitettiin pelkät lupaukset ja aiheet suurina parannuksina. Tuossa oli petosta. Samoin siinä että ministeristön porvariston eduksi ja työväen vahingoksi tekemiä toimia koetettiin peittää ja todellista lievempinä saattaa köyhälistön tietoon. Itse sosialistisessa (jaurèsilaisessa) puolueessa esiintyi moinen epärehellisyys. Asioita sotkettiin ja seulottiin puoleen ja toiseen. Riitaa ja eripuraisuutta oli kauheasti. Väittelyt tulivat ihan kansainvälisiksi. Tulokseksi tuli, että Millerandin oli poistuttava ministeristöstä. Sellaisestakin ministeristöstä, johon kansan valitsema presidentti kutsui! Sveitsissä on yhä valaisevaa. Siellä ovat hallintolaitokset oikeastaan kansan päätöksien toimeenpanevia. Tuosta huolimatta valittavat useat, että sielläkin on sosialistien vähemmistönä hallintokunnissa olemisesta saatu erimielisiä käsityksiä. Englannissa marssi työväen mies 1886 ensi kerran tuon maailmanvallan ministeristöön. Hänen nimensä Broadhurst. Järjestyneitten suostumuksella hän meni. Samaten Burt v. 1892. Heistä on sanottu: he kuuluvat sellaisiin politikoitsijoihin, joita Karl Marx Haagin kongressin aikaan sanoi lurjuksiksi, joista Englannin työläisten pitäisi luopua. »Nehän ovat niitä työläisiä, jotka myövät itsensä karvoineen ja nahkoineen vapaamieliselle porvaristolle, ne ovat ahväärikeinottelijoita.» Engels arvosteli v. 1894 noita vastaavia ranskalaisia vanhoja tapahtumia: Tässä on suuri vaara. Vuoden 1848 helmikuun jälkeen

tön ja sosialistien kannatettava tasavaltaishenkistä ministeriä. Työläiset pitävät tasavaltaisesta hallitusmuodosta. Siis suuret joukot kannattivat. Mutta kun sen ministeristön oli miellytettävä myös tasavaltaista porvaristoa, niin teki se sille edullisia tekoja. Niitä olisi monta mainittavia. Pari erittäin huomattavaa. V. 1900 oli Parisissa työväen kansainvälinen edustajakokous. Sen jäsenet menivät Père Lachaiseen kunnioittaakseen historiallisesti tunnettujen kommunistien muistoa. Huolimatta siitä, että ministeristössä oli sosialisti, laitettiin rauhallisen kokouksen jäsenille seuraksi aseistettua väkeä, poliisia, ratsu- ja jalkaväkeä. Puheet kiellettiin varsin ministerillisesti. Se oli porvarillisten mieliksi. Mutta työläiskerrokset muistivat, että porvarillinen ministeristö oli v. 1889 sallinut pitää kunnioitusjuhlallisuuden. Esimerkki valaisi, ettei sosialistin olemisesta vähemmistöjäsenenä ollut kyllin hyötyä. Toinen tapaus oli kamalampi. Ammuttiin työlakkolaisia. Tietysti työnantajain eduksi. Nuorin muut synnit vaikuttivat, että työväenleirit vihasivat ministeristöä. Tunnelmat eivät voineet olla niin rikkiäisiä, että viha olisi yksinään kohdistunut ministeristön ei-sosialistisiin jäseniin. Sitäpaitsi oli Millerandilla omilla teoilla työväelle epämieluisia. Hän sai vastamyrskyistä osansa. Hänen asemaansa koetettiin tukea ja hänen kauttaan pysyttää ministeristö työväelle siedettävänä, siten että myönnettiin muutamia pikkuparannuksia. Niistä tehtiin suuria numeroita. Kautta Ranskan ja

tähden »jakamaton tunnustus». Tosiasia kuitenkin on, että sitä ei heidän »puhtaalle opilleen» ole »pitkät ajat» annettu, vaan heillä on ollut vähintään koko porvaristo vastassa sekä nykyisin omassa leirissään bernsteiniläis-sosialistinen suunta. Yrjö Mäkelinin toinen temppu on väitteessä, että Liebknecht »jyrkimmilläänkin ollessa» olisi tunnustanut valtiopäivät parhaaksi agitatsioonipaikaksi. Agitatsioonilla tarkotetaan tässä valtiopäivillä puhumista. Liebknecht itse lausui siitä väittelyn aiheeksi tullessa esitelmässään, minkä piti Berlinissä v. 1869: Puolueemme osanotosta parlamenttikeskusteluihin ei ole vähintäkään käytännöllistä hyötyä. »Mutta», arvelee yksi tai toinen, »valtiopäivillähän on meillä paras työväenliikkeen periaatteiden esittämistilaisuus.» Tilaisuutta on meillä, mutta eipä varmaankaan parasta, eipä edes hyvää. Luuletteko, että »valtiopäivät» sallivat käyttää puhujanäyttämöään kateetterina? Otaksukaahan, että jokin Marx tahtoisi pitää edusmiehille tieteellisiä esitelmiä, kuinka kauvan, kuinka usein tahdottaisiin häntä kuunnella? Ehkä kerran uteliaisuudesta, mutta ei sitte enää.

Lainsäädäntöön vaikuttamista ei ole ajateltava; mitä merkitystä sitte, herrantähden, periaatteittemme »valtiopäivillä» esittämisestä olisi. Kai valtiopäivämiesten käännyttäminen? Tämän mahdollisuuden silmällä pitäminen olisi enemmän kuin lapsimaista, olisi lapsellista. Yhtä käytännöllistä olisi periaatteittemme me-

renaalloille lörpötteleminen — eikä niin naurettavaa».

Toinen valtiopäivillä puhumisen puolle kuuluu: »Emmehan ajattele valtiopäiviin vaikuttamista. Tahdomme käyttää eduksemme valtiopäivänäyttämöä puhuaksemme sen ulkopuolella olevalle kansalle». Tuon selitte Liebnecht: »Oikein kaunista. Olen minäkin aikoinani valtiopäivänäyttämöä siten käyttänyt, ja tulen käyttämään. Mutta onko se sovelias paikka teoreettisille esityksille? Valtiopäivillä lukeminen on kielletty, ja teidän kaikkien tulee myöntää, että harjaantuneinkaan puhuja ei kykene päästään esittämään tieteellistä sepustusta niin täyteläisenä kuin kotonaan pulpettinsa ääressä voi sen kirjoittaa».

»Mutta »valtiopäivillä» voidaan sanoa paljon, mitä muuten ei sanoa saa».

Siitä Liebnecht: Sitä en kiellä. Voin tehdä valtiopäivillä asiain nykyistä poliittillista järjestystä vastaan hyökkäyksiä, joita ei missään muussa preussilaisessa kokouksessa saataisi rankaisematta tehdä, mutta sosiälisessa suhteessa, nimittäin tieteellisellä alalla, ei ole mitään mitä ei muualla voisi sanoa rangaitusta saamatta. Ja pitäisikö meidän peljätä taistelemista lakeja vastaan? Tosiasia on, että Preussissa joka päivä puhutaan ja kirjoitetaan paljon kumouksellisemmin kuin valtiopäiväpuheet sosiälisesta kysymyksestä ovat yhteensä sisältäneet. Otaksutaan toki, että onnistuttaisiin salakuljetuksella viemään valtiopäiville jokin muuten puhumatta jäänyt totuus — mitä

sillä olisi saavutettu? Laki sallii epäilemättä sen puheen vapaasti painettavaksi; mutta laki tekee myös sanomalehden, jos se ottaa vain otteita jostain puheesta tai yksinäisen puheen koko keskustelun sijaan, täydellisesti tai osittain painetun puheen jokaisesta sanasta vastuunalaiseksi. Ja koko keskustelujen toistaminen, yksinomaisesti oikeiksi hyväksytyjen pikakirjotuskertomusten mukaan, on tilan takia suurimmillekin lehdille mahdoton, mitäpä niin ollen puhuakaan pienistä työväen lehdistä. Niitä ovelasti salakuljetuksella »valtiopäiville» vietyjä totuuksia taasen »valtiopäiviltä» kansalle kuljettaakseen ei ole muuta keinoa, kuin virallinen kertomus, jota hintansa ja laajuutensa tähden ei saada joukoille. Mitä työläiset saavat sosialista kysymystä koskevista väitelyistä tietää, sen saavat he työväen lehdistä, ja mitä nämä parlamenttikertomusten muodossa voivat antaa, tuon voivat he esittää, paljon huolellisemmin muodostettuna, itsenäisten johtavien artikkelien ja sepustusten muodossa.

Teemme yhteenvedon:

Puhumisemme ei voi vaikuttaa suoranaisesti lainsäädäntöön.

»Valtiopäiviä» emme voi puheilla kääntää.

Puheillamme emme voi sinkauttaa joukoille mitään totuuksia, joita emme muualla voisi paljon paremmin levittää.

Mitä »käytännöllistä» merkitystä sitte on »valtiopäivillä» puhumisesta? Ei mitään. Ja merkityksetön puhuminen on hullujen huvia.

Niin Liebknecht itse. Mutta Yrjö Mäkelin: Liebknecht on jyrkimmillään ollessa tunnustanut valtiopäivät parhaaksi agitatsioonipai-
kaksi.

Siis Mäkelinin suuri valhe.

Saksan sos. dem. puolueen käyttäminen yrjömäkeliniläisen menettelytavan tueksi on lisätodisteena tähän luonnekuvaukseen. Meikäläisen työväen tointa saksalaisen työväen toimeen verratessa tulee tietysti etsiä edes lähimain samallaisia vertaussuhteita. Saksan valtiopäivät (Reichstag), jotka valitaan »mies- ja ääni»-kannan mukaan, eivät ole perusteeltaan samallaiset kuin meillä. Noille voi työväki itse valita, meidän valtiopäiville ei. Mutta Preussin maapäivillä (Landtag) ja Suomen valtiopäivillä on eräs yhtäläinen peruste. Noiden maapäiväin vaalijärjestelmä oli jo vanhoillisen Bismarckin mielestä »kurjin» ja on samaa maata vielä. Suomen valtiopäiväin vaalijärjestelmä on yhtä hyvin maailman kurjin. Sillä noissa molemmissa on yhteistä se, että köyhät eivät saa omin ääninsä laillisesti valituksi yhtään edustajaa. Siis nuo laitokset sopii asettaa vertailtaviksi. Siis myös köyhäin vaalimenettelyt niihin valitessa.

Saksasta kertoi Liebknecht: Vuoteen 1893 ei ollut ylipäänsä ollenkaan puhetta Preussin maapäiväin vaaliin osanottamisen soveliaisuudesta tai mahdollisuudesta. Yksityisesti olivat Frankfurtin demokraatit 80-luvun alulla tehneet ehdotuksen, että sosialdemokraatia yhtyisi porvarillisiin demokraatteihin saadakseen Frank-

furtin puolesta maapäiville yhden sosialistisen ja yhden kansanvaltaisen edusmiehen, mutta ehdotus hyljättiin yksityisten kesken, eikä tunkeutunut laajempiin piireihin. Määräävästi vaikutti peruste, että puolueen luokkaluonne tulisi tuollaisella liittoutumisella heikonnetuksi ja että sitä etua, minkä yhden paikan saaminen tuottaisi, suurempi olisi se tappio, mikä johtuisi liittoutumisesta maapäivävaaleissa sellaisen puolueen kanssa, jota täytyy valtiopäivävaaleissa vastustaa. — V. 1893 päätti koko työväenpuolue: Sentähden, että kolmiluokkavaalijärjestelmä tekee sosialdemokratian itsenäisesti ja menestyksellisesti Preussin maapäiväin vaaleihin osanottamisen mahdolliseksi; vielä sentähden, että vihollisten puolueiden kanssa yhteistoimeen antautuminen on puolueen näihin asti huomioon otettuja vaaliperiaatteita vastaan, koska yhteistoimen täytyisi johtaa omissa riveissä moraalin turmeltumiseen ja riitaan ja epäsuupuun, selittää kokous: preussilaisten puoluetoverien velvollisuutena on pysyä kaikesta maapäivävaaleihin osanotosta erillään. V. 1897 annettiin paikallisille puolueosille muuten vapaus päättää osanotosta, mutta yleisesti noudatettavaksi säädettiin: toisten puolueiden kanssa ei saa tehdä sovitteluja eikä vaaliliittoja. Kokouksen esimies, Singer, selitti samalla tuon päätöksen, Bebelin kannattaessa selitystä, että sen perusteella voidaan ottaa osaa ainoastaan sosialdemokraattisia valitsijamiehiä asettaen. Siis ei puhettakaan edes vapaa-mielisiin yhtymisestä. — V. 1898 lievennet-

tiin kantaa jyrkästä porvarillisiin yhtymisen kieltämisestä, siten että suvaittiin työväen kannattaa sellaisia porvarillisia ehdokkaita, jotka sitoutuvat edistämään yleisen, yhtäläisen, välittömän ja salaisen äänestämistavan maapäivävaaleissa käytettäväksi saamista ja varmasti vastustamanaan toimenpiteitä, jotka olisivat omiansa supistamaan ja sivuuttamaan olevia kansanoikeuksia. Kun ehdokkaiden, joita suosituttiin kannattamaan, oli noin sitouduttava, niin siitä johtui, että puolue kielsi äänestämästä sanotun äänioikeusvaatimuksen vastustajia, siis yhtymisen sitä vastustaviin pervarillisiin.

Nuo historialliset todisteet osoittavat: ensiksi että Saksan sos. dem. puolue, ja sen mukana Bebel ja varsinkin Liebknecht, on jyrkimmillään ollessa Preussin maapäivämiesvaaleissa kokonaan kieltäytynyt yhtymästä porvarillisiin, mikä kieltäytyminen lähimäin vastaa meidän työväenpuolueen jyrkimmän osan, toistaiseksi vähemmistön, kantaa; toiseksi että Saksan sos. dem. puolue on myöhemmin, sitetekun se on kasvanut sisällisesti lujaksi ja liittoutumisen vaurioita hajoamatta kestäväksi, hyväksynyt satunnaisia porvarillisiin yhtymisiä, mutta ainoastaan ehdolla, että ne, joihin Preussin maapäivävaaleissa yhdytään, suostuvat edistämään yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta, mikä kanta siis jotenkin vastaa suomalaisen työväenpuolueen enemmistön kantaa. Kun Yrjö Mäkelin on »Kansan Lehdessä» koettanut käyttää Saksan sos. dem. puoluetta juuri noita suomalaisia suuntia vastaan, niin on hän, joko tie-

ten tai tietämättään, harjoittanut hirvittävää suomalaisen työväen pettämistä. Eikä tämä pahin. Tuollaisten suuntain, joita vastaan hän taistelee, kannattajina on miljoonia työläisiä, jotka ovat sydämellisesti vakuutettuja niillä tavoilla paraiten edistävänsä itsensä ja koko maailman kärsivän köyhälistön asiata; niissä on lukemattoman runsaasti kunnioitettavia työläisiä, jotka kärsivää köyhälistöä säälivänä, rakastavana ja auttaa tahtovana ovat tehneet mitaamattomat paljoudet työtä, valvoneet iltoja ja öitä, antautuneet persoonallisesti vaaroihin, monet istuneet viikkoja, toiset kuukausia, toiset vuosia vankiloissa, syystä kun köyhälistön tilan parantamishalu on johtanut tuota parannustyötä kablehtivien lakien ylitsekäymiseen; niissä on vielä runsaasti kansalaisia, joita sama ylevä harrastus on kiihottanut uutterasti opiskelemaan, tekemään syvällisiä ja suuritöisiä tutkimuksia, luomaan tieteiden uusia aloja köyhälistön avuksi ja käyttämään tieteitä suuressa köyhälistöä vapauttavassa työssä; niissä on tavattu monia, joita palava harrastus on saattanut köyhälistön hyväksi niin ahkeromaan, että ovat rasittaneet liioilla ponnistuksilla itseään, vaipuneet vapautustyön uhreina ennenaikaiseen hautaan; niissä on perin kunnioitettavia, jotka, sentähden että ovat työväenasiaata ajaneet, on työnnetty pois rahaa tuottavilta virkapaikoilta, jopa yliopiston opettajatuolilta, ja jotka kaikesta aineellisesta tappiosta huolimatta ovat jatkaneet työtä miljoonain eduksi; ja vihdoin on muistettava, kuinka runsaasti maa on kät-

kenyt poveensa eteviä noiden mielipiteiden kannattajia ja kuinka runsaasti elävissä on pitkäaikaisen elämänkoulun opettajia, jotka juuri noiden mielipiteiden puoltajina saavat syvien rivien sydämmellisintä kiitollisuutta ja kunnioitusta osakseen. — Mutta meillä, Suomessa, ilmestyi mies, Yrjö Mäkelin, joka työväenlehdessä kirjoitti tuollaisia mielipiteitä kannattavista: »He saavat suoda anteeksi, jos me ilman pitempiä perusteluja sanomme, että mokomat periaatteen miehet olisivat saatettavat jonkun sellaisen lääkärin luokse, joka on ottanut erikoisalakseen erilaatuisten mielisairausilmausten tutkimisen».

Oletteko kuulleet hirvittävämmällä ja inhotavammalla tavalla häväistävän koti- ja ulkomaalaisia, yhteensä miljooneja, köyhiä ja köyhäin tilan parantamisen edistäjiä! Hirvittävämpää häväistystä saattaa tuskin keksiä. Eivät meidän vastustajammekaan pura moista, lukuunottamatta muutamia sivellisessä suhteessa kaikista hurjimpia mätälehtiä. »Kansan Lehti» on räikeällä tavalla vienyt niistä voiton. Yrjö Mäkelin on sitten tunkeutunut porvarien työväenliikettä häväisemään palkkaamien roskakirjailijain tointa itselleen kilpailemaan. Ja tuo työväen palkkalaisena! Jos esimerkki saisi työväen sanomalehtimiehistä seuraajia, niin ehkä porvarillisilta häväistyskirjoittajilta vähenisi työ ja heillä tulisi huono vuosi. Heillä on syytä peljätä sitä, yhtä hyvin kuin Shakespearen narrilla, joka sanoi kuningas Learille, että narreille tulee huono vuosi, jos kuninkaat rupea-

vat narreiksi. Ja eräs sattuma kelpaisi, ellei todisteiksi, ainakin hyvän huvin vuoksi mainittavaksi: samaan aikaan kuin »Kansan Lehti» ylen räikeästi jatkaa työväenliikkeen itsenäisempään virtausten heikilöiden häväisemistä, samaan aikaan vähentää sitä ammattia ennen harjoittanut työnantajain lehti, »Suomen Kansa», kaksi numeroa viikossa, ilmestyen 6 kerran sijasta vain 4 kertaa viikossa.

Moisella häväisemisellä on luonnollisesti tahdottu vaikuttaa, että joukot alkaisivat pitää häväistyjä suuntia niin inhottavina, että eivät niihin yhtyisi. Kun nuo suunnat ovat Suommessakin yhteensä työväenpuolueen valtavana enemmistönä (edustajakokouksessa oli vain 15 näitä vastaan) niin on häväiseminen tarkotettu vaikuttamaan, että työväenliikkeen enemmistöä inhottaisiin eikä siihen yhdyttäisi.

Saattaessa tuolla ja muulla tavalla sekä järjestyneiden osan että järjestymättömien epäilemään työväenpuoluetta ja estymään luottamasta sen auttavaisuuteen jäävät lukuisat köyhät ymmälle, mihin oikeastaan on turvauduttava. Tuollainen epätietoisuus, niissä joiden kuitenkin jokaiset solukatkin pyrkivät yksipuolisten rasitusten alta vapautumaan, sallii syntyä runsaasti harhaisia kuvitteluja. Joissain voi kehittyä ihan epätoivon kamalata mielen tilaa. Kuinka omituisia, melkein sairaloisia, luonteita tapaakaan olojen synkiksi ja toivottomiksi tekemissä köyhissä, siellä yhteiskunnan perimmäisissä sakkakerroksissa. Niissä on ihmisiä, jotka päivät pääksytysten kiusaantuvat,

siitä että työ koneen kanssa tai muuten vai-
vaa yksipuolisesti ja liiallisesti vain eräitä ih-
misosia, sallimatta toisille käyttötilaisuutta.
Toiset osat rasittuvat uuvuttaviin asti, toiset
osat ovat pakotettuja kuihtumaan käytäntöti-
laisuuden puutteessa. Mitä ei käytetä, sehän
tuskallisesti ja vitkallisesti heikentyy, muodos-
tuakseen, jos käyttötilaisuuden puutetta jatkuu
kauvan, rudimentäärisiksi osiksi j. n. e. Sa-
maten kuin ihmisen surmaaminen tuottaa tus-
kia, samaten tuolla tavalla erikoisten pieno-
isain kuihduttaminen ihmisessä. Olosuhteelli-
sista syistä on työväessä siten melkoisesti pe-
rin tuskallisia luonteita. Ei ole hyvä olla, vaan
kuihduttavan paha. Elämään miltei alinomai-
nen tyytymättömyys. Sietääkseen sitä eksy-
tään käyttämään edes hetkiksi unhottamaan
saattavia keinoja. Alkoholin menekille on si-
ten oloissa edellytyksiä. Ainakin tajuttomana
ryppöessä on mielenrauhaa. Juopottelemisen
huumausasteilla näyttäytyy kuitenkin katke-
ruus, mitä jokapäiväisyydessä on luonteeseen
kasaantunut. Elämässä perin kiusatut purka-
vat raivoaan tappeluissa. Purkauttamisvimma
on usein niin villi, että isketään mihin ja ke-
hen sattuu. Olen nähnyt sääliittäviä olentoja,
jotka hurjasti iskeilevät tuppipuukkoaan sei-
nään, purevat raa'asti narskutellen hampaita ja
tiristivät kiukun purskuttavaa itkuvettä silmis-
tään. Sellaiset yhteiskuntamme epäkohtain ke-
hittämät luonteet ovat perin vaarallisia. Maa-
seuduilla sattuu, että isketään teräaseella eläi-
miin. Helsingin katukäytävillä on tapahtumia,

että epäkohtain raivomieliseksi tekemä on, selvänä tai pöhnässä, iskenyt puukolla, pullolla tai kivellä ihan iskijällekin outoa okikulkijaa tai ystäväänsä. Raivo kääntyy itseäkin vastaan. Helsingissä rutkautti ruokapaikassa, useiden läsnä ollessa, eräs kovanonnen synkistytämä suutarinveitsen rintaansa, seurauksella että pian kuoli. Hirvittävän monia sellaisia tapauksia löytyisi. Ne todistaisivat inhimillisen mielentilan, psykologian, tutkijoille, että kapitalistisen järjestelmän olosuhteet synkimillä kohdillaan synnyttävät luonteita, joita voisimme sanoa anarkistisiksi. Kun noita luonteita on kaikissa kapitalistisen järjestelmän maissa, niin sehän todistaa, että täytyy löytää noita kauhistuttavia synnyttävät syyt. Niiden vaikutuksen on nähty menevän, joko suorastaan niiden alaisina olevissa tai välillisesti niitä vastaan ottavissa, niin pitkälle, että on kehitetty anarkistisia epäkohtain poistamiskeinoja. Sellaisia, jotka tyydyttävät noita luonteita. Niitä kuuluu olevan kovin useanlaatuisia. Hirvittävinä ovat tunnetut n. s. poliittilliset murhat. Noista petomaisuuksista on jo pakko puhua Suomessakin. Humaaniset ainekset eivät hyväksy niitä ensinkään niiden raa'an, julman ja yksilöitä kauheasti kärsimään saatavan laadun takia. Sosialdemokraattiset työväenliikkeet ulkomailla hylkäävät ne, tuomitsevat ja vastustavat niiden käyttämistä, joskin koettavat selittää yhteiskunnallisia epäkohtia niitä aiheuttaviksi syiksi. Suomalaisen työväenliikkeen ei ole erikoisesti tarvinnut edus-

tajakokouksessa määritellä noihin nähden kantansa, kun työväen keskuudessa ei ole ennen ilmennyt huomattavia oireita. Vasta äsken havaittiin Helsingissä. Eräs »proletäärikomitea» levitti, kuten lehdissä jo kerrottiin, murhaa taiselukeinona puoltavaa sepustusta. Moista petomaista koetettiin kytkeä järjestyneen työväen toimiin. Helsingin työväenyhdistys ilmaisi luonnollisesti, vaikuttaakseen etupäässä köyhälistöön, että se ei kuulu työväenpuolueen taiselukeinoihin. Suomen kaikki työväenyhdistykset ovat tietenkin valmiit tekemään yhtä jyrkän pesäeron, estämään anarkistit, mikäli suinkin voidaan, vaikuttamasta yhdistysten piirissä ja olemasta yhdistyksissä. Myös on nuuskitava, ettei sellaisia petoksella pääsisi, sillä sellaisilla, jos ne salakavalasti tunkevat niitä vastustaviin yhdistyksiin, ei ole muuta tarkoitusta kuin yhdistysten vahingoittaminen, siten että he petoksella antaisivat aiheutta niiden virallisesti ehkä lakkauttamiselle. Moisella vahingoittamisella voivat he yrittää epäjärjestyksellisen mielen työväestöön karuttamista ja tuolla omien joukkojensa lisäämistä.

Miksi me sitte vastustamme anarkisteja, jos he tarkoittavat epäkohtain poistamista hirmuöillä? Ensiksi sentähden että me emme hyväksy murhia. Toiseksi sentähden, että erikoisia yksityisiä murhaamalla ei voida, eikä millään nykyishetkellisellä tempulla, muuttaa järjestelmää. Kolmanneksi siitä syystä, että anarkistiset yhteiskuntakuvitelmat, päämäärät, ovat jo nimeltäänkin ja useat suunnitelmiltaan

sellaisia, että niiden saavuttamista voi pitää aivan mahdottomana. Neljänneksi siitä syystä, että sellaiset murhatyöt eivät saa niin runsaasti kannattajia, että anarkisteilla olisi oleva kyllin voimaa pannaan yhtyeiskuntasuunnitelmansa käytäntöön, sillä murhan käyttäminen työntää ehdottamista inhimillisimmät ainekset sitä inhoamaan ja sitä vastustamaan, siis anarkismin vastustajiksi.

Kun se sisältää petomaisuutta ja mahdottomuuksia, on se kerrassaan hyljättävä ja niitä aineksia, joita epäkohtain heihin synnyttämä luonne siihen vetäisi, koetettava pelastaa pois. Tätä varten tarvitaan sellainen työväenliike, johon mahdollisimman suuri osa pimeissäkin sokkeloissa synkistettyjä luottaa. Itsenäisellä ja hyvin järjestystä sallitulla työväenliikkeellä on moista vaikutusta. Ensiksi vähentää se luonneanarkistisuutta synnyttäviä syitä. Siten esim. että lyhentää työaika. Jokainen minuutti, mikä voitetaan työaika lyhentämällä, vapauttaa niitä ihmisosia, joita yksipuolinen työ liiaksi kiusaavasti ja ärsyttävästi rasittaa, ja samalla suo vapaa-aikaa, jona toiset, yksipuolisen työn liian toimettomiksi pakottamat ihmisolemuksen osat pääsevät vilkkaan liiketymis- ja kehittymistilaisuuteen. Pyydän ajattelemaan niitä näkymättömän pieniäkin osia, ihmeteltäviä eläviä osia, joita ihmisessä on lukemattomia miljooneja. Sellaisten laskeminen sopusointuisempaan vaikutukseen sekä mahdollisimman monia niistä kehittäväan ympäristöön vähentää olemuksen epäjärjestyksellisyyttä, anar-

kistisuutta, ja ihmiskokonaisuuden luonne tulee säröttömämmäksi. Työväenliikkeen nuo ihmisluonnetta muuttavat vaikutukset ovat liian vähä huomioonotettuja, sillä niidenhän aiheuttama kehitys tapahtuu usein kuin huomaamatta yksilöissä. Selvemmin on havaittu, että järjestynyt työväenliike vähentää anarkismia, sillä juuri että saa lukuisien muuten synkistyttävien epäkohtain vaikutusten alaisien uskomaan, että työväenliike on kykenevä joskus poistamaan epäkohtain kiduttavaa vaikutusta. Tuo usko on valonsäteenä arvaamattoman monissa, pimennoissa olemaan pakotettujen sydämissä. Tuo vetää niistä väkeä murhia kammoksuvan ja inhimillisen menettelytavan suosijoiksi. Vetää niin suuressa määrässä, että esim. Belgiassa väheni anarkismia, sittekun siellä tehtiin järjestetyn työväenliikkeen edistäminen pahimmista vainoista vapaaksi. Ulkomaalaiset hallitukset, jotka tuon seikan ymmärtävät, sallivat olla järjestetyn työväenliikkeen, vieläpä sosialdemokraattisen, estääkseen anarkismin levenemistä, vaikka itse ovatkin sosialdemokraattisen liikkeen hylkääjiä. Siten sattuu se ihme, että hallitus ja sosialdemokraatia heikontavat samaa yhteiskunnallisen sairauden tuotetta!

Jotta työväenliike voisi parannella tuota lajia luonteen turmeltumista, tulisi työväenliikkeen olla, kuten sanottu, myös synkimpien kerrosten luottamusta saavan. Siis mahdollisimman itsenäisen ja mahdollisimman vähä »herroihin lähenemisellä» herroja vihaaviin epäluottamusta synnyttävän. Ei esim. sellai-

sen, kuin Ranskan jaurèsilaisen, sillä siitä on valitettu, että se ei vähennä kyllin anarkismia, syystä kun se on liiaksi sekaantunut porvarilisiin, synnyttänyt eripuraisuutta ja epäluuloa, että tokko se kykenee auttamaan köyhälistöä.

Kuinka paljon löytyisikään muita, kaikessa edellisessä mainitsematta jääneitä syitä, jotka pakottaisivat, jos todella pidettäisiin parasta hyötyä silmällä, olemaan työväenliikkeen itenäisyyden hälventämisessä hyvin varovaisia. Varsinkin silloin kun työväenpuolue on vielä nuori ja sisällistä lujuutta puuttuva.

Ne kolme suuntaa.

Työväenliikkeen on perin vaikea saavuttaa voittoja Suomessa. Olkoon kysymys työajan lainsäädännöllä lyhentämisestä, työn puutteen johdosta nälkää kärsiväin avustamisesta, köyhäin lasten riittävästi ravitsemisesta, epäterveellisten asuntojen sijaan parempain saamisesta, vielä lain suojelemattomain tapaturmaisten vahinkojen korvaamisesta, torpparien oikeuksien suojelemisesta j. n. e. muista yhteiskunnallisista korjauksista, niin työväen yhteiskunnallisen vallan puute tekee tyydyttävään pa-

rannusten saamisen mahdottomaksi. Noin käy enimmäkseen maalaiskunnissa ja kaupungeissa. Noin valtiopäivillä, joiden vallasta riippuu kunnallisen itsehallinnonkin pääasiallinen muuttaminen. Valtiopäivät ovat keskipaikkana, josta voi vaikuttaa taantumusta tai edistystä muihin yhteiskunnallisiin laitoksiin. Senpätähdän keskittyy pääkysymys, siihen miten ne saadaan työväelle edullisia parannuksia tekemiksi. Niiden neljä valtavaa osaa ovat harvoin vankkoja varustuksia ja perustuslakien mukaan sulkevat kaiken työvään tyysti ulkopuolelleen. Ei yhtään ihmistä voi työväki itse, jos perustuslain mukaan valitaan, saada sinne sisäpuolelle. Ei näytä olevan siellä mahdollisuuksia, joiden nojalla voisi toivoa niiden oman sisällisen kehityksen tietä piakkoin muuttuvan oikeaksi kansaneduskunnaksi. Muuttamisjärjestys on hankala. Säädys voi yksityinen tehdä tosin anomuksen, sen saattaa sääty, jos hyväksyy, jättää anomuksena Keisarin ja Suuriruhtinaan tutkittavaksi, jolla sitten on valtaa »ottaa varteen sikäli kuin Hän katsoo maalle hyödylliseksi». Vasta jos Hän antaa asian esityksenä valtiopäiville, saatetaan niillä »säättää, muuttaa, selittää tahi kumota» perustuslakia, sittekin ainoastaan »kaikkien säätyjen suostumuksella». Siis tuossakin tapauksessa voisi yksi sääty, jos tahtoisi, estää yhden, kahden ja kolmenkin muun puoltaman muutoksen. Siten silloinkin kun muutos olisi vaikkapa vain porvaris- ja talonpoikaissäädyn äänestysjärjelmän kansanvaltaiseksi tekeminen. Pelkkä ammatin pe-

rusteella valittu pappissääty ja sukujen perusteella oleva aatelissääty voisi estää, senkin mitä porvaris- ja talonpoikaissääty itse hyväksyisivät. Pelkän puolenkin eduskunnan kansallisentaminen käy niin vaikeaksi. Vielä vaikeammaksi nelisäätyisen laitoksen sen oman itsensä avulla yhdeksi ainoaksi kansaneduskunnaksi kehittäminen. Pitäisihän sen yhtenä edellytyksenä olla, että pappissääty ja aatelissääty itse päättäisivät lakata olemasta. Se ei voi tapahtua helposti. Kullekin ryhmälle on valtansa rakas. Kunkin ryhmän itsekkyydestä luopumasta siitä, muuten kuin aivan välttämättä pakottavien syiden sattuessa.

Tuota omistavain harvainvaltaista laitosta kansan omistettavaksi vallottaessa on otettava huomioon erilaisia suunnitelmia. Suoraviivaisin on työväenliikkeemme jyrkimmän osan. Se on köyhälistön aseman yksipuolisimpain vaikuttimien synnyttämä. Se tunkeutuu suoraan eteenpäin. Se pitää säätylaitosta jyrkästi itsestään erillä olevana. Sentähden on se vaaleihin nähden vastustuskannalla kaikkia valtaloukkia vastaan. Tuon takia voi se saada niiden työnorjain luottamusta, jotka vierovat suomenmielisiä työnantajia ja niiden puoluetta, yhtä hyvin niiden, jotka vihaavat perustuslaillisissa olevia työväen rasittajia, vieläpä niiden, jotka vapaamielisissä näkevät vastenmielisiä kapitalistimassaa. Siten on se puhtaimman luokkatunteen voimalla vierivä liike. Se vaikuttaa sitä valtaavammin vallassa olijoihin kuta suuremmaksi paisuu. Myös valtalouk-

kain kanta vaikuttaa vuorostaan siihen, joko siitä osia lähenemään vetävästi tai siihen lisiä pakottavasti. Niin ollen saattaisi sitä tarkastella monia mahdollisuuksia huomioonottaen.

Jos varakkaamme tuntevat omansa ja säätylaitoksensa aseman hallituksen taholta turvakkaaksi, niin tällöin tarvitsee niiden vähemmän ottaa työväen toiveita huomioon. Silloin he ylipäänsä hyljäävät köyhäin anomukset. Sillä he työntävät heihin lähenemään taipuvia köyhiä jyrkemmän väylän valtaan. Tuo lisää itseensä taloudellisten seikkain yhä yhteenliittymään pakottavia ihmisvoimia. Yhdessä uskaltaivat, sikäli kuin luottavat itseensä, tehdä vallassalijoita taivuttaviksi tarkotettuja toimiohjeita ja käytännöllisiä kokeita, jotka pitkään kehitysaikain kuluttua saattavat tulla järkyttäviksi.

Jos taas suomalaisten rahaluokkain valtiolinen valta-asema on niin heikko, että joku tai jotkut osat siitä tuntevat itsensä pakotetuiksi etsimään työväestön kannatusta ja sitä saadakseen tekemään myönnytyslupauksia työväelle, tällöin on lievemmillä suunnilla menestystä ja kaikesta »porvarillisesta» välittämätön vähempänä. Kun tämä ei välitä tukea kotimaisia rahavaltaisia, niin voidaan tätä syyttää epäisänmaalliseksi ja keksitään helposti sitä vastaan häväistyksiä. Kaikesta huolimatta, niin näyttää kokemus, jää osa sitä eristettynäkin olemaan, synnyttäen säätyluokissa hätää, jos on voimakas, ja myöntyväisyyden pakkoa. Kieltämättä on sellaisen liikkeen vallitessa säätylaitoksen asema arempi, mutta jyrkkä suunta

ei näytä siitä välittävän. Se jäytää sittekin itsenäisenä. Se suunnittelee pysyvänsä elinvoimaisena ja kansaneduskuntaa luovana, vaikkapa neliosainen säätylaitos lakkaisi olemasta. Seuraisihan, jos noin kävisi, uusia mahdollisuuksia. Osa säätylaitoksen menettäneitä haluaisivat sitä takaisin. Taasen tulisi »perustuslaillisuuden» palauttaminen sen ohjelmaksi. Ehkä se sillä saisi jonkun erän työväkeä mukaansa, jos tila olisi työväelle tukala. Mutta sittekään ei koko työväestö yhtyisi vaatimaan sen yhä oikeutettomaksi jättävää luokkaeduskuntaa takasin. Osa työväestöä, juuri tuo jyrkkä suunta, olisi oleva yksikamarijärjestelmäisen kansaneduskunnan yhä vaatijana. Siten olisi eduskuntaa tahtovain välillä kiistaa. Ajan pitkään kallistuisivat köyhälistöjoukot oikean kansaneduskunnan puolelle. Omistavista yhtyisi, jos niissä olisi hallinnollista valtaa syystä tai toisesta vastustaa tahtovia, osa työväen jyrkän suunnan vaatimuksen puolelle, saadakseen työväkeä mukaansa, ja täten saisi kansanvaltainen eduskuntahomma kannattajia.

Siten ja muuten luulee jyrkkä sivusta, satuiivatpa vaiheet mitkä hyvänsä, suoraviivaisella menettelyllä vaikuttavansa kansaneduskunnan kehittymiseksi. Se arvelee tarvittavan voimakkaita keinoja. Eivät ne sentään liene katusulkuja tai sellaisia, sillä niistä puhuminen olisi nykyisin aivan lapsellista. Suurlakkohan, mahdollisimman metelittömäksi mutta vakavasti vaikuttavaksi järjestetty, sillä lie keinoksi

katsottuna. Sellaisella ei Suomessa ole nykyisin sanottavaa menestystä, tuskin pitkiin aikoihin voinee sillä uhata, mutta hälinätähän tuntui 100,000 lakko Ruotsissa nostaneen ja saattaneen monet aivot ajattelemaan äänioikeusasiata.

Tuohon tilaan, tai johonkin sellaiseen, kehityksen laskeminen riippunee, kuten sanottu, vallassaolijoista, siitä missä määrin he kieltävät työväenliikkeeltä toisia edistysuria. Jos toisia sallitaan, tietysti työväki käyttää mieluummin helpompia keinoja kuin ylen järkyttäviä. Toki tulee keinojen olla sellaisia, että niiden auttavaisuus saatetaan pitää varmana

Sellaisina on puollettu ensiksi työväen vaaleihin menemistä jo nykyisen äänestysjärjestelmän aikana, toiseksi työväenpuoluelaisten vastustajaimme listoilla valittaviksi saattamista.

Vaaleihin menemisen auttamattomuus on yleensä tunnettu. Peruslaki kieltää koko naiskupuolen, merimiesten, sotaväen, toisen palveluksessa tai alituudessa työssä olevain tahi muiden sen kaltaisten, jotka elättävät itseänsä satunnaisella työnteolla, ottamasta valitsemiseen osaa, vieläpä niiden jotka vaan omaksi elatukseeseen jotakin elinkeinoa harjoittavat. Nuo määräykset tekevät ylipäänsä työväen ja myös pienliikettä pitävät elinkeinonharjottajat perustuslaillisesti äänivallattomiksi. Jos noille kielletyille ryhmille myönnetään äänivalta, niin tapahtuu se perustuslain sananmukaista sisältöä rikkomalla. Tuo rikkominen on tosin käytännössä, sillä vanhanaikainen perustuslakimme

on koko lailla ristiriitainen. Esim. säädetään, että »äänet luetaan veroäyrejä tahi niitä muita perustuksia myöten, joita noudatetaan määrättäissä mitä minkin valitsijan tulee maksaa kaupungin kassaan yleisiä tarpeita varten», mutta enimmäissä kaupungeissa noudatetaan tuota ainoastaan 27—10 ääneen asti, jättäen äänet sitä ylemmä veroäyrien mukaan lukematta. Siten tulee melkein koko porvarissääty valituksi perustuslain tuon kohdan rikkomalla. Moista vaalitapaa tuetaan kuitenkin perustuslain toisen kohdan tulkitsemisella, sellaiseksi että kaupunkien vaalioikeutetuilla on valta päättää valtiollisen ääniasteikon alentamisen. Tuosta oli kuitenkin eri käsityksiä, siinä määrin, että ruotsinmieliset käsittivät asteikon tasottamisen rikkaiden kesken, siis 25:een, perustuslailliseksi, mutta pitivät asteikon tasottamista vähävaraisille edullisemmaksi, nimittäin korkeintaan 2-ääniseksi, perustuslain rikkomisena. Tuosta voi tehdä johdelman: valtapuolueet määräävät »selittelyillä», miten perustuslaki milloinkin on heidän eduksaan luettava. Eri aikoina ja eri paikoissa on hyvin eri tavalla selitetty työmiehiä äänioikeutetuiksi tai äänivallattomiksi. Siitä näkyy, että toisissa tai toisissa tapauksissa, koska laki on ollut sama, on perustuslakia rikottu. »Selitysten» johdosta tulee monille työläisille ristiriitaista mieltä: perustuslain sanain mukaan, joita he ovat lukeneet, arvostelevat he itsensä äänioikeutettomain sarjaan, mutta ääniluettelo voi osoittaa heidät äänioikeutetuiksi. Heille

jää tunnon asiaksi ratkaista, kumpaa, perustuslaista saamaansa käsitystä vai »selitystä», noudattavat. Monet ovat perustuslaillisempia kuin ääniluetteloiden tekijät: jäävät vaaleista pois. Työväen edustajakokouksessakin ilmeni käsitys, että perustuslakia puustavillisesti ja tarkkaan noudattaen ei pelkkä työmies ensinkään voi valtiopäivämiesvaaleissa äänestää vaan on oltava äänestämättä.

Äänestämiseen osanoton puolteiksi voi kuitenkin ottaa työväen 2:n puoluekokouksen lauseelman, joka sisältää, ettei Suomen työväki voi tuntea mitään sitovia velvollisuuksia noita lakeja kohtaan, lukuunottamatta sitä minkä ulkonainen pakko asettaa. Tuota hyväksyen voisi tosiaan äänestää tavalla, mitä pitäisi perustuslain rikkomisena. Tuo lausekin on kotosin sieltäpäin ja enimmänsiellä hyväksytty, missä tahdotaan työväen äänestämään. Minun mielestäni on menettely jotenkin mätäistä.

Äänestämisen hyväksymisestä on ylipäänsä se tulos, että työväki ei tavallisesti saa omin ääninsä ketään valituksi. Jos jonakin arkana aikana, esim. tällaisena kuin nykyinen, »selitysten» perusteella tehtäisiin vaikuttavia työläisjoukkoja äänivaltaisiksi, niin borjuvain »selitysten» perusteella voisi toisena aikana käydä päinvastoin. Työväen äänestämiskeino on siis nykyisin kaikin puolin perin epävarma ja jotenkin merkityksetön kaupungeissa, maaseuduilla aivan mahdoton.

Työväenpuoluelaisia saataisiin perustuslaillisella vaalitavalla valtiopäiville ainoastaan raha-

valtaisten valitessa. Tuosta on meikäläisille osaksi samoja haittoja kuin olemme huomauttaneet työläisten valtuustoon sillä tavalla valitsemisesta tulevan. Jotkut erikoiset hyödyn uskotelut sietävät tarkastelua.

Hra Drockila esitti syyksi, minkätähden rahavaltaiset ottavat työväenpuoluelaisen valittaviksi: »He ovat tunteneet hänet edeltäpäin, ja hänen täytyy voida lohdutttaita, sillä että antamalla hänelle edustusoiikeutensa he todellakin kannattavat hänen ajamaansa suuntaa». Tuo väite on huvittava. Sen mukaan olisi työväenpuolueen suuntaa kannattavia myös vanhoillisruotsalaisten ja -suomenmielisten leirit. Huomatkaas: he esim. äänioikeusvaatimuksemme puolella! Siis suuntamme on jo voitolla. — Noin ainoastaan D:n sanain mukaan. Ei todellisuudessa. Sillä nuo, jotka ottavat muutamia meikäläisiä, harrastava ottaa myös meikäläisten vastustajia, enemmän.

Pääkysymys on: mitä muutamista on herrain valitsemina hyötyä lukuisan vastustajajoukon parissa? Yksistään niistä, ulkopuolisia vaikuttimia lukuunottamatta?

Hra Drockila ilmaisi alkeellisimman hyödyn: herrain valitsema työväenpuoluelainen saa oppia, »jos hän pitää (todellakin jos pitää!) silmänsä ja korvansa auki» Ehkä myös ajatusmeiningin asioissa mukana, voisi lisätä. Sitte saisi luvan, meiltä ellei Drockilalta, ajatella vaikkapa ummessa silmin. Heitä, aina vaan D:n mukaan, koulutettaisiin käytännölliseen edustustyöhön, heidän näkökantansa

laajennettaisiin monipuolisemmiksi. »Siten — ei muulla tavoin — voi (työväenpuoluelaisesta) tulla kyky joka saa jotain tehdyksi». — Hra Drockila on siten esittänyt suuren kasvatus-tieteellisen keksinnön. Aikakautemme onkin keksinnöistä rikas. Sen että työväenpuolue-laisesta tulee herrain edustuslaitoksessa ole-malla — »ei muuten» — kyky. Siitä johtuu, että puolueessamme olisi näihin asti vasta kol-mattakymmentä (valtuusmiehemme) kyvyiksi kehittymisen siunausta, menestystä ja mainetta lupaavalla loistotiellä. Sillä taivaallisella lin-nunradalla, jota herrat edustuslaitoksissaan ke-hittävästi valaisevat, jos työväenpuoluelaiset vaan muistavat pitää silmänsä näkevinä ja kor-vansa kuulevina. »Teidän katseenne on m-ille elämänsielu ja teidän sananne kuin viisauden-kivi»

Mutta valtiopäiväin tekeminen kasvatuslai-tokseksi, jossa leivottaisiin työväenpuoluelai-sista kykyjä, ei ole vielä perustuslaillisesti hy-väksytty. Siis niitä ei ole vielä nyt käsitet-tävä tuolta kannalta, siinä määrin että niihin valitseminen suoritettaisiin oppiin kelpaavai-suuden mukaan. Toiset puoltavatkin työväen-puoluelaiden lähettämistä oikein aikamiesten töihin. He esittävät monia syitä. Ensiksi anomusten viemisen. Liekkö työväenpuolue-lainen sitä varten välttämätön? Vapaamieli-set vievät, saadakseen näytellä työväen ystä-vinä, anomuksia, sen verran nudistuksia puol-tavia kuin rahavaltaiset korkeintaan sietävät. Anomuksilla, jotka ovat niin pitkälle meneviä,

ettei yksikään rahavaltainen edusmies niitä sen verta siedä, että esittäisi, ei ole mitään merkitystä valtiopäivillä. Ei enempää juuri kuin pöytälaatikossani. Ainoastaan todiste, että ei sellaista siellä hyväksytä. Mutta senhän saa työväenpuoluelaisen siellä olematta vielä jyrkemmän, kuten ennen meidän työajanlyhennysanomuksesta: ei ole huolitettu koko säätylaitoksen sisälle! — Äänestyksissä taasen eivät työväenpuoluelaiset paljon paina. Asioissa, joissa he ovat yhtä mieltä kuin nyt tuleva porvarissäädyn enemmistö, olisivat työväenpuoluelaiden sijaan valitut yhtä hyvin lisänneet enemmistöä tai ainakin olleet voimatta kukistaa sitä. Taasen asioissa, joissa porvarilliset ovat enemmistönä vastaan, ei muutamain työväenmiesten äänestys käännä vaakaa köyhälistön eduksi. Silloinkun porvarillisten mielipiteet menevät kahtia, voi joskus ilmetä sattuma, että työväenpuoluelaiden ääni ratkaisisi. Tuo on niin harvinainen mahdollisuus, ettei sillä viitsi tukea kokonaista vaalimenettelytapaa.

Vaikuttaa puheilla! Siten että vastustajat tulisivat synnintuntoon, katumukseen, tekisivät parannuksen ja kääntyisivät puolustajiksimme, sittekun »säädys» sanottaisiin heille: Saul, Saul, miksis vainoat meitä. Tai saarnattaisiin vielä enemmän. Tuona onnistumisen edellytyksinä tulisi olla: ensiksi että vastustajamme olisivat noin vaan sanoilla sormen ympäri pyöräyteltäviä lelluluonteita, toiseksi että löytyisi heidän mielensä ja sydämensä muuttavia sanoja. Kumpikaan oletus ei ole ylipäänsä

totta vastaava. Vastustajillamme on toinen omatunto, kuten Björnson sanoi, kuin köyhälistöllä. Varsinkin heidän luottamusmiehensä ovat lujia vakaumuksen miehiä. Sitäpaitsi ovat he valitut omistavan luokan etujen mukaisesti puhumaan ja päättämään, joten he, sekä valitsijaisuus että oman mielensä mukaan, toimivat varmaan suuntaan. Vähintään hymyilyttävää on luulla, että joku työväen puhuja horjuttaisi noiden vakaumuksen. Samaa kuin jos yrittäisi puhumalla kassakaapeille saada niiden itsestään avautumaan köyhälistölle. Sillä eiväthän suuret joukotkaan työläisedustajia, joissa on parempia puhujia kuin meillä osataan uneksia, puheilla saa vastustajia noin vaan antautumaan. Saksan kuuluisa puhuja, Aug. Bebel sanoi: Olen usein kysynyt itseltäni: onko parlamentaarinen toiminta työn vaivan, ajan ja rahan arvoinen? Teemme valtiopäivillä moninkertaisesti polkumyllytyötä. Sanon vielä: ei se meitä mitään auta, kalvamalla ja hakkaamalla täytyy päästä sen läpi. Tehdään mitä voidaan, mutta elköön erehdyttäkö asemasta. Tuon täytyy nyt selittää, ettette uskoisi, sen johdosta kun on 81 työväenmiestä valtiopäivillä, näiden täytyvän temmata ylös parlamentaarisia puita. — Bebel huomautti vielä, että 33 vuotta sitte oli alettu puuhata 10-tuntista työaikaa. Bismarck oli antanut tehdä ehdotuksen, että se tulisi teollisuustyöväelle; maanviljelystyöväelle 8-tuntinen talveksi, 10-tuntinen syksyin, kevään ja 12-tuntinen suveksi. Sitä ei ole vielä saatu, vaikka on valtiopäi-

villä ollut työväen edusmiehiä — työväen äänillä valittuja. Siten näyttäytyy todellisuus. Sen rinnalla on pidettävä pelkkänä uutena uskona, sitä että jotkut porvariston valitsemat työväenmiehet saisivat reformeja valtiopäivillä läpi. Ei niitä heidän vaikutuksella mene, joskin muista syistä menisi. Koko käsityskin, että harvat yksityiset niin vaikuttaisivat, on siihen katolinuskossa vivahtavaan verrattava, joka väittää paavin voivan tehdä ihmisiä autuaiksi. Sen uskon vaikutuksella kiinnitetään miljoonain mieli yhdeltä ja harvoilta onnea odottamaan. Pitääkö työväenpuolueessamme tultaman tuohon valheeseen? Siitäkö pilapuheesta, että meillä on »puoluepaavi», johduttaman ainakin puoliksi uuden puoluepaavimaisuuteen luottavan uskon kannalle? Meilläkin olisi oleva ikäänkuin Mooseksia, jollainen ylensi käärmeen korvessa, merkiksi että kun katsahti siihen pääsi kärsimyksistä. Me saisimme luvan katsahtaa työläisvaltiopäivämiesten ylentämiin merkkeihin ja odottaa seitsemiä ihmeitä.

Tuo uudenaikainen ihmeiden odotus saisi, jos odottamaan todella antauduttaisiin, hiljennetyksi puoluetointamme. Ajateltaisiin pian: nökötetään nyt ja katsotaan, mitä ne siellä aikaansaavat. Antautuminen odottamaan ulkopuolelta itseä, ja muun kuin köyhälistön luokkatoinnin avulla, parannuksia on aina korvaamaton tappio työväenliikkeessä.

Valtiopäiväpuheiden ulospäin vaikutuksesta viittaa Liebknechtin lausuntoon. Lisäksi sentään eräs merkittävä puoli. »Kansan Lehti»

esitti vertauksellisesti. Prof. Danielsonin lausunto oli otettu pappissäädyn pöytäkirjasta ja käytetty työväenliikkeessä. »Kansan Lehti» halusi tehdä työväen menettelytapaa yhdenmukaiseksi tuon kanssa. Siten että työväenmies puhuisi, ei toki pappissäädyn, mutta porvarissäädyn pöytäkirjaan. Sieltä sitte otettaisiin lause tai lauseet. Koska tuota tietä on ehdotettu, on kai ajateltu: kas sieltä saatuna se vaikuttaisi. Tuokin, arvelin, lisävaikutus on ihmettä, jotain taikatenhoa. Senpätähden on huomattava eräs seikka: jolleipa porvarissäädyn pöytäkirjasta tarttuisikaan lisävaikutusvoimaa kuten ehkä Danielsonin lausuntoon pappissäädyn kirjasta. Ehkä erikoissiuus on vaan pyhän säädyn papereissa! Jos noin olisi, niin olisi »Kansan Lehden» vertailemisella tehty puolle, että työläisen pitäisi puhua porvarissäädyn pöytäkirjaan saadaksemme vaikuttavia agitatsioonilauseita, hiukan erehdyttävä. Ehkä koko ihme onkin perätön? Ainakin sopisi siitä kysyä kirkolliskokouksen nielipiteitä, ennenkuin vertailua yleisemmin suositellaan työväelle.

Tuolla tavalla on meidän täytynyt vain epäillä uskotteluja eduista, joita herrain valtiopäiville valitsemain työläisedustajain hyödyttäväisyydestä on ladeltu.

Tuota ajatellessa johtuu mieleen linnotuksen vallottaminen. Tapa, että linnotuksen omistajat ottavat vallottajia muuten kuin vangeiksi linnoitukseen, on harvinainen. Tuon saattaa tehdä, jos valloittajat herkästi uskovat muuta-

main, puollustajain suosiolla linnotukseen pääs-
seiden, voivan saada sen antautumaan ja jää-
vät sitä odottamaan. Kun valloittajat jää-
vät odottamaan, niin on se linnotuksen, josta
ei muonaa puutu, omistajille eduksi. He voi-
vat jatkaa muutamain vallottajista sinne ot-
tamista vaikkapa »tuomiopäivään asti», tar-
vitsematta sentähden antautua. Niin tehoton
on tuo keino yksinään!

Tuollaista keinoa sanovat sen nykyiset kan-
nattajat kuitenkin työväenliikkeeseen välttä-
mättä kuuluvaksi. Ennen arveltiin ihan päin-
vastoin. Mäkelä selitti, että moinen on työ-
väenliikkeen uraltaan hälventämistä. Samal-
laista kuin kristinuskolle tehtiin sovellutellessa
sitä Rooman rosvovaltion omaksi. Onhan tuo
muka työväenliike jo olvipatruunain ja mui-
den kansan turmelijain sekä sortajain äänes-
tettävänä. Siis sovellutettu heille siedettäväksi.
Tosin aluksi miesten mukana. Kun 1899 syk-
syllä Helsingissä antauduttiin moiscen peliin,
niin selitettiin ensiksi selvin sanoin sen luonne,
mutta sitte hyväksyttiin käytettäväksi sitä isän-
maallisista syistä. Sanottiin: »Siinä poikkeus-
asemassa, missä maamme nyt on, täytynee
myöntää, että vielä tällä kertaa olisi työ-
väestön otettava osalleen vastuunalaisuutta val-
tiopäivien toiminnasta, jos sille kunniallisesti
annetaan sijaa.» Olisi suostuttu, että työväen-
miehiä valituttamalla olisi valtiopäivät saaneet
tulla näyttämään kansaneduskunnalta. Si-
ten olisi isänmaallisista syistä uhrattu se to-
tuus, että ne eivät ole sitä. Se vain siksi

kerraksi. Entäs rahavaltaiset siitä? Heissä on ylipäänsä heidän asemansa synnyttämää luokkaitsekkaisuutta, niin paljon että pyrkivät hyljäämään kaikki työväen taholta tulleet ehdotukset, heillekin edulliset. He eivät huolineet työväen periaatteiden uhraamisesta isänmaan hyväksi. Heihin ei silloin vaikuttanut taivuttavasti Työmieheissä annettu neuvo: näin horjuvana aikana on jokainen päätös ja teko saatava semmoiseksi, että koko kansan suuri enemmistö on sen tukena. He työnsivät tukemaan pyrkivät joukot tylästi syrjään. Tampereen työväestö päätti »ei ottavansa osaa valtiopäivämiesvaaliin, sentähden ettei sillä ole äänioikeutta ja että se tällä teolla paljastaa suurimman epäkohdan, mikä meidän valtiollisissa oloissamme on, ja siten vakavasti huomauttaa vallitsevia luokkia, jos he tahtovat itsenäistä oloamme säilyttää, ryhtymään toimiin sanotun epäkohdan korjaamiseksi.» Hel-singissä hyljäsivät viikingit työväen avuntarjouksen. Työväestö arvosteli heitä siitä katkerasti: »Viikingit eivät luovu luokkavallasta, vaikka maata täristettäisiin. Valta on heille kultaomenana, jota pitäen he tahtovat elää tai kaatua koko kansan turmioksi, kun se kerran heiltä viedään. Työväen ei ole annettava luottamusta sellaiselle puolueelle, joka panee yksin itsensä vuoksi koko kansan hyvän vaa-raan». — Heitä vastaan pidettiin juuri heidän valitessa valtiopäivämiehiä (lokak. 26 p:nä 1899) kokous. Siitä kerrottiin lehdessä raa'an-järeästi, kuin rautaista katkeruutta ilmaise-

vasti: »Työväenyhdistyksen sali täyteen ja pihamaa puolilleen oli kokoontunut rahavaltaiten ärsyttämää kansaa lausumaan jyrkimmän paheksumisensa siitä vääryydestä, jota kukkarokuninkaat, olvipatruunat ja lihamöhkäleet lokak. 26 p:nä 1899 harjoittivat tämän kaupungin oikeussalissa valtiopäivämiesvaalien nimellä. Siellä he valitsevat kukkarolle punnitun älyn perusteella itsensä edustamaan tätä kaupunkia, jonka työväestön he ovat potkineet pois koko vaalipuuhista.» — Kokouksen päätöksessä, niinkään julaistussa, m. m.: »Valitettavasti meidän vallassaolevat luokat, jotka kyllä vetoavat vapauden ja oikeuden periaatteihin silloinkun voimakkaammalta taholta heitäkin uhataan, kuitenkin niin vähä huolivat niistä periaatteista, että ovat valmiit vuorostaan polkemaan ne jalkainsa alle, kun omien sorrettujen kansalaisten taajat kerrokset niihin turvautuvat». »Enemmän kuin mitään muuta sortoa vihaa Helsingin järjestynyt työväki sitä vääryyttä, jota toinen samaan kansaan kuuluva säätyluokka harjoittaa toista kansaluokkaa vastaan». Rahavaltaiset luokkamme kantakoot kaiken vastuunalaisuuden, jos se yksimielisyys, jonka varsinkin nyt tulisi maassamme vallita, käy mahdottomaksi juuri heidän vapautta ja ihmisarvoa loukkaavan menettelynsä johdosta.» Yksityisillä työläisillä oli samallaisia ajatuksia noista muka isänmaallisista. Esim. työmies Ax julkaisi lehdessä: »Suomen herrasluokka on menettelynsä kautta opettanut kansan enemmistön tuntemaan, että se korulause, jota he

sanovat isänmaanrakkaudeksi, ilmenee vaan heidän hartaassa halussaan saada rakennetuksi niin paljon esteitä kuin suinkin voivat heikomman kansanluokan edistyspyrinnöille, eikä huomata samanlaista johdonmukaisuutta siinä, että heitäkin vielä väkevämpi on tarttunut kokonaislooomme ja menettelee siinä kuinka hän taas hyväksi näkee». »Yleistä äänioikeutta pelkäävät he paljoa enemmän kuin aasialaista ruttoa, sillä jos se tulisi, vois se viedä vain muutamia heidän riveistään, mutta yleinen äänioikeus pakottaisi heitä etsimään sen enemmistön suosiota, jota he ovat oppineet hullun kasvatuksen kautta halveksimaan». »Jos tarjottaisiin meidän ylimystöllemme valintavaus, siitä asiasta josta Suomi-aitimme nyt enimmäen suree tai yleisen äänioikeuden myöntämisestä kaikille täysi-ikäisille kansalaisille, niin sittenkin ajattelen, että ne, jotka edellisen asian takia käyvät nyt muodinmukaisissa surupuvuissa, olisivat valmiit heittämään ennemmin mustat nuttunsa nurkkaan kuin myöntämään yleistä äänioikeutta omille kansalaisillensa».

Tuo kaikki etupäässä ruotsinmielisistä, ajateltu viisi vuotta sitte. Hekö olisivat senjälkeen muuttuneet? Niinhän toivotetaan. Hehän kuuluvat »perustuslaillisiin». Samaan ketjuun kuin nuorsuomalaiset. »Länsis Työmies» ja K. L. ovat ristineet koko sen »vasemmistoksi». Reino Drockila on antanut määräyksen: »Vaaliin on mentävä meitä lähimpänä seisovan, perustuslaillisen vasemmiston kanssa,

muutoin sotisimme itseämme vastaan». Komenus on selvä ja samalla rikos Suomen työväenpuolueen edustajakokouksen päätöstä vastaan. Kumpi sitte on köyhälistölle edullisempi, tuo rikos tai päätös? Molempia suljetaan suosioon kauppamerkillä, että ne tarkoittavat köyhälistölle edullista eduskuntalaitoksen tukemista. Missä siis ero, kun toinen tukevaksi kehuttu on ristiriidassa toisen tukevaksi kehitun kanssa? Tai tokko toinen sisältää ensinkään tukemista? — Ei, vastaavat »vasemmistoon» rakastuneet, ei työväen päätös, mutta kyllä se vasemmisto.

No eläköön sitte se, »vasemmisto», Drockila, Länsis. Työmies ja K. L. jos niin on. Myönnämme, että se kokonaisenaan harrastaa eduskunnan tukemista erääseen määrään asti. Siihen että sitä kannatettaisiin sen nykyisessä muodossa tai toisessa muodossa harvainvaltaisena. Sellaisena pitävät suomalaiset rahavaltaiset siitä enin ja sellaisena sitä tarmokkaimmin puollustavat. Samoin sellaisen valtaa niin laajana kuin suinkin on mahdollista. No onko tuo sitte eduskunnan paras tukemistapa? Kun se on harvain oma, niin vain harvat puolustavat sitä kuin omaansa. Tuo lause pitää paikkansa. Saattaa kyllä keksiä »aatteen«, ideean, että kaikkien suomalaisten olisi kuin yhtenä miehenä seisottava takana. Tuo on jotain suuremmoista. Sen keksiminen voisi olla kunniaksi Hegelille. Mutta kyllä se harvainvaltaiseen laitokseen nähden jääkin vain ideeksi. Lähimain samanarvoiseksi kuin runoilijan houre, että laululla saa-

daan kaikki kansalaisemme, olojen nykyisillään vallitessa, yksimielisiksi. Tuo hapuilu unohtaa rakennuksesta koko perustuksen pois. Se unohtaa olevat luokkavastakohdat. Saattavatko kovasti rasitetut muonamiehet, verotöissä rääkätyt torpparit tai edes niiden uuvutetut hevoset ja vihdoin torpista häätämällä vuosikymmenien viljelystyön tuotteen menettämään saatetut olla noin vain yksimielisiä »perustuslaillisen» suuropohdan ja sortajan kanssa? »Saattavat» — voidaan vastata aatteellisesti, ja minä arvaan sanat sen puolustamiseksi. Mutta elämässä, jolla painetaan raskaasti raataamaan, niin että on alettava neljältä viideltä aamulla ja pääsee torppamökkiin yönsuussa, siinä tuntuvat ne rasitukset niin yksinomaisesti, että muodostavat mielen myös perustuslaillista sortajaa vihaavaksi. Ei lähdetä tukemaan sellaisen perustuslaillisen harvainvaltaista eduskuntaa. Ei lähdetä lukemattomista muista työpaikoista, joissa hrat perustuslailliset työn tuotteita anastaessaan tekevät kymmeniä ja satoja itselleen vihamielisiksi. Kuulettehan itse, miten ne tuomitsevat myös »perustuslaillisten» harvainvaltaa. Hra Drockilan määräykset, vaikkapa antaisi yhden joka silmänräpäys, eivät saa luokkavastakohtain kuilun ylitse noin vain hypitetyksi joukkoja. Raittiit näistä eivät yhdy kaikki väkijuomilla kansaa turmeleviin, eivät siveelliset rahan avulla työmiesten tyttärien raiskaajiin. Siten voisi luetteloa jatkaa pitkältä, pitkältä! Mäkelä esitti yhteyttä, jota nyt pidetään mahdollisena: »Siellä sitte istuisimme

säätämässä kieltolakia yhdessä Sinebrychoffin (olvipatruuna) kanssa, varjelemaan kansallista eheyttämme kilpaa Brondinin veljesten kanssa, taistelemaan sanomalehtiemme puolesta Sanmarkin ja Kurtenin kanssa, kohottamaan naisen yhteiskunnallista asemaa viinikauppias Vickelin kanssa j. n. e.» Tai valittaisiin vasemmistoa auttaen elinkeinolain tekijöiksi vaikkapa tunnetun, työvänliikettä hirveästi kuristavaksi tarkotetun lakiehdotuksen puoltajia. Esim. yhtä perustuslaillisia kuin sen ehdotuksen kuuluisa allekirjoittaja. Kuristajat, kun ovat vain perustuslaillisia, ovat »meitä lähimpänä». »Sotisimme itseämme vastaan», ellemme menisi niiden kanssa, todistaa Drockila. Paha Mäkelä julkasi heistä: »Perustuslain arvossa olevan kieron valtiopäiväjärjestyksemme heille suomia »perustuslaillisia oikeuksia» he kyllä soveltuvat puolustamaan, mutta ei sitä lahjomattoman oikeuden ja vapauden henkeä, minkä historia on meille säilyttänyt kaukaisilta ajoilta. He kuuluvat juuri niihin kansalaisiin, joista hallitusmuoto sanoo, että he »ovat koko yhteiskunnan onnettomuudeksi nousseet herruuteen, joka on tullut sitä kärsimättömämmäksi, kun se on syntynyt vallattomuudessa, vahvistunut oman voiton pyynnöllä ja kovuuksilla, vielä saanut apua vieraalta väeltä ja vallalta».

Nyt uskallamme tehdä johtopäätöksen: perustuslaillisenkaan harvainvallan tueksi ei tulla koskaan saamaan kaikkia suuria ja vaikuttavia syvien rivien joukkoja, koska jyrkät luokka-

vastakohdat erottavat ne niitä sortavien harvainvaltaisten vastustajiksi

Koska niitä ei saada harvainvaltaisen eduskunnan tueksi, niin siitä johtuu, että niiden, jotka tahtovat vetää syviä rivejä tukemaan eduskuntaa, tulee muuttaa harvainvaltainen kansainvaltaiseksi. Muutos voitaneen tehdä perustuslaillista tietä. Siis tuo tukeminen on perustuslaillista. Suostuuko se Drockilan ja Länsis. Työmiehen »vasemmisto» siihen? Ei vielä tähän päivään asti. Ei se ole lupautunut laskemaan suomalaisia »yleisesti, välittömästi ja yhtäläisesti» tukemaan edes puolta eduskuntaa. Ei sittekään, vaikka työväen edustajakokous on tuon esittänyt! Siis se muka »vasemmisto» ei tahdokkaan paraalla perustuslaillisella tavalla tukea. Sen valtava osa ei edes näytä millään ehdolla sallivan sitä. Syy on se, että paraalla tavalla tukeminen kansanvaltaistuttasi eduskuntaa. Aluksi pienen hiukan vain. Tuo on heidän mielestään niin paha, että he vielä tänään ajattelevat: menköön eduskunta ennen, ellei kestä harvainvaltaisena, kuin tulkoon kansainvaltaiseksi. Sehän on sen »vasemmiston» pääasiallisinna ohjelman, hamaan siihen hetkeen asti jona he viimeksi vastustavat yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. He siis pitävät tilaa, jossa ei ole ensinkään valtiopäiviä, itselleen edullisempänä, kuin tilaa, johon puoleksi kansanvaltaisella tavalla koottu eduskunta vaikuttaisi. Siis he pitävät oman maansa vähävaraisia kansalaisia pahimpina vihollisinaan, vaikka heidän asiamiehensä puhu-

vät työvälle toista. Sentähden he kammoksuvat, enemmän kuin mitään muuta, eduskuntaa, jossa aluksi joku pieni määrä työväen yleisellä ja yhtäläisellä äänivallalla valitsemia saattaisi vaikuttaa köyhälistön kärsimysten vähentämiseksi. Tuo on yhdenmukaista sen heidän entisen menettelynsä kanssa, että he eräänä aikana laittoivat paperia venäläisen hallituspuolueen lehdelle, mutta kielsivät työväen lehdeltä, että he koettivat vaikuttaa Työmiehen lakkauttamiseksi myös eräällä lähetystöllä y. m. y. m. Siis heille on mieluista liittoutuminen sinnepäin maansa köyhälistöä vastaan, samaten kuin köyhälistön käyttäminen taas sitä vastaan. Siis keinottelevat luokka-asemansa tukemiseksi, ei koko kansan eduksi. — Sellaista tulee näkyviin — kun raavitaan vassemmistokiilto pois.

Koska he eivät tahdo tukea valtiopäiviä laskemalla kaikki täysi-ikäiset suomalaiset, yleisen ja yhtäläisen äänestystavan avulla, kannattamaan niitä kuin omaansa, ja koska me työväenpuoluelaisten enemmistö vielä tällä kertaa tahdomme tuota tukemista perustuslaillisella tavalla tehtäväksi, niin meidän olemme enemmän perustuslaillisen järjestelmän tukemisen puoltajia kuin ne muka oikeat »perustuslailliset». Viimeiset ovat tulleet ensimmäisiksi!

Edustajakokouksemme lausui tuen selvästi:

Koska Suomen työväki, valtiopäiväjärjestyksen mukaan, on sekä maaseuduilla että kaupungeissa estetty ottamasta osaa edusmiesten valitsemiseen ja

koska Suomessa on rahavaltaisia puolueita, jotka kieltäytyvät laittamasta työväen vaatimusten mukaista äänestysjärjestelmää ja tällä Suomen kansan puolelta enemmän auttavalla tavalla tukemasta valtiopäivälaitosta sen aseman horjuttamis- ja vallan supistamispyyteitä vastaan. niin päättää kokous,

että työväen ei ole valtiopäiväasioissa millään tavalla autettava sellaisia puolueita eikä yhdyttävä niihin.

Varmasti tuo sisältää, että kokouksen enemmistö tahtoi

1:si tukea valtiopäivälaitosta ja

2:si vastustaa sen vallan supistamista.

Nuo päätökset osoittavat, kuinka vääriä olivat tuon teennäisen muka »vasemmiston» asiamiesten syytökset, että emme olisi asettaneet perustuslaillista tukemista ohjeeksi.

Tukemistapaan nähden päätettiin vieläkin erikoisesti, että otetaan huomioon

1:si maamme valtiollinen asema ja

2:si kansanvaltaisten pyrkimysten etuisuus.

Hyväksyttiinhan:

sallii kokous, maamme valtiollisen aseman ja puhtaasti kansanvaltaisten pyrkimysten edullisuuden huomioon ottaen,

että työväki auttaa kaikilla sille mahdollisilla tavoilla puoluetta, joka kaikkialla Suomessa, missä se harjoittaa vaalitointa, valitsee henkilöitä,

puolueemme paikallisen osan kanssa sovitellen jos paikkakunnalla on työväen puoluejärjestö, jotka suostuvat toimimaan, että porvaris- ja talonpoikaissäädyn valitsemisessa tulisi 21 vuotta täyttäneille Suomen kansalaisille yleinen, yhtäläinen ja välitön äänioikeus.

Tuo sisältää selvästi, edellisen yhteydessä, että yhdytään niihin porvarillisiin, jotka puolueena

1:si yleisellä, yhtäläisellä ja välittömällä äänioikeudella suostuvat tukemaan valtiopäiviä ja

2:si vastustavat valtiopäiväin vallan mahdollista supistamista.

Yhtyminen hyväksyttiin siis noiden demokraatian luonteeseen kuuluvain tarkoitusten tähden, vaikkakin edellinen koskee ainoastaan puolta eduskuntaa. Niiden tähden olisi poikettu pikkuparannuksen alalle jyrkän luokkataistelun periaatteesta. Menettely olisi siis lähenemistä porvarillisiin, mutta ei hyödyttömästi pelkkäin muutamain henkilöiden vaan asiain tähden. Tietenkin oli meille selvillä, että ehdotettu yhtyminen olisi tullut vain tilapäiseksi: sittekun tahdottu äänioikeus olisi voimassa, olisi tuo ehto poissa ja avautuisi uusia suhteita. Arvatenkin jäisi vielä valtiopäivävallan supistamisyritysten, jos niitä olisi-kaan, estäminen mahdolliseksi seuraavien liittoutumisten tekemisen aiheeksi. Ehkä olisi

muuta liittoutumisten syitä. Mutta niitä ei tiedetä edeltäpäin, eikä ole tarvis tietää. Ei siis tarvitse antaa, kuten eräs ruotsikko ehdotti, mitään vakuutteita, keiden kanssa työväki, sen jälkeen kun äänioikeus olisi saatu, äänestäisi. Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden tila sallisi, varsinkin jos valittaisiin suhteellisesti, erilaisten yhteiskunnallisten harrastusten kannattajain päästä mahdollisimman suhteellisesti vaikuttamaan niin valitussa laitoksessa. Se sallisi eri puolueiden itsenäistä vaalitointa. Se pakottaisi kunkin puolueen tekemään tarkoituksensa kaikille kansankerroksille tunnetuiksi, vieläpä toisten puolueiden arvostelemina tunnetuiksi, jos nimittäin samalla olisi asiain esittämisessä arvostelemislupaa riittävästi. Siten esitysten ja arvostelujen ristimylläkässä kasvaisivat kansalaiset kaikissa kerroksissa, mikäli mahdollista, monipuolisesti asioita harkitseviksi ja siten kypsyneen harkinnan mukaan toimiviksi. Avautuisi verrattoman monella tavalla kehittävä aikakausi, jos siten tulisi ja säilyisi vapaata parlamenttaarista elämää.

Työväenpuolueelle tulisi pariin suuntaan eduskunnallisen toimintatavan mahdollisuuksia: voisi liittoilla toisten puolueiden kanssa saadakseen pikkuparannuksia; voisi kehittää puoluettaan pysymällä äänestyksissä muista erillään ja vain omia puoluelaisiaan äänestävänä. Se saisi itse valitsemalla edustajia valtiopäiville. Ei suinkaan se sillä vielä moniin, moniin herranvuosiin voittaisi kovinkaan nykyistä yhteiskuntaa järkyttäviä uudistuksia,

tuskin edes suuresti tehoisia pikkuparannuksia. Se vaan antaisi toivoa, että vastaisuudessa voitaisiin eduskunnallisella toimitavalla saada suunniteltuja muutoksia. Edistystyö, välttämätön yhteiskunnallinen taistelu, kohdistuisi siten vaalitaisteluiksi: valistamiseksi ennen vaaleja ja äänestyslipuilla kilpailemiseksi vaalien aikana.

Täten avautuisi valtiollisen työväenliikkeen kehityksellisin (evolutsioonisin) väylä ja liike suuntautuisi sille, jos samalla olisi mahdollista, että kansanvaltaisesti valitun edustuslaitoksen päätöksiä saataisiin käytäntöön.

Tuollaisten uusien kehitysmahdollisuuksien uran avaamiseen olisi yläluokkaistemme nykyään sopinut puolestaan suostua. Varsinkin sentähden, että suostumisella olisi ollut suuremmoinen vaikutus Suomen syvien rivien mielentilaan. Ne olisi sillä saatettu toivoisasti ajattelemaan kokoontuvia valtiopäiviä. Puolustavina ja suojeleshaluisina olisi seurattu edusmiehiä niiden heti ensimmäisistä kokoontumispäivistä alkain. Heillä olisi tukea myös syvien rivien mielentilassa, tunteissa ja sydämissä. Siis varmin turva mitä nykyaikana sellaisilla voi olla. Heitä ei olisi voitu horjuttaa läikyttämättä samalla laajain kerrosten mieltä.

Työväen edustajakokouksessa sanottiin: elleivät rahavaltaiset, siten että suostuisivat ääni-oikeusvaatimukseemme, hanki ensi valtiopäiville syvien rivien myötätunnon kannatusta, niin pitävät he itse valtiopäiväin asemaa niin heikkona kuin voivat. He itse ikäänkuin lait-

taisivat permen laitoksensan kaulaan ja työntäisivät ehkä hirtettävän alta kannakkeet pois. Tekivätkö he niin?

Suometar kertoi lukijoilleen työväen edustajakokouksemme miehistä, jotka toivovat valtiösäädylle »enemmän paha kuin kaikki ulkomaalaiset yhteensä». Siten ja muuten parjaamalla lukijakuntansa mielialaan vaikutettua ilmoitti se, että sillä taholla ei ehtoomme suosituta. Vanhoillisruotsikkojen lehti teki samaten, joskin siivommilla sanoilla. Niitä seurasi jo neljän vuorokauden miettimisajan jälkeen »Helsingfors Postenin» taholta ilmotukset: Emme usko, että nuorruotsalaisella, tuskinpa nuorsuomalaisella taholla otetaan ehdokaslistoja tehdessä lähemmin huomioon kanta raittius- ja äänioikeusasiassa. »Helsingin Sanomat» julistivat kylmästi ja selvästi syviä rivejä luotaan työntävät sanat: »Ei mikään (porvarillinen) puolue nykyisiin valtiopäivämiesvaaleihin nähden voi sitoutua kaikkialla äänestämään henkilöitä, joiden kanta äänioikeuskysymyksessä on vaaditun ehdon mukainen». Herraspuolueiden ilmaistua siten neljältä taholta kantansa lausui »Työmies»: koko porvarisluokka on julistautunut tahtovansa olla erillään vaalitoimista työväenpuolueen kanssa, josta seuraa, että puolueeksi yhtynyt työväki on kannattamatta valtiopäivämiesvaaleja ja antamatta puoluemiehiään niille valittaviksi. — Se oli tuleva kaikkien työväenedustajakokouksen päätöstä seuraavien, sekä yksilöiden että ryhmien, nou-

datettavaksi, ellei rahavaltaisten kannassa tapahtuisi myöhemmin muutosta.

Ilmeni pian eräs seikka: kaikki porvarilliset ryhmät halusivat kuitenkin saada syvien rivien kannatusta. He toivoivat sitä 1:si siltä työväenpuolueen osalta, joka oli edustajakokouksen enemmistöä vastaan, 2:si järjestymättömältä työväeltä, 3:si raittiuskansalta ja 4:si edustajakokouksemme kannalla olevilta, koettaen saada näiden rikkomaan päätöksemme.

Tuo suunnitelma pantiin osavasti käytäntöön. Kaikki porvarisryhmät kiittelivät oululaisten, turkulaisten ja tamperelaisten järjestyneiden suuntaa. Se tahdottiin saada suositettavaksi. Sen vastakohtana moittivat sekä helsingforspostenilaiset että suomettarelaiset edustajakokouksen enemmistön kantaa ja koettivat saada tämän epäisänmaallisena ynnä muuten pahana hyljättäväksi. Tuo tapa ei ollut porvaristolle oikein eduksi. Sillä ei voitu ihan paraiten hajottaa työväenleiriä. Herrat keksivät paremman keinon. Toinen osa heistä, perustuslailliset, jatkoi niiden työväenosain, joiden arveltiin suostuvan perustuslailliseksi sanottujen kanssa vaalipuuhiin, kosimista. Paikoin ne suostuivat, sitä mieluummin kun oli saatu käsitys että niiden ehdolle asettamat tulisi valituiksi porvarissäätyyn. Kun heidän yhtymisensä tapahtui työväen edustajakokouksen päätöksen rikkomalla, niin oli selvää, ja sen olivat työväenleirin häiritsijät hyvin tienneet, että päätöksen pyhänä pitävä työväki tulisi noita ankarasti moittimaan. Herrat saattoivat

hieroa käsiään, että olivat voineet heittää työväen keskuuteen noin hyvän riidan syyn, heille niin vähäarvoisella tempulla kuin muutamain valtiopäivämiespaikkain tarjoamisella. Mutta vielä enemmän aiheita he halusivat. He laskivat, että kun toinen työväen osa saadaan näyttämään suomettarelaiselta, niin vasta sitte voidaan oikein toisella osalla lyödä toista. He tahtoivat keinolla millä hyvänsä leimata edustajakokoksemme päätöksen kannalla olevia suomettarelaisiksi. Tuo oli vaikea. Kielsihän päätös yhtymisen sellaisella äänioikeusohjelmalla, kuin suomettarelaisilla oli, ratsastaviin. Sittekin kielsi, vaikka suomettarelaiset olivat luoneet uuden muodon äänioikeusvaatimukselleen. Eihän siinä ollut »yleisen ja yhtäläisen« ensi valtiopäivillä tahtomista.

Miten siis saada ihmisiä uskoon, että noin toisistaan erillä ja toisiaan vastaan olevat olisivat »liitossa» ja siinä olevat työläiset perustuslaillisten työläisten vihattavia. Ei se käynyt päinsä tosiasioita käyttäen. Vapaamieliset ja niitä auttavat työläiset turvautuivat valheisiin ja asiain väänTELÖmiseen. He keksivät valeita pitkän köyden. He olivat tietävinään, että jo ennen edustajakokousta sen enemmistön kannalla olleet olivat tehneet »kaupat» suomettarelaisten kanssa ja »myöneet» niille työväenpuolueen sekä jotkut saaneet hyvitystä. Kauhulla oltiin kertovinaan sellaisista henkilöistä. Kertojat näyttelivät, niin valhenaamarissa kuin olivatkin, itseänsä oikeiksi totuuden sankareiksi ja puhtaiksi työväenasian edistäjiksi, vaa

niitä, joista olivat valehdelleet, puolueestakin erotettaviksi. Tuollainen mädännäisyys saastutti yhtä hyvin joitain työväenlehtiä, niissä »Arbetaren» ja »Kansanlehti», kuin nuorsuomalaisten »Helsingin Sanomia» y. m. ja ruotsikojen »Hufvudstadsbladetia». Osoittautui taas, kuten tässä sepustuksessa ennenkin olemme nähneet, että porvarillisiin lähenneet eksyivät porvarillisten apuna kurjasti pettämään köyhälistöä.

Suomettarelaiset avustivat toista porvarisryhmää tuossa. Antoivat sille syytöksiä. Asettivathan hekin työväenpuoluelaisia ehdokkaikseen, jopa vaalitoimikuntaansa, joten saivat näyttämään luultavalta, että muka on »liittoa». Tähän suomettarelaisuuteen ei liene suostuttu muualla — kuin muka ankarasti perustuslaillisen Tampereen työväen piirissä. Mutta »perustuslaillisen» porvariston liittohankkeet saivat enemmän kannatusta. Osaksi täytyi siten kaikkien porvarisryhmäin yhteinen toive: yksi ryhmä sai yhden, toinen toisen työläisosan vaalihuiskuunsa, sitte ne löivät toisella osalla toista, saivat häiriötä työväen riveihin ja »mieslukua» valtiopäivämiestensä kannattajiksi.

Tulokset olivat vaalien alussa perin laihat. Kuudessa kaupungissa tuli kukin edustaja edustamaan ainoastaan vähempää kuin sataa valitsijaa. Oulussa oli rasvaisempaa. Saatiinhan siellä kukin herra valittu 146:n edustajaksi. Osa järjestyneitä äänesti. Tuo seikka herätti porvaristossa toivoa, että vähä-ääniset, työväenpäätoksestä välittämättä, siten vain saataisiin mu-

kaan. Järjestyneiden taipuminen Porissa ja osan Tampereella vähensi oireita, että nuorsuomalaiset suostuisivat äänioikeusehtoomme. Näyttihän siltä kuin puolueemme, jonka oli toivottu voivan nyt jo taivuttaa porvarillisia yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kannalle, itse taipuisi siellä täällä, kyllin useassa paikassa, herrain vihjausten mukaan. Tuo taipuminen oli kuitenkin sekä taipujille että taivuttajille odottamattoman vähä edullinen. Itse Tampereella, jossa rikkomista oli äänekkäimmin puuhattu, tuli omituinen tulos. Työväestöä saatiin tosin äänestämään, mutta vain perin vähä. Sekin vähä jakaantui parin herrasleirin hännille. Se synnytti työväen keskuuteen erimielisyyttä ja oli siinä suhteessa porvarillisille mieliksi. Työväki ei itse asiassa voittanut mitään: herrat tekivät tahallaan sen kepposen, että valitsivat yhden, jättivät kaksi työväenpuoluelaista valitsematta, joten nuo tulivat käytetyiksi kerätäkseen »mieslukua» porvarillisille edusmiehille, sitte sysätyiksi kuin ainakin tarpeettomat pois. Siis »osanotosta» oli työväelle voittona erimielisyyttä: jakaantumista suomettarelaisten puoltajiin, ruotsikkojen puoltajiin ja itsenäisiin. Tulos siis vahingollinen. Kemissä, jossa työväenseura saatiin kannattamaan nuorsuomalaista äänioikeusvaatimuksemme puoltajaksi kehuttua, ei kannatus kartuttanut sanottavasti äänestäjiä. Kotkassa onnistuivat suomettarelaiset kalastamaan jonkun verran järjestyvätöntä työväkeä, mutta järjestyneet pysyivät poissa.

Ylipäänsä tuli osanoton lopputulos niukempi kuin porvaristo Oulun lupaavan alun ja tamperelaisten melun johdosta oli voinut aavistaa. Niin vaikuttavat työväenyhdistykset kuin Viipurin, Kuopion y. m. pysyivät lujasti erillään. Monissa kaupungeissa tuli perin vähän valitsijoita valittua kohti: Kuopiossa tuskin 70, Lappeenrannassa 64, Käkisalmissa 35, Torniossa 23, jopa Tammisaaressa 17. Nuo laihuudet eivät kaikki johdu työväen järjestyneiden erillään olostä. Kuitenkin on varmaa, että järjestyneiden kanta selvittää paljon laajemmalti vähä-äänisille kuin järjestyneitä on, joten päätöksemme voi luulla hyvinkin vaikuttaneen äänestäjain vähyteen. Tuo seikka saattoi jo vaalien kestäessä porvarillisten havaitsemaan, kuinka vähä itse perustuslaillisimmillakin oli äänestäjiä takanaan, siis kuinka kansasta äänestysjärjestelmän eristämiä hekin olivat Tuo opetus, jota mielellään ei nykyoloissa olisi suonut välttämättömäksi, oli kuitenkin välttämättömästi tarpeen Helsingin pataruotsikoille. Ehkä juuri se viime tingassa pakotti ihan vanhoillisimpain ainesten täällä antamaan edusmiespaikkoja hiukan vähemmän vanhoillisille: nuoruotsalaisille ja nuorsuomalaisille. Varsinkin luullaan ruotsikoille Kotkassa tulleen letkauksen vaikuttaneen heidän huomaamaan, että kansanvaltaisuuden vihaamisella ei saada kansaa mukaan, ja edes hiukan taipumaan. Itse Helsingin vaali oli rahavaltaisille yhteensä suuri nolaus. Sekä suomettarelaiset että »perustuslailliset» puhuivat vaalin edellä lehdis-

sään, että nyt sitä tulee näyttää, kuinka väkeä on takana. »Mieslukua» piti oikein saataman. Olihan leivottu äänioikeutettuja 8,116, siis lähes 3,000 enempi kuin edellisissä vaaleissa. Mutta vaikka raittiudella, suomettarelaisuudella ja perustuslallisuudella vedettiin tuosta vaaliurnille, ei saatu kuin yhteensä 1,994, ei siis neljättäosaa. Vaalin ratkaisivat 1391 ihmistä, joten, koska valittiin 16, kukin valittu ei edusta edes sataa pääkaupunkilaista. Niin heikoilla juurilla edusmiehet! Tuo näyttäytyi sitä paremmin vaalipäivänä, kun illalla oli kokoontunut moneen eri paikkaan enemmän äänestysjärjestelmää vastaan mieltä osottavia kuin vaaleja määrääviä oli.

Suomen kaupungeissa oli jo v. 1902 yhteensä 359,646 asukasta. Kaupungeista saatiin v. 1904 ainoastaan noin 6000 ihmistä sellaisiksi äänestäjiksi, joita porvarissäätyyn valitut oikeastaan edustavat.

Koko sääty on siten kovin heikoilla juurilla. Noin harvoilla sadoista tuhansista!

Ja kuitenkin kieltäytyi porvaristo, jonka luokkaedut näyttävät tehneen valtiollisesti aivan lyhytnäköiseksi, vahvistamasta tuota perustaa, siten että olisi luvannut ja myöntäisi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden ja saanut syvät rivit valtiopäiväin tukijoiksi. Tämän sijaan sieti se mieluummin syvien rivien tyylyttä ja ankaria vastalauseita, joita vaalien aikana työväestö kaupungeissa ja muuallakin teki.

Porvaristolle, joka oli käyttänyt mainituista kurjia keinoja työväenpuolueen päätöstä rik-

koakseen ja oikeudelliseen vaatimukseen suostumatta kannattajalukua kerätäkseen, tuli tuo heikko asema ikäänkuin sen omien tekojen kostoksi ja seuraukseksi. He halveksuivat työväestöä ja tämän oikeutettua sekä kansamme nykyisiin oloihin sovellettua vaatimusta. He ovat nyt oman tahtonsa mukaan kansasta erillisessä asemassa ainoastaan rahavaltaisten luokkapönkkäin tukemina, ehkä horjuvina niillä »kuin juureton puu».

»Herää Suomi!»

Opetuksia

saa melkein kaikesta. Tämän taktiikkariidan aikana ja varsinkin tätä epämieluisia seipustusta julaistessa olen havainnut levottomuutta porvarillisten ja työläisten yhtymispiirissä. Ystävällisimmät sieltäpäin ovat koettaneet kääntää minua keskustelulla pois tältä syntiseltä suunnalta. Ei tuo ole onnistunut. Sen esteenä on vuosikausina ja miltei jokapäiväisen poliittisen ajattelemisen yhteydessä muodostunut vakaumus. Tovereille ei jäänyt muuta neuvoa kuin toivoa minut hiiteen. Tuo valaisee puolueessamme käytettyä persoonataktiikkaa. Sentähden siitä mainitsen. Poistamiskeinoja olen havainnut kolme sarjaa: joku huomautti,

että minulle olisi maksettava 300 mk. kuukaudessa jostain toimesta, jossa en tarvitsisi kirjoittaa yhtään, joten minun »huonosti» kirjoittaminen lakkaisi. 300 markalla en suostu tuohon, syystä kun pidän kirjoittamisesta ja joskus kirjotan hiivatin hyvästi. Toiseksi keinoksi ovat, niin on kerrottu, monet tampere-laiset aivot päättäneet, että suistetaan Walpas Työmiehen valtaistuimelta. Tuo joko auttaisi tai lisäisi vaaraa, riippuen siitä, jäisikö sen jälkeen minulle enempi tai vähempi tilaisuutta käsitellä näitä asioita. Kolmanneksi keinoksi arvelin Yrjö Mäkelinin edustajakokouksessa käyttämää: väärää olettamista, joka saattaisi lukojen taakse ja »tovereille» vaarattomaksi. »Arbetaren» kehitti poispotkimisen jo vaatimukseksi: pois koko puolueesta. Myönnän, että nuo ovat saaneet hiukan häiriötä »minuna» olevaan pikkuelukkain järjestöön, jota sanotaan ihmiseksi. Eivät silti hämmästyttäneet. Sillä jo näihin selkkauksiin yhtyessäni ajattelin: nuorsuomalais-viikinkiläisellä liitolla on suuri vaikutus työväenpuolueessa; kun vastustaa siinä liitossa olevia äänioikeutemme sordajia, voi se sinkauttaa miltei sinne »missä pippuri kasvaa». »Arbetaren» ehdotuksella on suuri voima takana. No jaa. Päätin menettellä kuin Työmiehen ilmotusten kerääjää. Eräs kauppias huusi poliisia viemään hänet pois. Hän sanoi: »No antakaa nyt sillaaikaa edes yksi ilmoitus». Samaten minä: tehdään nyt, sillaaikaa kun poispotkimista touhutaan, edes yksi kirja. Olen mielissäni, kun tämä ehtii

päättää. Ei tosin täydellisenä. Sillä viimeaikaisiin tapahtumiin on vain vajanaisesti kosketeltu. Tuo ensiksi siitä syystä, että selkausten vallitessa ei saata niitä tyydyttävän järjestelmällisesti esittää, toiseksi siitä, että puuttuu tietoja vaalikeinottelussa käytetyistä tavoista, jotka voivat myöhemmin ilmetä ja jotka lienevät tarpeellisia ottaa huomioon. Siis noista voi sepustella myöhemmin.

Kieltämättä on sellaisten, kuin osa tässä, seikkain esittäminen epämieluisia. Koskeehan osa ihan rikoksia, joilla on syrjäytetty oikeutta, vieläpä suurten kansajoukkojen pettämiseksi tehtyjä rikoksia. Olemmehan tätä sepustusta seuratessa havainneet, että

suomettarelaiset saivat työväen osan olemaan ääniasteikon alentamista vastaan,

nuorsuomalaiset saivat työväen osan olemaan äänioikeuden köyhimmille myöntämistä vastaan,

porvarilliset yhdessä saivat työväkeä toimimaan jo helsinkiläistä paikallista työväenpuoluetta vastaan,

porvarilliset yhdessä, varsinkin nuorsuomalaiset, koettivat estää työväen liittymästä v. 1899 perustettuun työväenpuolueeseen,

porvarilleset yhdessä, varsinkin nuorsuomalaiset ja niihin lähenneet työväenpuoluelaiset, estivät v. 1904 työväenpuolueen ensi kerran yhtenäiseksi päätettyä valtiollista vaali menettelyä ja

että sekä v. 1899 että 1904 koettivat tuollaiset häiritsijät sysätä syrjään itsenäisen työ-

väeoliikkeen toimissa olevia yksityisiä sekä vainota tuolla kannalla olevaa sanomalehteä.

Nuo ynnä monet muut samaa tarkoittavat temput sisältyvät mielestäni yhteen määritelmään: työväenliikettä koetetaan viedä johonkin sivusuuntaan. Tuon vastakohtana on varsinainen työväenliike itsenäisesti menevä, siis todellakin liike.

Taloudellisessa järjestelmässä on sillä aiheensa: se saattaa ihmisiä anastuksista kärsimään, kauhistuttavain epäkohtain valtaan tai niihin väpymisen vaaraan; pakottaa köyhäin taistelemaan olemassaolosta ja siinä turvautumaan toistensa apuun; synnyttää näissä yhteenkuuluvaisuuden tunnetta sekä veljeydellisiä ynnä muita hyviä siteitä; anastavia sitävastoin saattaa köyhäin syyttämään, vihaamaan ja olemaan niitä pakottavana puolueena.

Äskenen porvarillisten vaalien kannattamisesta erillään oleminen johtui siten nyky-aikaisista välttämättömistä ja todella olevista syistä. Sitäpaitsi oli se perustuslain mukaista. Sillä täytyy olla erikoinen vaikutus porvaristoon. Se saattoi heikäläisistä uneliaitakin huomaamaan, miten turvattoman pienenä ryhmänä he edustuslaitoksensa muurien sisällä ovat. Heillä on kokemusta, että se ei ole kaikkina aikoina kyllin varma suojaamaan heitä itseään heidän yläpuolellaan olevan luokan mielivalalta. He ovat tunteneet keskuudessaan heitä syvästi surettavia tapauksia. He vielä huokailevat poikkeuslakien alaisina, joilta eivät ole kyenneet suojelemaan itseään eikä muita.

Heissä niinmuodoin täytyy olla ja on ryhmiä, jotka sieltä täältä hapuilevat persoonalliselle vapaudelleen, omaisuudelleen ja niitä suojaaville lakiloilleen sekä laitoksilleen tukea. He ovat jo hapuilleet sitä kansan syvistä riveistä, useat nekin, jotka näitä ovat mitä pahimmin sortaneet. Heille tekee kipeätä, kun heidän itsensä harjoittama sorto on niihin syviin riveihin synnyttänyt sellaista mieltä, että he eivät saa niitä vain heidän tuekseen niillä tavoilla kuin tahtoisivat. Miten hermostuneesti he koettavatkaan yhtä ja toista keinoa. Vuoden 1900 valtiopäiville eivät huolineet yhtään työväenmiestä, nyt olisivat nostaneet useita. Mutta samalla olisivat tahtoneet pysyttää niitakin varten yhtä heikon perustan kuin heillä itselläkin on: edusmiehet vain rahapönkkäin varaan! Vain joku 17 tai 117 valitsijoiksi. Työväenmiehiä muutamain rahapötkkelöiden päälle. Kas siinä muka tuki! Niin lapsellinen porvariston hätävarakeino, sentähden sen suosima, että työväenmiesten tueksi ottamisen voisi pitää määrätyissä ainoastaan porvaristolle edullisissa rajoissa ja lopettaa, sittekun porvariston mielestä tukemisen tarve on ohi. Siis käyttää niitä syviä rivejä, taas työntää pois! Syvät rivit ovat vastanneet: ei se tapa vetele, ei harvain valitsemalla työväenmiehelläkään ole riittävästi tukea edusmiehenä. Sitä saadakseen tulee olla yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Tuon mukaan valitessa työntävät tuhatlukuiset, ehkä kymmentuhatlukuiset kansalaisjoukot joitain keskuudestaan edusmiehiksi.

Siten valituilla on joukkojen mielet ja sydämet puolellaan. Sentähden olisi niin valittujen tekemillä päätöksillä kokonaan toinen merkitys. Siten voitaisiin Suomen kansan puolelta mahdollisimman paraalla eduskunnallisella tavalla suojella yksilöjen turvallisuutta, väistää mielivaltaa ja poikkeuslakeja. Kansanvaltaisuutta on tarvittu Saksassa suojelemaan yksinpä taiteen vapautta. Kansanvaltaisuudesta saisivat suomalaiset laitokset enemmän auttavan turvan.

Yksilöllisestä mielivallasta kärsinyt porvarisosa ja sille myötätuntoiset hapuilevat kansanvaltaista tukea ja myöntänevät, kun huomaavat ettei sitä muuten saa, yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden, jos nimittäin asema muuten edelleen näyttää heille pahalta. Siten olisi äänioikeusasia oleva paljoa laajempain, kuin työväenpuolueessa on, kerrosten edistettävä. Kun sitä edistämistä seuraisi, että anastuksista kärsivät saisivat valtiollista valtaa heitä vastaan, niin myöntyisivät he, ei oikeuden vai kutuksesta, vaan pakosta. Jos tuo pakkko vähenee, jos, kuten nyt näyttää, heille tulee turvallisempaa, vähenisi kansanvaltaisuuteen myöntyminen. Porvariston »äänioikeusasia» on siten, mikäli se riippuu siellä yläällä olevista syistä, häilyvä, kuten viime vuosina tehdyt äänestystavan muuttamisen hapuilut osoittavat. Enimmäkseen ovat porvarit niin »hetken poliitikoitsijoita», että näyttävät antautuvan »valoisin toivon» valtaan nytkin, tahtomatta luoda tulevien aikojen varaksi kansanvaltaista tukea.

Porvaristoon toisaalta tuleva vaikutus on siis liian epävarma kansanvaltaisuuteen pääsemisen aihe. Työväen on otettava huomioon muita vastustajain keskinäisiä erimielisyyksiä. Selitimme niitä olevan ja syntyvän, syystä kun heissäkin on eri varallisuusasteilla olevia. Eri yksilöiden tai rahakasryhmäin on sitäpaitsi pakko kilpailla toistensa kanssa saalistamisessa. Siten he joutuvat vastustamaan, kadehtimaan ja vihaamaankin toisiaan. Eri etujen ja mielipiteiden kuohuvassa ristiaallokossa syntyy ja hukkuu, nousee ja laskee yrityksiä ja liittoja jos jonkinmoisia. Kehittyy ihanpa eri puolueita, keskenään jyrkästikin kiisteleviä. Ne kaikki ovat anastavain etuja puoltavia ja siinä suhteessa yhtä »reaktsionääristä massaa», mutta toisiansa vastaan taistelleissa koettavat jotkut niistä hätätilassaan saada työväen apua.

Siis herraspuolue saattaa lähetä työväkeä 1:si hillitäkseen työväenliikettä ja 2:si saadakseen työväen apua toisia herraskaisia vastaan.

Työväenpuoluelaiset tahtovat käyttää tuota edukseen. Siinä juuri esiintyvät ne pari kolme suuntaa. Toiset tahtovat käännettäväksi puolueitoimen kärjen vastustajapuolueiden eripuraisuuksien sisään. Sinne joku työväenpuoluelainen — niin muutama kuin vastustajat suvaitsevat ottaa —, ja ne jotkut »tekevät siellä työtä». Ellei noin tehdä, niin muka »nukutaan». Vastapuolueet itse arvaavat tuon tavan sinään työväkeä auttamattomaksi, sille he ottavat noita muutamia, vaikka samalla kieltäytyvät suostumasta äänioikeusvaatimukseen.

me. Toiset meikäläiset suuntaavatkin, kuten edellä huomattiin, puolueemme tärkeimmät toimet ihan vastaiseen leiriin: ei etupäässä herrain, vaan etupäässä köyhälistön keskuuteen. Pidetään tärkeinnä työväenpuolueen saaminen sellaiseksi, että se voi taivuttaa vastustajat täyttämään työväen vaatimuksia. Nykyisin olevaa ei vielä mikään porvarisryhmä ottanut kyllin huomioon. Syitä siihen: 1:si luulivat he ennen vaaleja valitsijalukunsa tulevan suureksi ja kansanvaltaisuuden vastustajainkin saavan työväen kannatusta; 2:si arvelivat porvarillisemme asemansa, syystä kun on idässä sota y. m., riittävän turvalliseksi; 3:si pitivät he työväenpuoluetta vielä vähäpätöisenä. Vain 15,000 siinä, huomauttivat. Vaikka tuo on pieni, on se ainakin suurempi kuin aatelis-, pappis- ja porvarissäädyssä suoranaisesti edustetut. Sen vaikutus tuntui hiukan, koska porvarilliset pyrkivät heikontamaan sitä, ja jo sen verran, että ensi valtiopäivillä voivat ne porvariryhmät, jotka läheisessä tulevaisuudessa aikovat päästä tekemisiin työväenpuolueen kanssa, laittaa uudistusten esittelemisen näyttelyyn. Kuta suuremmaksi tulee työväenpuolue, sitä suuremmaksi sen vaikutus porvaristoon. Hetkenä, jona vaikutus on silloin porvaristolla olevaan voimaan nähden kyllin suuri, eikä porvaristo näe voivansa muuten hillitä sen lisääntymistä, voi porvaristossa muodostua jokin puolue, joka lupaa edistää työväen tilan parantamista, sen verran että saa sillä osan työväkeä myötätuntoiseksi itselleen tai vaikkapa py-

sytytyksi mukanaan ja työväenpuolueesta erillään. Tuolla tavalla, siis osaksi työväenpuolueen voimistumisen tähden, voi sattua, että osa porvaristoa ryhtyy taistelemaan samallaisen, kuin työväellä on, äänioikeusvaatimuksen puolesta ja sen vastustajia vastaan. Sillä voi olla vuorovaikutuksena työväenpuolueeseen: osa tahtonee pysytellä yhä sittekin porvarillisista erillään, osaa viehättää hyöty niin että suostuu sellaisen kanssa liittoon, jos sen ynnä työväenpuolueen yhteisen voiman arvellaan olevan niin suuren, että voi arvioida hyötyä todellakin tulevan. Sellainen liitto voi olla vain jonkin ajan kestävä. Sehän voi raueta: 1:si syystä jos liittolaisen hyväksymällä menettelyllä ei saada hyötyä ja työväenpuolue, kuten usein sattuu, käyttää mielestään tepsivämpää keinoa, jota toinen liittopuoli ei hyväksy; 2:si jos hyöty saavutetaan, joten sen tähden liiton jatkaminen on tarpeeton. Viimeisessä tapauksessa voisi liittoa jatkaa taas toisen hyötyasian perusteella. Mutta kun on selvää, ettei mikään porvarillinen ryhmä hyväksy työväenpuolueena olevan kaikkia vaatimuksia, niin on myös selvää, että ei kaikkia puolueasioita voida asettaa liiton aiheeksi. Liittoilemiset saattavat vieläpä siten vaihdella, että porvarispuolue, johon liitytään, vaihtuu joko nimeensä tai ohjelmaansa nähden. Saattanee lausua: työväenpuolueessa voi tulla olemaan aaltoilemista porvarillisten yhteyteen ja taas erilleen.

Voittojen saaminen riippuu työväenpuolueen

voiman suhteesta vastustavain voimaan. Kun tuo tiedetään, niin koettavat työväenpuoluelaiset kehittää puolueensa suurilukaiseksi, lujaksi ja yhtenäisesti toimivaksi. Sitä pidetään kaikkien työväen puoluevaatimusten paraiten edistämisenä. V. 1901 pidetty edustajakokous määritteli: »Ohjelmansa toteuttamiseksi on työväenpuolueen luotettava omaan voimaansa, jonka tehokkaisuutta on edistettävä kehittämällä valtiollisia ja ammatillisia järjestöjä. Senvuoksi on etupäässä köyhälistö saatava käsittämään työväenpuolueen tarkoitusta». — Siinä toiminnan suunta. Ryysyisiä, kurjuuden kalvistuttamia ja sairastuttamia, yleensä anastuksista kärsiviä, valistettava. Niitäkin, jotka ovat paremmissa oloissa, silti työttömyyteen, turvattomaan vanhuuteen tai muuhun yhteiskunnalliseen vaaraan suistumisen vaarassa. Tuo valistaminen, »kiihotus,» sisältää, että köyhälistön yksilöt, jotka aikaisemmin kuin toiset ovat kehittyneet epäkohtia selvästi ilmaisemaan pystyviksi ynnä poistamissuunnitelmia tietäviksi, ilmaisevat mielipiteensä toisille. Kun useilla on kiihkeä parannusten saamishalu, niin ilmaisevat käsityksensä kiihkeästi. Hui agitatsionia! — kauhistuvat vastustajat. Se on silti niin luonnollista, niin olosuhteitten köyhiin laittamaa, että lukemattomat yhä vaan »agiteeraavat», vaikka työnantaja rankaisee nälällä, potkiessaan töistä pois, vaikkapa viranomaisetkin kiusaavat putkissaan ja vankikomeroissaan. Ei niillä keinoin, ei millään paitsi epäkohtain poistamisella, saada ihmisistä

epäkohdista johtuvia mielipiteitä pois. Niitä levitetään vaikkapa eivät olisi kaikkein virallisimmasti sallittuja, ellei julkisissa kokouksissa, niin kodeissa, kaduilla, maanteilla, metsissä, työpaikoissa, missä hyvänsä yhtehen yhtään. Sillä enimmillä työläisilläkin on, Herra paratkoon, kieli ja puhelahja! Kapitalistinen järjestelmä on siis kykenemätön, käyttäkönpä nälkiinnyttämistä tai poliisikeinoja, tekemään aikansa työväenliikettä olemattomaksi. Se lisää sitä vaan, siten että lisää luokkataistelun suhteellisia syitä ja kasaa orjuutettuja lähelle toisiaan ja toistensa kanssa tekemisiin. Sen itse itseään vastaan synnyttämään liikkeeseen saa se korkeintaan vaikutetuksi, josko liike on oleva julkinen tai salaiseksi pakotettu. Maissa, joissa ollaan sen verran sivistyneitä ettei verisiä raakuuksia oman yhteiskunnan sisällä tahdota kuristuksilla synnyttää, sallitaan julkinen. Se kehittyy valistuksen turvissa inhimilliseksi ja perin laajasuunnitelmaiseksi. Eri maiden köyhälistöillä on kansainvälisiä yhteistunnelmia. Valtiollisella ajattelemisella niinkään yli kansallisrajain ulottuvat siivet. »Maailman politiikka» on kehittyneimpien työväenpuolueiden sisällön osana ja saa yhä enenevästi sijaa. Ne pyrkivät vaikuttamaan myös suuriin valtioasioihin, rauhanaatteen y. m. hyvän toteuttamiseksi. Vaikutus kasvaa työväenpuolueiden voiman kasvaessa. Uhrautuvasti toimitaan sen lisäämiseksi. Sillä innostaahan miljooneja käsitys: köyhälistöllä on ainoastaan kahleet menetettävänä mutta koko maailma

voitettavana. Pyritäänhän vapauttamaan yhteiskuntain viimeinen orjuutettu luokka: työväestö.

Työväenliikkeellä on siten valtavan suuri historiallinen tehtävä. Se suoritetaan työväen oman voiman vaikutuksella. Siispä yleisohje: työväenpuolueiden voimaa on kartutettava. Ylen tärkeä merkitys tunnetulla lauseella: köyhälistön on kaikkialla liityttävä yhteen. Siitä johtuu, että työväenpuolueen on ennenkaikkea meneteltävä niin että työläiset luottavat siihen ja liittyvät. Itseensä ja omaansa ne luottavat. Siis itsenäisenä ja työväen omana pysytettävä työväenpuolue. Se sisältää: mahdollisimman puhtaana sivuvaikuttimista.

OSTAKAA

Työläisnuoriso mukaan,

kirjoitti

EEDVARD VALPAS.

Hinta 50 penniä.

HINTA 1 MARKKA